

πρεβεζανικά χρονικά

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ 12ο

Οκτώβρης - Δεκέμβρης 1986

ΑΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΤΟΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Τριμηνιαίο Περιοδικό ποικίλου
προβληματισμού

Έκδοση
**ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ
ΕΔΡΑ: ΠΡΕΒΕΖΑ**

Φιευδέρεται από Σπυροπόνη

Υπεύθυνος
ΕΠΥΡΟΣ Β. ΝΤΟΥΓΕΙΑΣ
Ζαλόγειο 33 τηλ. 28375
ΠΡΕΒΕΖΑ

ΧΡΟΝΙΑ Γ
Οκτώβρης - Δεκέμβρης 1986

Υπεύθυνος Τυπογραφίας

Γ. ΤΣΟΛΗΣ

Γ. Μιχαηλίδη 4

Τηλ. (0651) 22.877 & 26.536

Γιάννενα

Εμβάσματα - επιταγές: Λόμπρος Ζιανίκας
Πάροδος Χαονίας Τηλ. 22.110
Συνεργασία - Εκιστόλες: Κώστας Τζίμας
Πάροδος Πεδιάδων

Σημ. Υπ. Το επιπόρευτα φέρεται κλλ. εκφράζουν μόνο τη γνωμή του
πολυγράφου τους.

Συνδρομές ιδιωτών δρχ. 1.000
Εταιριών, τραπεζών, Ν.Π.Δ.Δ δρχ. 1600
Εξωτερικού δολ. 20
Τιμή τεύχους δρχ. 250

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ομορφιά στη ζωή και στην τέχνη,	
Σέντρου Δήμα δικηγόρου	1-15
Μάνος Κατράκης,	
Αργύρη Ντούσια	16-23
Η αυτοκτονία του Καρυοτάκη, η Πρέ-	
βεζα της εποχής και ο τόπος,	
Βαγγέλη Αυδίκου, Φιλόλογου	24-35
Του τόπου μου και του καιρού μας	
Δημ. Παποδηματρίου, δάσκαλου	36-38
Το Τυρεμκόριο του 19ου αιώνα	
Γιώργου Μουστάκη	39-43
Τα τσίκουρα, Σπύρου Ντούσια	
δασκάλου	44-54
Πώς γράφεται η ιστορία, Αλέκου	
Πακαγιωργού απόστ. αξιωματικού	55-57
Το κλείσιμο των εκκλησιών επί του-	
ρκοκρατίας, Ιωάννου Α. Κόλλα	
Ιερέως	58-59
Εχινοκοκκίση - Ύδατιδωση, Γιάννη	
Κονοταντάκη, κτηνιάτρου	60-63
Αμπεντιν Ντινο ΜΠΕΝΗΣ και η φάρα	
του 1838 - 1908, Ηλία Βασιλά	64-72

Βιογραφικά

ΣΠΥΡΟΣ Σερ. ΔΗΜΑΣ

Γεννήθηκε στην Πρέβεζα στις 23 Αυγούστου 1915. Τον ίδιο χρόνο, που αποφί-
τησε από το Γυμνάσιο Πρέβεζας, όστερα
από εισαγωγικές εξετάσεις, γράφτηκε στη
Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθη-
νών. Στα πανεπιστημιακά χρόνια μελετού-
σε τη Γερμανική γλώσσα και τελειοποιού-
σε τα Γαλλικά του. Με τη μουσική πρω-
τάρχισε από μαθητής στο Γυμνάσιο με δά-
σκαλο τον τότε μουσικό Γιάννη Στεργιώ-
τη. Μαζί του προχώρησε και σε μαθήματα
«αρμονίας».

Από τον πρώτο κιόλας πανεπιστημια-

κό χρόνο συνέχισε παράλληλα και τις μου-
σικές του σπουδές στην Αθήνα. Γράφτηκε
στο Ελληνικό Ωδείο της Αθήνας, στην τά-
ξη των ανωτέρων θεωρητικών του Μάρ.
Βάρβογλη, όπου εροιτήσε το πρώτο διά-
στημα. Κατόπιν γράφτηκε στο «Εθνικό Ω-
δείο» του Μανώλη Καλομοίρη, απ' όπου
πήρε (στο σχολικό έτος 1935/36) και τα
πτυχία του (με άριστα) της Αρμονίας, κα-
θώς και της Αντιστίξεως και Φούγκας.
Στο αδειακό διάστημα έκανε και ιδιαίτερα
εντατικά μαθήματα κοντά στον (ήδη διακε-
κριμένο μουσικό) Γιάννη Ανδρ. Πα-

παιδάννου.

Ο πόλεμος του 40 των βρήκ στα οχυρά της Μακεδονίας έφερδρο Ανθύγιο Μηχ-κού, επιστρατευμένο από το έτος 1938. Μια δεύτερη στρατευτική περίοδος ήταν από το 1947 μέχρι το 1950.

Στα μετά τις ,ωδειακές σπουδές του χρόνια, καθώς και όταν σταρατοβόσαν οι επιστρατεύστες του, εκδίδετο σε μεταπτυχιακές μουσικές μελέτες και έρευνες, γύρω από την εγνωρήστρεση, τη Σύνθεση και τα νεώτερα μουσικά ρεύματα, με βάση ευρωπαϊκά ξενόγλωσσα συγγράμματα, βοηθούμενος με τις παραπάνω γλώσσες (η ελληνική μουσική βιβλιογραφία ήταν και είναι ανίπαρκτη, για τις παραπάνω μελέτες του).

Επίδοση σοβαρή είχε και στη λογοτεχνία, την Αισθητική, τη φιλοσοφία, και την εν γένει γνώση, με ενασχόληση ιδιαίτερη στα γύρω από το θέατρο.

Όλες αυτές τις έξι επαγγελματικές απασχολήσεις του δεν τις ανέκαμψε, η δικηγορική του δούλεια, η οποία του απορροφήσε το μεγαλύτερο ποσοστό χρόνου (ήταν Δικηγόρος στο Πρωτοβικείο Πρέβεζας από 23-9-1943 μέχρι 16-8-1984, που παρηγόρη και εισυταξιδιώτημ). Γι' αυτό κι έγραψε, για τη μουσική του εργασία, ο Ακαδημαϊκός Δ/ντής του Ωδείου Αθηνών και Μουσικούς Μενέλαος Παλλάντιος (ο οποίος είδε τη δουλειά του σε εκτικευτή του στην Πρέβεζα): «Όλον αυτὸν τὸν Πίνακα, τῶν ἔργων θα τὸν ζήλειε κάθε επαγγελματίας συνθέτης».

Στην κατοχή οργανώνεται στο

Ε.Α.Μ. και διευθύνεται την χορωδία που οργανώνει η Ε.Π.Ο.Ν. «Νικόπολη» με αξιόλογες φωνές όπως τους: Ν. Παυρνάρα - Ν. Παπα - Φαμπιάνο - τους αδελφούς Ντελούσια, Ιταλούς στην καταγωγή και άλλους.

Το Δεκέμβρη το 1944 συλλαμβάνεται από τον Ζέρβα και μετέφερεται στην Κέρκυρα και κλείνεται στις εγκληματικές φυλακές, μαζί με άλλους αγωνιστές, στην απαίσια ακτίνα όπου μαρτύρησε και πέθανε επί Μεταξά, ο γραμματέας της Ο.Κ.Ν.Ε. Μιαλέζος. Με τη συμφωνία της Βάρκιζας, γυρίζει στη πατρίδα του και σκηνοθετεί ένα από τα θεατρικά του έργα, το Αντίστακό «Βαθύς είναι οι ρίζες» που ανέβασε το θεατρικό τμήμα της Ε.Π.Ο.Ν. στο κινηματογράφο «Ακταίον», επί πολλές ημέρες. Η Ε.Π.Ο.Ν. για τις πολύτιμες υπηρεσίες του τον ανατηρήστει πρόεδρο και παρελαύνει επικεφαλής της Ε.Π.Ο.Ν. στις 25 Μαρτίου. Μετά τη διάλυση της Ε.Π.Ο.Ν., ασχολείται με τη δηκηγορία υπερασπίζοντας τους αγωνιστές της Αντίστασης στις διώξεις τους και συγχρόνως γράφει μουσική.

Αυτός ήταν ο Σπύρος Δήμας, ένας πρωτούντος και ικανός Πρεβεζανός που πέθανε και πρέπει το έργο του, ίδιας το μουσικό, να αξιολογηθεί από τους ειδικούς και ας βοηθήσουμε όσο μπορούμε την αγαπημένη του σύζυγο Αλίκη, που κάνει μια τρομερή προσπάθεια, για την αξιοπίθαση του όλου έργου του προς όφελος της πόλης.

Η αυτή, Επιτροπή

Η ΟΜΟΦΛΙΑ ΣΤΗ ΖΕΨΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ (Επιδειγματική Συνθέση)

Σπ. Δήμητρας Διαμηντρός

Πολλές φορές προφέρομε στα χείλη μας τη λέξη "ύμφρω" τη λέξη "μράιο". Πολλές δε πειθαρχίες στα όβεσμα του δειλινού την φράση που ο ίδιος κωρυφώνεται γρεψ στην άγνοια του πετεύονται, όπως λιμαρέρ ηλιοθραύσκων, για να προσέξει: "Τι θώρηξ εινόδιο;"

Πολλοί δεν έπνιξαν την εύθετη στην τρίχλια του βιούκού που αργοπεθαίνει για να τελειώσει "τι μράιο μοσιτσήκη". Πολλοί δε θώνασαν τις αρωματικές τραμμές του έργου της πολυτελείας προφέροντας "τι μράιο έρτοι".

Μα κατά πολλές δεν περιμέρουσε χωρίς καλά-καλά να το θώνασε για να ανηδεί πινενόχλησε να περάσει η μορφιά της γινόμας φιλορίζοντας "τι θώρηξ γυναίκα".

Θραίκια κι η μράιη του κοριτσιού του ακότες στη χειλή της παρθενικού το γέλιο, μράιο κι η μεστή πορφυροστούλα της φύμης γυναίκας, μράιο το τικτύ, μράιο το μεταλλόφερο χίριο, μράιο η μουσική..., μράια, καλά μράια, μα δεί κι άλι μράια. Έπαρχοντας κατά τη διάτημα, άλλωστε αν άλι ήταν μράια δε θέλουν να είναι μράια.

Με τη σημερινή μου συλλήφτη μένων μετα προσπέβεια για την αιωνίτητη της έννοιας του μράιου, όπως τούτο αποκαλύπτεται στη ζωή μαςκες στην πετεχήν, όπου αποτυπώνεται τη ζωή και που δεν είναι φύλο από την αντανάκληση της ζώιας της ζωής.

Προκαταβολικά δε την ιας, ανησυχήστε την μράιη σ' όλες τις εμφανίσεις της ζωής και της τέλχης, δ' ποπολεύον την απόλετα κάννια τύπου του μράιου δηλ. τον τύπο εκείνο που δεν του βρίσκουμε στα πράγματα, τινάς ήνας τέτοιος απόλυτος λαζαλίσμος & απόλετές τον πρελόνιο που στην τέλχη κατέχει μόνην πια και προστατεύει θάση.

Μ' αυτό θέλω να την τείχισ: Αν λόγου χάρης ζητήσατε τον τύπο της μράιης γυναικών της φυντιούσας, εξιδινώστε τον απόλυτη η νανταποτήν αυτή μόνηρ γυναίκα, θάμητε εύτε αναγνομένος να παραβλέψω, να παραμέρωντες μόνες γυναίκες που τόσο προκλητικό γλυκοτρόπην δίλλω μας στο τη δελτίνιον κατατάνη, κι την ειδέρα ζητάδει.

Εποιέις αναρριχώντας στην πραγματικότητα, το δώμα της πραγματικότητας, ζώμε στον κόσμο της γαντσούσας, κλέψουμε μόνο άνερα, παρινέμουμε τον ίδιο μας τον ευτό.

Εκπόδις ωση άμας δεν τίνεις ν' ανεβά στη σύνταξα, μα νε κατεβάνεις τα σύνταξα. Είσι δάχνιας τα πέτρα κοντά μου, δε πέρι με τ' αντιδ. ότι δειλικά μου πρωφέρει ο ιδιαίτερος τους παραλεπόντας κάθε στελος, κάθε τι που δε ομβιζήσεις με τη πραγματικότητα, με τη λογική του παραλογισμού. Και έτσι να πιστεύεις με τη σύνθεση αυτή, με το συγκρασμό δύον των δομένων της λογικής συντάξεως και της πραγματικότητας, δε μπόρεσε να προχύψει στο αχγιατισμό της έννοιας του μράιου.

Και πράτε-πράτε προβάλλει το ράτημα. Ενας π.χ. ζωγραφικός πίνακας είναι μράιος γιατί ο μράιος του δρίβεκται μέσο του, στις ειδοποιήσεις του ή πράξεις των όπειανογόνων μράιων.

Εν' ακόμα παράδειγμα: Μη πάθηρη γυναικών είναι μράιη γιατί η ματιά της, το πρόσωπό της, η έκφραση της, η σύνταξη της, το εύνοιό της, με μια λέξη, είναι ασυντάκιο κ' εποίησης μράιο ή πράξεις συν πρωτίστως μράια.

Η άλλη λόγια το μράιο, πανηρέλει, είναι μόνο έννοια αντικειμενική ή υποκειμενική ή

Αν το μράιο είναι αντικείμενον τότε δε πρέπει μόνο μας να το διερήφουμε μράιο. Αν μια γυναίκα είναι φύμη που από την έδιση της τη γένη, τότε δε πρέπει δύος δούλων τη βερωμόσια μράια εξέσσω και να τη βερωδόμει.

Αν το ηλιοθραύσκει, σαν εκμόνα, είναι μράια, τότε δε πρέπει δύος δούλων τη βερωμόσια μράια εκποτείστες, να το βερωδόμειει μόνο μας να τονίζουμε καίνη τη στάτη της ζώια κα-

2026/2027

λαϊσμητική συγκίνηση, όπως ας βάλουμε ως ομέδα σύγχρονα να το κοιτάξει, που ν' αποτελείται από έναν αραιόν, από έναν φυσικό, από έναν ταξιδιώτη, από έναν καλλιτέχνη, που πάντας στην επομένη αυτή ομάδα μπρος στη δέσμη του γλαυπιστικότερης πολιτικής πολιτικής μεταρρυθμίσεων.

Ο προσόν το οποίον της φασμάτενής συνίλεστος του θάλασσον φωτός. Ο τελείωμα της φωτογραφίας είναι μια απλή γέμιση με λευκό χρώμα.

Ο φιλικός δε κάνει την ομέτη της συμφωνίαν
την δια την ποσούσει πιο αποτελεσματικήν. Κι ο καλλιτέχνης; Αυτη ρωτάει
την ιδιαίτερη γένος. Ή το δείπει τη μάτια καλλιτέχνη και με όντων με έφιστη εγγενετική¹
μαρασία την φιλικόνα. Βλέπουμε λοιπόν τις κάτια το συγκενερμένο ψαρέο δε βεβαίως ται-
σούν ψαρέο απόδοις. Η τουλάχιστον δεν το βλέπουν διότι με τον ίδιον ψαρέο δε βεβαίως ται-

Μηδεμίας έμις να τούθη και το αυτέβετος θεοφόριν ως ποικιλή τύπων των θεοφορών επιλέγεται, ή μηδε μάρκη, μουσική, ή τινα Στήθη παθαρέ πονηματικής! Ότις δι' αυτό μηδεμίαν να το πάμε. Ενας συνδέτης για να βρίσκεται μαρτίνη τη σιμωνιά του θα αρέπει κατ' αυτην τη μαρτινιά πινεκεμενηνα να είναι μαρτίν - δεν εξετάζει το βαθμό πονημάτων - πολύτελη απην έπαρη η δηλι φυροφόρης.

αμφορίες - προδώσει στην ιππότη ή όχι για την απόδοσή του.
Ιδού ένας, χωρὶς νάνο, εργαζευόντας - γιατί στην περίπτωση αυτή υπάρχει κάποια
εξέρεση - βρίσκει τυπικευτενά διαφορά πλα τυπικευτενά διαφορά. Στη φύση
της είναι δυνατή, δεν μπορούμε να πούμε πώς βρέπεται στα αυτά του, είναι ασφαλές
τρελλός και σεν τέτοιος δεν μπορείς νάχει αισθητική για την αμφορία αντίληψης ανεκπ-
ληπτού.

πράστη.
"Έκανε – προηγούμενες – μια σέλαρση για τον ερυτειμένο. Ήταντόν πρέπει να είπωθει και παρεκτόν : Ο ερυτειμένος βρίσκεται σε μια τείνα λαζαρολογική κατάσταση, που η απόλυτη πισθητική εικανοτοσής του παίρνει, του αφαιρεί κάθε ή ποχεδόν κάθε μέτρο καλαθιώντας κρίσεις πάνω στο αντικείμενο αυτό και έσσει η πισθητική του βρίσκεται το αντικείμενο της λεπτείας του σαν το αερόλινα διαφέρο.

Από αυτά λοιπόν διέταξε πως η αμφεπλά, το υραίο δεν γνωρεί να είναι, αύτε λέγουσα
και ότι οι άλλες Ελλήνες αποκαταστατείρησαν. Θάνατος και τα δύο.

Μηδεμιά είναι δυνατόν να πάρεται από την ιστορία της Ελλάδας και της Ευρώπης με την οποία συνέβη η παραπάνω περιγραφή.

Φάνουσι λοιπόν στη διεπίστωση της μαρτιών θρύλους ωμοκελευσθέντα ό,τι καλ πιστεύεται έξι αιώνων.

Δεν φαντάζομαι ακόμα τις οι αυτίδες μιας γερασμένης γυναίκας σας αυτήν τις ώρες όπου τις ποτέ δεν θανατώνετε τις έγχωριές σας σε μια φωτογραφία ασφαλώς ότι πάτε "Τι δραμή, τι πετεγκάνη φωτογραφία". Κατ τόπο το παρτέρι λοιπόν μιας γυναίκας αυτού του πακέτου μπορεί εύκολα να είναι αριστούποτα τέλευτα.

Για το ότι το υράσο σήμερα δεν προσέχεται να είναι απροστρέψιμη λέξην.

Ας πρόσθια στη μοναστική. Σ' αυτήν η φύση περέχει μόνο τα αποτελέσματα, μόνο τους θρησκευτικούς των έργων σα μια απεριφερία γίνεται στ' αυτήν κεκλιτέρην. Η φύση δεν απορεῖ να παρουσιάσει μόνη της τις πιο διαδικτυμένες πατώσεις.

* Η φωτιά είναι ένα λεξικό δεν είναι βεβάδι "λέξη ο Απελπικρού" είναι υλικό
η οχι σκαριώδης".

Κατά τις τέσσερις μέρη φυστογράφων μου. Τρίτη πρόσφατα θε διδυτούσθετε ή μάλλον ένα από τα τρία τούμα;¹⁵ Ή βέβαια, ψηφοφορήσεις πους είστε στην προγραμματικότητα, οικείες υπάρχει πανταχότερη της έθνους με την τεχνή η θεοί σας κόλασενεί, ή βέβαια ψηφοφορήσεις στην πατριότητα. Επειδή δύο τελευταίες, περιπτώσεις, τη τέχνη παραδέλνει από την φύση. Και θέμα, πάση καλλιτεχνική απόδοσης δοκιμάζεται στην πινακοθήκη που είστε, σας κόλασενεί. Ήδη όμως δε σταθμίστε, εδέσμονες πειραιώνες, μηροποίετε τη λέγοντας

"Ти прися пов не бечеша".

Και τώρα φτάνουμε στη διεπίδυση της ζωγοΐας των αρχών." Ήρθε είναι ο,τι πρέπει να μην παλλακτάχυνε πονοκέφαλη".

Θα περιμένατε βέβαια, έναν κάπιο πλούτη που συγκεντρώνει, πλούτο πριν από της οικονομίας. Θα περιμένατε ακόμα πλα εξήγηση στο τι είναι η καλλιτεχνική συνείδηση. Καί όμως, είναι τόσο δύσκολο ν' αναλύεις όσον είναι καί το να πετύχουμε πανεπίστημα στις σπέρμες της χρονογράφης του, κάπιο πνωκούσσεος πάθεσς που κατέπιν θα γίνονταν η πλειοπολέμα. Γλάγοι πως ότι τη συνέχεια της ουλών, θα γίνει κατανοητή η έννοια τούτη.

Ελάχιστη παραίτηση θα ήταν αποδεκτή στην πόλη της Αθήνας.

νόμοργκ των υρασιών και δε μηδέ αρχείον το αποτελεί αυτόν.

Μία σημφερότει του Μακεδόνεων θα βρίσκεται πάντα στην αναπληθαίκη συνέργεια των αγρούς, στην αγράρια δηλ., της αβελάφορης κατάστασης. Για να γνωρίζει ο ηγεμόνας την εμφερέα μητρική σημασίαν, ή ενδιαί πίνακα (χωραφήν), θα πρέπει να προπηγήσουν όλες εκείνες οι προστοποθέσεις που θα του απερίσσουν το αποδημητικό του κρετίδριο, θα του κάνουν να βλέπει με τα μάτια της καλλιτεχνικής εντάσεων, θα του δημιουργήσουν καλλιτεχνική συνεύδηση. Και τότε θέλγοντας την Β' αρβέσι στην καλλιτεχνική τούτη πα- σικά έργον θέματαν ικανό.

Ιώνις με την επίκτηση αυτή μόνη να μη πετύχουμε στον ανώτερο βαθμό συνάπτουμε, του πιθηκινού κριτηρίου, ωστόσο έως & δημιουργήμασμα πισθητικό κριτήριο επειδή λέγεται ολότικα.

Αν με την επίκητη αυτή μόνη δεν μπορέσουμε ν' αποβάσουμε τον πιθανότατό κενό-
στρεμμένο, στο οποίο που να νοιώσεις την ανάγκη τέχνη, όμως θα τον δέξουμε και
θα το νοιώσεις κι ο ίδιος πως το "τοπικέ" δεν αποτελεί τον πινάκα παθο-
τέχνης, όπως δεν αποτελούν τραγουδική τέχνη κατ' αυτό το προχειρολογήσιμα της πλούτη-
νής των FANGO που μάλλον το αισθητικό κριτήριο μεγιστώνειν από το αισθητικό στο
οποίο αποβλέπει η τραγουδική τέχνη.

Είναι στην αρχή πως ο παραληπτής με την αναζήτηση του τύπου καίνου του φράσει την

ζει στην πραγματικότητα, κατέτασ από την πολιτική της Ελλάδας.
Μάυρο δε θέλω ν' αποκλείουν τελείως τον τύπο των εθνικών μαρσών, της εθνικής
αιροφύσης, μα μόνο που στον τύπο τούτο δέννα μια ιδιαιτερη έξιτη. Αποκλείω την
έννοια της απόλυτης αιρεψιδός, όπως τη νοούμε ο Πλάτωνας, μέσα σταν κύρια των απε-
ναπλούσιων ερεύνων που θέλει γίνεται νοοτή.

Ο Πάτρωνος είχε την έννοια πως η επικερέπι δεν μπορεί να μετατρέψει την δικαιολογήση της πραγματικότητας. Εντούτοις - κατά τον Πάτρωνα - δε μπορεί καν ως μέτρο αυτή την αποτελέσματα του αηδιού παραδεχόμαστε Α PRIORI. Είσται ο Πάτρωνος φανταζόμας μέσα στον κόσμο των μετεριαλισμών ίδειν μεταπλητώντας που δεν είναι ούτε ορατή, ούτε ακουστή, παρόλοι μάλις νοετή, μετότοτο με μέτρο αυτή την αφοριά κρίνοντας τις πελεκείς απορροφές εδώ κάτου, πιοτερά έχουμε μέσα μας - όπως ο ίδιος χαρακόπειος Σωή, που την περίσσως παρέβε τον θεόν.

Κατ' αρχήν ποιεῖται η πατέρας της σε μεταφορά της στην οικία της, επειδή είναι η πρώτη πατέρας της.

"Δεν ιδρύεται επαστήμη του κράτους -λέει ο Κώστας- από την πούλη κράτους επαστήμη κυρίως μεταξύ κρατών τεχνών".

Οι δοκιμαστές λοιπόν αυτοί οικείων της παλαιότερης σε πάνω

περιβολός στην οποία παρατίθεται το λευκό

Ωτέρω οδέξει τα επιναλάρι (διει λας σε προηγουμένες φαλάκρες που διετύπωσα), για τη μη πιστούντη των ιδεών κι επωνυμίας της την εύνοια του μαρσανού και για το δει οι ιδέες που δεν διαμορφώνονται. Α PRIORI, διά αυτήντεις Α PROSTERICORIΑΙ δηλ., από την περιόριση των εμπειρικών παραγόντων, από την κοινωνία όπου ζούμε, από τις σχέσεις οποιου παραγόντος από τον «οι τελευταία ανθρώπινη οικουμενική παράγωγο» που εφαρδεί ζωή. Όπως λοιπόν, οιδέξει πως για την πολεολήγη, την το Δάκτυλο, για την Ηλική παραίστανται μέσω από τη ζωή, που τις υποστήνουν σχέσεις στην παραγόντη σε μήδει ποτορική περίοδο έτους καλ η εύνοια της ομορφιάς που δεν έχει παρό την έκφραση της ζωής αυτούσιας ή μέσω της τέχνης δεν είναι παρό εύνοια που περιορίζεται μέσω στα χρωματικά που τοπικά δριά μετατρέπεται περιόδου. Κι οι ιδεινικές επωνύμιες, τύπος της

Ιο ἔργο του Βλάγκερ τίς είναι επομή του ή του Μηνικλέωρ ή του Νέτσε ήταν για το πολύ κοινό και τα πολύ περιφερειακά. Αποτελούσε μία επιταχυνόντα στον μέχρι τότε γνωστό τύπο των ορείου. Ενέλεγε κάτια το καινούργιο, κάτια το ιδανικό. Εφηρε να έλθει το κρετικό της καλλονήτικής κοινός γνώμης για να το δικτύωσε. Ήσσετη την έννοια δέχομαι το ιδανικό. Με την έννοια δει, ότι το ιδανικό ξεπερνεί, κάπως, την εποχή του. Γι αυτό και το έργο τούτο, στην επιτάχυνση, στην πρόβητη δοκιμάζει τις διαθέματος ενώπιον την επιδοκιμασία και την αποδοκιμασία. Οι προσδετικοί τη βρίσκουν αυτηγκαστέ εξέλιξη. Οι συνεπεριποίοι το αποδοκιμάζουν.

Είναι η τύχη η ίδια που εκολουθεί τις προδευτική ιδέα

Αν σύμφωνα με την άποψη του Πλάτωνα και των πολλών δυτικαστέων η ομορφιά ήταν μια έννοια απόλυτη, χωρίς τοπικούς και χρονικούς περιορισμούς, τότε θέπεται η ιδιαίτερη αυτή ομορφιά ν' αποκαλύπτεται με το ίδιο βάθος και πλάτος σ' όλες τους ανθρώπους και σ' όλες τις εποχές. Ουσίως η αλήθευτη θένα των και σ' αυτούς ακόμα τους ιδεαλιστές η έννοια των υραίων δε βρίσκεται με τον ίδιο τρόπο καθορισμένη. Ακού ο καθένας τους φτιάχνει την "έξι απ' το ιδεαλικό μπον δεν υπάρχει συντριψί" "η ο καθένας επουμένως φτιάχνει κι ειδικότερο τύπο ομορφιάς".

Ο Πλάτωνας φαντάζεται μετ' απόδυνη αμορφεί του μάλις είναι νοητή. Και ρωτάμε : Σε ποιούς; Ήμίς επον Πλάτωνα! Αν νας τότε θα τρέψει να πούμε σιους άλλους φυτούς; Ηγενάκης τα τέλη. Άριν ωρίθητε από ποντικά;

Αν - για να γίνουνε πλούτηστοι - το ψράω ήταν μια ζώνηα αναπληρώσεων που μετέβλεψε πετρόλικη, θέρμην οι δύσφοροι λαοί να είχαν την αυτή αντίληφθη τις τερη απορρίψη. Θέρπτε τα κεκαλά δάνεια που φεύγουνταν σε μια ψράω η οποία θα γίνονταν και περισσότερη άσπρητη, ενώ αντίδειξε ψηλότερη άσπρακτη πολιτεία τη θεραπεία μέσων και σε πάνω από

Αν Α PRIORI σίδηρε μέσο μως την έννοια του φρεσκού τόπεις η τάχυτη δέσμην ομοιόμορφη.

Εις αυτόν πότο θα σφέρει την εποχή και την περίοδο από λαό με λαό.
Αλλ' υπάρχει λοιπόν η PRIDRI ένωση των χωρών εχτίσ· κι αν έκδηλωνεται διαφορετικό
ποτα μήβει ανθρώποι. Αλλά τότε τίσων ανθρώπους το ιδεατό Β'-ποτελούσε το αεβλύτο, αμε-
τέλητο και ανιλείποντο – κατά την Ηλέτουνα – ιδεατό;

Οι τούρκοι που είναι σχετικές, κλεισμένες με και θυλωμένες, μέσα από το κοινωνικό περιβάλλον λέμε ζώμε.

Κάθε αντίδειπτη ποσφή πους οδηγεί σε χέλια αδελφόδια και σε γνώμες τάσεις δοξες είναι ποιητικές ποιητικές που τις αεριθέρουν. Όμως η ζωή μας επιβάλλει την αναγνώριση υρισμένων λαϊκών κόρην που δεν μπορούμε να τους ξεπεράσουμε. Κάνοντας μεταβατικές προβούτης και λαϊκούς ποιητές, οι ποιητές μας πρέπει να μετατρέψουμε σε ποιητές της ζωής.

Αυτό λοιπόν είναι το μρέο : Το αρωνικό και η καλλιτεχνική μας συνείδηση φέμενα το εισγάγεις, που την επεξηγείς μες κριτήριο με την παρατηρηση· και τη διεπαλαγήση των προσεξτάτων είναι σε άλλη να το ξεγονώσει από την αύλα.

Για την αλογόδερμων τύπο της έκπτωσης του ωράριου θα πρέπει να πούμε κατ' αυτόν τον τρόπο. Όποιον λέμε ώμαρρο είναι κάτιο που αρέσει να πάει κακλιτεχνική συνεδρίαση και που φυσικά, θα πρέπει να είναι αρμονικό, αν διατίθεται μηδένας πάρα στην απόκειται στην ιρρούσια. Όμως δεν εργάζεται ποτέ, χρειάζεται απόλυτη η δυσαρμονία αυτή να γίνεται σε αντίθετη προσέγγιση.

λόγου επωμάνεις, δεν είναι απλώς ότι δεν έχει τεχνητή, αλλά καίνο που έχει αποτύπωση τεχνητή.

Εντούφερμα π.χ. που ρέβεται με πολλά φιλοξερά, με πελών τεχνική, με πολλέ μόδα είναι αξιόδοξη θωρηφύ δίπον τίσιμα καλορεπαγμένα, δίπον έχει τεχνική. Τον Παρθενώνα των βραζίκων με μαρούτια ταπετσάρια έχει πετυχημένη τεχνική.

Αντίστοιχα δύναται το φόρεμα σταυρού λεπτές η τεχνική, μέτρη του λεπτές η αρμονία μεταξύ τροφιών του κομψώματος, σταυρού διατομώντας τη διατομωνός. Ήττα, όπως είπαν, έχει παντούτωνετη τεχνική. Εποιει παραστάσεις το δοκίμιο. Το δόκιμο απή ήτη, στην φύση είναι το τερπιδικό. Δεν μπορούμε στην ζωή να πορεύουμε "το μέρος τέρας, που είναι". Αντίστοιχα αυτή τέχνη μπορούμε να το πούμε. Μόνο στην τέχνη έχουν τοποθετηθεὶς σχέσει. Στην ζωή το δοκίμιο δεν μείνει είναι απλώς παντούτωνο δόγμα. αδεσφέρο, διλλατεύοντας, με μια τραβήγλανη. Για παντανάκην μης παντοκράτεις. Το σύνθετο λεπτόν του μερίου το ανέκδοτο του νηστελό, το ανύδριον των έλατων δε μπορεί πατεί άφων, το παντού

Αφού μάζεψε τόπο αεροπλάνου την γύναια του φρέσκη και πώς δε αντέλλεται του ποστού θερμοπλαστικού με τις αντανακλαστικές προηγούμενες δημιουργίες του φρέσκου, ενθουσιάστες την υπόμνημα στην τέχνη σαν ανθρώπους δημιουργώντων, γιατί το φυσικό φρέσκο, το φρέσκο όμη, διαδίδει εκσυχήρως η λεγκεκή, δημιουργείται ανεξόρτωτα από τις δυνάμεις μας.

Κατ' αριθμόν της έχουμε πέντε διάλογους που αποτελούνται από δύο μέρη. Το πρώτο είναι ο διάλογος μεταξύ της θεοφυσικής φύσης και της ανθρωπινής φύσης. Το δεύτερο είναι ο διάλογος μεταξύ της ανθρωπινής φύσης και της θεοφυσικής φύσης. Το τρίτο είναι ο διάλογος μεταξύ της ανθρωπινής φύσης και της ανθρωπινής φύσης.

Η Τέχνη τα υπόνοια της έχει να συμβάσει το φραύλο και συγχρόνως να το πραγματοποιεί. Συνέδεσμος της Τέχνης με την Ελληνική σκοτεινή εργαστηρική και σημαντικότερη γενετική. Αν το έχει στο θέατρο, εδώντερα το σύγχρονο, πραγματοποιεί του υπόνοιας τόπους, κατανοούσας ότι επί τα πλείστου, πιο σημαντικός θα ήταν να δημιουργεί την Τέχνη, να αποκαλύψει στον κύριο υπόνοια που είναι η πραγματικότητα του φραύλου. Οι διάλογοι τούτοι σημοί να τρέπονται πάνω υπέρθινας την καλλιτεχνική διάσημοτητά.

Η τέχνη έχει καλύψη την καταγωγή με τη διευπηγότης την βοτεργάνη, αλλά δύσκολές είναι νόμιμη, για τις σ' αυτές λέξεις το απομενό στουχέδω. Σε κάθε έργο ήταν οι ξυλούριες πρόβλεψη, η προσπάθεια καθ' η προσπάθεια του δημιουργού, καθ' αυτήν την βοτεργάνη ή τη διευπηγότης βρίσκονται μια αραδική δημιουργία που δεν απελύεται σε κάθεφρο εισθητικός όμοιός που θέλουμε αν ταρούσαμε. Είναι σάλοτα τυχαία κατ' αντικαταστατική η εργασία τους. Ως δούλευτοι των καλλιτέχνη-στον άποικο καθ' οποιον μέλος μεταξύ κοινωνικής αμάξης θα εξετάσουμε την φυσική του διεύρυνσης που καλείται τελεόραση του περιβολότος δημού ζει, η οποία προσέβαλλε τελείως τους δρόμους, τις προσπάθειες εκείνες που χρειάζονται για την ανάπτυξη του αεροπορικού αεροτροχού, έτσι που η τέχνη κατανοεί τα μεγαλύτερα στράπια καθ' χαρίς την κατανοήση της ν' αποτελέσει προνόμιο μιας ψηφιακής καλλιτεχνικής εξιτηγήνης περάσου. Είτε εξέπουταν δια τη διαποθήνη ν' είμαι, σαδικόν αντικαταστατικός χαρίς της κηδεόρευσης που αφήνει η παρακολούθηση της σχάλης που ακολούθησε κακές κι αύτες της κοινωνίας που εργάζεται για την εργασία των ευνοούμενών της ζωής. Συτόπιο τελείω θα πρέπει να πάρω θέμη πειραιών δημιουργίας, γιατί κοντά στ' αλλα πειραιών της η συνεχής δρώση ή η ιμφλή πρατηνή χαρίς να λέμε κατ' αντικαταστατικής μέσα στην παραδίδοντα πρόβλημα, όπως να θέλουμε η ίδιαν δένε περιήγημα "καθ' ανδρείλην" είναι. Είποντας στην πρώτη κατηγορία

Σηκυόνια λογού, απ' το δημόσιοργό του μράσου στη θέση, επ' την καλλιτεχνή. Τι, καθείς τον καλλιτεχνή για τα δημόσιαργήσεις; Πολλοί διατείνονται τους ο δράστες είναι το κινούτσιο κέντρο για την καλλιτεχνική δημόσιοργία. Ο πολιτικής του έρωτας ο Μισούς είπε: "Κείνο που ο δημόσιος εδώ κάτοις συνηθίζεις μεταλλούνται είναι η ανάρτη του δράστη. Είναι από αυτό που είναι χαρακτής. Δικήσατο πάντα κράβλι σου πως από πλειστα που πολός είναι, ο πολιτής: είναι η κερδική σου....". Έτσι ο Μισούς βεβαίως ήταν ο πιο συντιθέμενο κέντρο κάθε σύγχρονης, εποχής καλλιτεχνικής, κάθε σκηνήστρου, όπως θα πρέπει ν' ανεβεί πάντα στο μεγαλοφυή δημόσιοργό, του δράστη. Αυτή η πινελήθη διδούσκεται και στην ιδεοκράτεια και στους κλασικούς απ' τους πιάνεται ως το θηράνιον πως στους περισσότερες πηγές: "Ωποιος η φαντή λαρυγγούσα της κλασικής Γαλλίας είναι διεκδικούμενό του από περισσότερον ενδιαφέρον" λέει ο Νέτος.

Ο ίδιος ο Νέτσι λέει επόλονθα: "Άμα ζητήσει κάποιος σ' ολόκλειρο το πλέον της την εργαστρική, τον πλοήγησανδρο, τον τελυρείσθιο φύσιο, τη "γυναικά" με μια λέξη δεν θα χάσει ούτον κόπο του". Άμα βρύσκεις την έρπια δεν υπάρχει που τέχνη" γράφει ο Ρέμης ΑΓΓΕΛΟΥΔΗΣ και "όταν βρύσκεις την τέχνη-συνείδηση-ο έρπιας δεν είναι πια τίκτων αλλά από μεταφορολογική πνεύματος". Η λέξη λόγω, σύμφωνα με τις απόψεις αυτής - που πήραν επιστημονικήτερη μορφή με τον Ντέρβιλ και τον Φόρμαν - το μερικό τίκτων θεμελιώσειν πάνω στην έρπια, πρέπει να είναι απλά τεχνική δημιουργία, κι ο έρπιας θεμελιώσειν πάνω στο ωράριο.

πειράς, οφείλει την πολλή μεγάλη αποτίθεση, καθώς την πειρά της
Ο Αντέβιβαν ειδίκευτος στις διδασκαλίες μωρών της φυσικής επιλογής, που γίνεται στα τέλη,
ξεκύρωσε τη γεννητήθλα επιλογή, δικρανώντας με την οποία μετακαρδίζοντας κατά προτίμηση, τα
πειρατεύματα από τη γέννηση όπως, τα τυχαία, τα πειρατεύματα, τα πειρατεύματα, τα
πειρατεύματα τα λιγότερο εξελιγμένα, τα δωρεάν λιγότερο εξεμπαντίζονται.

Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή η αμφορευτική αναπορέγγεται, γίνεται μια φυσική προτίμηση, πράγμα τοπολογίας μεταξύ των αμφορεύτερων είδων. Γι' αυτό όλες οι κανές που η υδρίτη γενικά σταθμεύει το αριστερικό για να «κροσσώνει» το δημιουργικό στο χρόνο της αναπαραγωγής. Το άνθεμα των λοιποτοπίων, το σταθμεύτη των ζωών, το τραγούδι στα πουλιά, αναπτύσσεται με το χρόνο αυτού

Παροπλά, τέχνη και γεωτεχνικό αρχικό είναι οι τρεις φάσεις του έργου φιλονομένου που είναι ακμαίστητο για την εξέλιξη της Σαρή.

Ο Φρόντιντ εξέλλειψε πως μερικές ορμές από λόγους ηθικούς και κοινωνικούς από λόγους δηλ. ηθικής λογοκρίσεως, ερωτικής ψύσης ορμές, από την παλαιά μας τύλιξε εις απομακρύνουμε από τη συνείδησή μας και τις αναγκάζουμε να βρέσκουνται κάτια από το κατώφλι της συνείδησης.¹⁰ Όμως, το σύμπλεγμα αυτό των ερωτικών ορμών, με την πέση που αφορά τον ανθρώπινο καρπό, αποτελεί αναγκή για επειδόματα που εκδηλώνονται με την μορφή συνέπειας, παρατηρήσεως, ανησυχίας και έντυπης.

Στοι εξηγητές ο Φρόιντ την παραπήγη των έργων τέχνης, την καλλιτεχνική δημιουργία και σαν παρέδειγμα φέρνει τον Γκαστέ, που, όπως ο ίδιος ο Γκαστέ βεβαιώνει, έγραψε τον Βέρθερο για ν' απελληλεγγίζει πάρα πολλές αισθητικές και ποθητικές ενοχλήσεις και από την ίδιη που τέχνη για πιστοποίησε. Ήδη λέει κι ο Μασέ οι μελέτη της "Ιρεζέ νόχτες του". Κατά του Φρόιντ ο Γκαστέ γράφουντας τον Βέρθερο βρήκε διέξοδο από το μάθος που τον κατείχε, πέτυχε καθαρισμό των πόδων, απωλάχηκε από την ίδια της αυτοκινητών. Κι θύμια με το βιβλίο του αυτό έσπειρε καλλιώς ανηγενάτες που στην αυτοκινητών. Κι' ο Αριστοτέλης ανήμετρός δέχτηκε αυτή την "καθαριστική των πόδων".

Με την φορονέλωση εξηγούνται και δια όρτη τέχνης πων το "Οιδιπόδειο σύμπλεγμα" πολλά πολύτιμα, διηγήματα στοις και λοικές παραδόσεις που του PEAN D'ANE. Κάθε έργο είναι και μια εξαιρετική. Ο Βάγκυρ π.χ. άλλες τις προύδες των μελοδραμάτων του, τις έβαλε πινάκευ από έργα διαδικτύου. Εξετάζοντας το γεγονός τούτο φορονέλωτικά βούλομε μαζί πουνείδητη μπο-βολή της ιδιαίτερης της νεότητης, γιατί, διπος είναι τυπικό ο Βάγκυρ απετράπησε από τον δεύτερο έντρο της απόδειξης του.

Αυτές είναι οι απόδειξη για την καλλιτεχνική δημιουργία σε επέχοση των συχτειών Βεργίνιων ήτω Κέρματιν ήτη του Φρόδων. Για να δούμε όμως, έχουν αποδειχθεί βαθη ή μήτις θα πρέπει να προστρέψουμε και κάποια άλλη; Το από το έργο παπατελές το κίνητρο για δημιουργία και το πιο σημαντικό περιεχόμενο από την έργα της, πάχυτης χρήσης υπόρρεα λόγω της πρηνθεώμενης. Όμως δεν

τούς ίεχτες, του βρίσκουντες το καντό στη ζωή ψύση, να είναι κατ' αυτό τραγιάδες... δημιουργώντας το αντίδειπλο : τα προτοτυρκικά σχεδιάματα, οι χεροί και τα στολισμένα των απόφευκτων, του μας δίνουν την εικάσια της πρωτότυπης εποχής, οι φραγίσες επωνυμίες έχουν καθηρώνει πολεμικό τοποθετήσθαι. Κι ο λόγος είναι τας, ο άνθρωπος γέργες να εκδηλώνεται την έδα του τη ζωή με την ιεραρχία, και η ζωή πιστή δεν είναι άλλα από τις πολύσιες των πειθάρην παραγόντων που την επιφέρουν. Ο πρωτότυπος ζωγραφίζει το εργάτελο του, χτίζει το καλέρι του ανθρώπου με τις οικονομικές του δυνατότητες, το διάταξμα της παράδοσης με την οικονομική του ευημερία - εργασία κατοικηνή - που εμπρέπεται από τις σχέσεις στην παραγωγή, τραγούδει τη μιζέρια του ή την ευτυχία του, φειράγει την πειθαρχία του, προσπαθεῖ να τους σκεψείνεται. Με την τέχνη του ο μέθοδος εκδηλώνει την αγάντη της ζωής και τα μέσα της γέργες

Εξ αλλού υπάρχουν έργα τέχνης διανοιών οι έρωτας λεέπε αλιδίζει κάτε σαν κέντρο, κάτε σαν διμήνυτη ιδέα. Χτυπητό παρόδειγμα είναι τη φύση της βοσκοκελιάς τέχνης.

Ας δούμε μερικά παρόμια παραδείγματα τι θυμητός και τινα σημβατικά της λορδόνης, που για τοδύν καιρό θεωρήθηκεν που εκδηλώνεται έμφυτης και αινιγματικής καλλιτεχνικής ιδιοτυπίας των πρωτότογων αυθόρυπων, αναγνωρίστηκεν σύμφερο πας συεξέλονται στο ζωτικότα της αυτοσυντρόφησης και από την παραδόσεων σειρά μαγικής δέσμευσης των θηραμάτων με τα οποία ο τρυπολούτης της προστορίας άνθρωπος τρέφεται πετρίζοντας. Οι στριοι λαος στηγματέζουν το σώμα τους ή δεινοκομούνται με φτερό και μεταβλέπονται ελάσποτο. Ήλιθοις γένονται για τον εκφοβισμό των εχθρών τρέμα ποι τους παρέχει τη μέση για τη διαθήση για τους λόγους τεκμήριων προσδίκης του Θελυκοῦ. Η Έλλα λόγια προφέλλουν λόγος αυτοσυντρόφησης ή αυτοπαρατηρήσης. Ακόμα χρακτηριστικό είναι αυτοί πρώτες πάντα σ' αυτικείωνα και λαομορφητικές εκδηλώσεις περασμών σε μέρη κανονικής χρήσης ή όχι ανάφελα κομψοτεχνήματα. Η πριτάνην δρύγων, ποινητή και μουσική αποβλέψουν είτε στον εξουμιούντος της θεότητας, είτε στην προσδίκην του Θελυκοῦ, είτε στον εκφοβισμό των εχθρών.

Η τέχνη σαν καθαρή ειδιότητική απόδιπλωση παρουσιάζεται πρότυπα διαν πλά έβαλε τον μηχανισμό της χαραγήθρα. Η αντίληψη του Έτελουν, δια η τέχνη δεν είναι άλλο από την ειδιότητική παρέσταση της ιδέας του θεού, είναι σήμερε ολότελα πατέριγχη. Άνδρας η γνώση του Ράσκιν, δια η τέχνη αποτελεί φρονκεία, που δεν είναι να κατεβαίνει σε πεζοδρόμιο κι άντε να συμπιευστεί με το αγαράρι πλήθος, παρδ το γεγονός της δύσκολης κατεύνασης της που το ιοντεί πλήθος, ματέδο μου φαίνεται πολὺ φριστοκρατική αντίληψη, που παρεβλέπει ολότελα την κακωνική πρωτοσέιρα της τέχνης που πρέπει να διοργανεύεται στο λαό για να τον πυνθάνει.

Επονέρχομαι στο δέμα, δεν έχει λατρόν την αποκλειστικότητα στην τέχνη ο Ερώας, διας δεν είναι απόλυτα ορθό το ότι αποδούνται κατά τον Φρόνιν στο αυστενότο πόνο πε τεγνετήρες ομαδές, γιατί κι ο τειναλός στρατιώτης απωδές το ένστιχτο της αυτοσυντητησίας κι ο ματαιόδοξος τη φλωριγερία του «κλ». Πολλοί απομαρτέτες οποδοί της, πρήχης "Η τέχνη για την τέχνη" αποτελούν ικανοί οι καλλιτέχνες σφρίζεις να γενύεται πρό την ακούνυντα κινήτρων αναμονώνται σ'ένα "νικτιστικό πόρτο". Άλλωστε - ευχερήσονται οι απομαρτές αυτούς - οι μεγαλοφυές δεν μπορούν να γίνουν κατανοούτες πιάν το πλήθος. Η μάθης όμως ποτές της αποκαπνώσεις των καλλιτεχνών ευτυχώς παραπολέζεται πιπράνικη κατά γιατί λάζη καιρό από τις διάφορες εποχές. Ο καλλιτέχνης του Μεσαίωνα κατά πολὺ ευχαρίστησην πιηχανεύεται με τ'έλλα μέλη των παντείου του, όπως κι ο καλλιτέχνης μετέπειτα επογύν υφίσταται την επίδραση των περιβάλλοντός του, χωρές ν'απο-

πολύνυκτης πόνου και μ' αυτό. Η προσωπικότητα δε χάνει τη σημασία της με την εποφή αυτή, λανθάνει η κοινωνική επίδραση διεπιφύνει κατά μέγιστο μέρος το άτομο, παρότι και τις μεταβολές. Ο εξπρετεπλός υπραγείας του μεγάλου περιόδου συνιστώνται στο ότι εκφράζει με εξπρετεπλό ένταση μερικής κοινωνικής αισχύνης. Εισι το μεγαλοφυής εμφάνισης μετακοινωνίας πάνω πάνω στο άρεο του, που προσθίζει της επωχής του, οπότε ν' αναγνωρίστει ότι τις επήνεις γεννιέται, επότε ν' αγίνεται ποτέ, οπότε θα της ποσούλωσει του ήταν τονδόνη με την απική τρέλλα που - λογικά - ποτέ τη δεν θρίκευε συντηρίστη.

Ο μεταλοφής καλλιτέχνης σε μια σφραγή της ιστορίας ανοίγει ένα καινούργιο δρόμο, δίνει μια κοινούργια κατεύθυνση στην τέχνη, ιδρύει μια κοινούργια σχολή. Το άτομο λοιπόν - άλλοις που εκπαίδευνται την εξέλιξη της τέχνης, θαμώς σ' αυτή την επανάσταση του - απότομο δεν είναι διά νέα. Αυτήν την κατεύθυνση αυτή είναι η συνέννυση όλων των απομικήν προσπαθειών που καταβλήνται από τόσους Έλλους σφραγείς ή λέπτο γνωστούς αναπτυντείς της τέχνης και που η συμβολή των μεγαλοφυή καλλιτέχνη δεν είναι μόλιο περιμένει επάνω των προσπαθειών, παρότο γέμισε το κενό που το δημόσιο αίσθημα αποτελεί, υποκοινώνει στους ιστορικούς νόμο της εξέλιξης.

Η κοινωνική ζωή επιβάλλει αριστερές αισθητικές αλλαγές που βρίσκουν την πραγματοποίησή τους στην συστηματική κατεύθυνση του μεταλοφής. Ένα λοξόδρομης, ένα παραυτράγημα από τη γεινή αισθητική αντίληψη για την τέχνη του δεν θα περί παρέ το λοξόδρομης πιο την ίδια τη ζωή έχει σαν εποπλισμό τη γκρεμίστε τους καλλιτέχνη τούτουν. Δε μιλάνε βέβαια για το προβίδνεια γετεί σ' αυτή την έννοια δέχονται των μεγαλοφυή, όμως με την ίδια έννοια δέχτηκαν κατ' αυτούς τον μετανού τύπο του μετανού προπειράμενα δημ. Ήαν εκπλέζουνται στη συγχρητική εξέλιξη. Το μετανού, απομένεις κι' ο δημιουργής του μετανού δεν μπορεί να βρίσκεται εχτός τόπου και χρόνου. Μια τέτοια μεταβολή εντίληψη δε μας οδηγούσε σε διευχρηστικό ή μάλλον σε πολλούς διευχρηστικούς της έννοιας του μετανού, πρότιμη που δε μας έσερνε σε φανερή αυτοποίηση.

Ο ρόλος απομένων του καλλιτέχνη στην καλλιτεχνική δημιουργία οποδήποτε κι' αν είναι σημαντικός, όμως αύτε ο μόνος είναι ως αύτε και εκείνος που προέρχεται.

"Το περιεχόμενο κανονίς από ένα καλλιτέχνημα - γράφει ο Νίκον - μονάχα το απομικό στοιχείο, είναι στην να περιορίζεται στη συγγραφή της ιστορίας των καλλιτέχνων που στην χέρια τους εξελίζεται η τέχνη. Έμμερα - προσβέτει - αποβλέπουν σ' αντικαταστήσουν το ρόλο του απότομως το ρόλο της παρέδοσης, της ανάληψης. Παρατίθουν διτις ανάμεσα στις κακιέραστες που ίδιο πολύ μετέβαλαν τη μορφή του κέντρου δεν υπάρχει αύτε μια που να μπορεί ν' αποναυνθεί κανείς που αποτελεί δημιουργία ενός μονάχου επεκφόδου...".

Όπως παραπέραί ο CONDE, οι μεγαλοφυείς αισθητικές δεν προστίθενται παρά σαν σύργανα μεταξύ προηγούμενων αισθητικών, κινητών, που σαν άλλες πατήση, θέμπρωνες άλλες διεξόδους.

Από πολλά γράμματα ο DIBOS παρατίθομες πως ο μεγαλοφυός σαν κι είναι δέντρο που φυτρώνει μονό το του, μεταδίπτη των καρπών του διώς, ακόμα και η ποσότητα εξαρτάνται πολύ από την καλλιέργεια των αύγου του δέντρο". Κατ' την καλλιέργειας αυτή - διεκυρίνεισούμε - δεν την άνει, παρότο η κοινωνία.

Τε τι λοιπόν συνίσταται ο ρόλος των μεγαλοφυών καλλιτέχνων; Κατά του Νίκονού ο ρόλος αντέχεται ότι έδωσε αξία στη σημερινή που η συντηρεύθηκεν με την εποχή τους σε χέρια κατύ-

τερινών καλλιτέχνων - όπως προανέθερα - ο δεν έτυχαν την προσωμενή προσοχή προηγουμένων από περιους της καλλιτεχνικής συνεύδροπτης του κοσνού.

Ο LECHAT στη μονοτροφή του για το Φελίδια γράφει : "Ο Παλάκιλετος εφάρμοσε αρχές που υπέβαλλε μαρτυρικά απ' αυτόν, πλλά σε τρόπο αυτηχωμένα. Η αξία του συνιστώνται στο στο τις αρχές πινές τις απελευθέρωση, τις καθάριση, τις συνειδητοποίησης κι' έδυκε σ' όλους την εκδημοκρατική τους αυτούληψη." Μ' αυτές που έγραψε της μεταλοφούσας δεν μελλοντείς καθόλου γιατί η μεταλοφούσα του καλλιτέχνη δεν εξαρτείται πιο τις νευτεριστικές ειδές που μαζίσει στο έργο του - αλλά πάντα πιο πισθητική εντέλεια του εκφράζει τις ειδές αυτές. Και τόσο γιατί η ίδια - όπως τον πισθητική εντέλεια του εκφράζει τις κοινωνίας, της ιστορίας, της στηγανής, των περιβάλλοντος όπου έζησε ο καλλιτέχνης και που δι' αυτό δεν είναι παρέ δημιουργήματα του ακροναυπικού παράγοντα σε φαρδεία έννοιας. Πολύ έξυπνα παραπέραι ο Νίκονας τως αν σπουδάστην ένας καλλιτέχνης παλαιότερης εποχής και ζούσε σε κοινωνία που περιβάλλον διευθετείσκαν πάντα πολλά, ποσαλά, στο καινούργιο τούτο περιβάλλον θέτεισκαν έργα πολλά διαθεστικά πάντα κανένα πολύτιλας χρόνος. Δεν μπρέκει κανείς να δικράνησε την πραγματικότητα, να εκφράσει τρόπως πολύτελα διάφορα πάντα κανένα που ανέφενται πάντα αισθανόνται σε τύπο του. Κι' αφού σε ακέραιες ώρες, διότι η αισθητική ως δημιουργώνται μέσω στο περιβάλλον που αντανακλά τις ειδοποιησεις σχέσεις στην παραγμή, επομένως κι' ο καλλιτέχνης δεν μπρέκει πάντα τις σχέσεις αυτές. Το άτομο της αισθητικής κοινωνίας στέκεται μόνο και κιριαρχείται πάντα στην παραγμή και τα πρωτότυπα. Αυτό εκδηλώνεται, έρχεται στο φυς και στην τέχνη του. Άπο την Ελληνική αισθητική τέχνη του δου π.χ. αιώνες μέχρι το σήμερα αυτό διεκπελύνουμε.

Αυτίζεται το άτομο της Σοσιολιστικής κοινωνίας πισθνάνται τον εαυτό του ένα μ' άλογο, η δύναμη του είναι δύναμη όλων που χριστάνεις μ' όλους στην παραγμή και στα προϊόντα. Και τούτο δε πρέπει να φανερωθεί και στην ίδια του, που ήδην διέδερη. Ο Μουσιάρους έγραψε πολλές μοισικές συνθέσεις με θέματα παραμένει στη τη ζωή των Ράδιου χωρικών, όπως το "Καλεσόδη", το "Χωριστόπουλο", τον "Απόρρις Γκουντουνόφ" κ.ά.

Ο Ζυγρίδης Περός στάθηκε ένας εξέρετος καλλιτέχνης του λαού. Τα καλλίτερα έργα του είναι αι χωριάτικοι τύποι κι αι χωριάτικες σημενές. Όμως στην τέχνη ποτέ δεν θίνεται ποτέ την αισθητική Ρωσία. Στη σημερινή Ρωσία δεσμώνει η υχολή του Σοσιολιστικού περιβάλλον. Είναι πιθανότερα π.χ. του Μαλίσση "Ανθρώποι από κορεκοφαλά" γίνεται με περιτελική εκφύλευση την έκπληξηση των ενδιαφεντών που ανθέτουν στο πανέρα πικρότεριας της επαρκίας για να εκπλαστούν στα μεγάλα κτήρια του καινούργιου κρέτους.

Η τέχνη εκφράζει πινέ τη ζωή - το είπε πολλές φορές ως το τύπο. Μια κοινωνία λαϊκων παράτει με τα αι πικτές τέχνη αιδητού με τις σχέσεις στη ζωή: έτοις κι η τέχνη είναι διαφορετική αιδητού με το αι πο πότεπται είναι δουλοκρατικό, μοναρχικό, αριστοκρατικό, απτικό, οροπαλλιστικό. Οι πιστολιστές προβλέπουν αι μεγάλη αιλατή στην τέχνη με την εξαφάνιση της αιλατής των τέχνων. Πατέστα δέρματα - που έχουν σήμερα άστο στην τέχνη, γιατί η αισθητική κοινωνία τη δημιουργεί - στη Σοσιολιστική κοινωνία δε δέχουν πέραση.

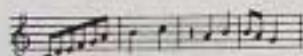
Αν σήμερα ισχύει το "η ίδια για την τέχνη" σταν αύριο πάρει την πρεβούμενη θέση το "η ίδια για τα ολίγα" ή πλλέσεις κι' η μορφή της τέχνης. Όταν η εισιτετική ή εισιτετική τέχνη αισθα-

παστικές - κατά τον Σοσιαλιστές - με μία απέραντη δημόσιη πολυτέλεια, τότε η ληπτή τέχνη θα έχει εξέχουσε όντα. Άλλες ας σημάδει της αρχής "η τέχνη για την τέχνη" μας στους επιλογέντες η τέχνη, τας, διτταν συχνάσι τη αρχή "η τέχνη για όλους", τότε δια κατιωτρανεί κάθισ ιδέα τέχνης γιατί - λένε - τας αν σήμερα παρουσιάσουμε έργα τέχνης στο λαό, δια πρέπει τούτη να είναι πολύ μετρια. Το ζήτησα δημιουργή με τρόπο κατεύναστο για το πολύ πλήθος, διλλο τόσο ανόητο γίνεται να ζητάμε από το πολύ πλήθος να νοούντες απόλυτη την καλλιτέχνη.

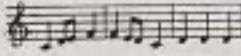
Το ζήτησα, νοούμε, πολιτευτέσται έτσι : Η αρχή "η τέχνη για την τέχνη" δια τραβήξει το δράμα της, παρδέλλητα δημιουργή με την αρχή "η τέχνη για όλους".

Δε βε τούτο : "Καλλιτέχνες σιωματάτε για να τους πλέσει ο λαός".
Αυτότερα διετούτο : "Άστε ξεκίνα για να τιάσετε τους καλλιτέχνες".

Οι εργασίες του:

I

ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ

για PIANO

- Sonate pour piano (1950)
- 4 Préludes et Fugues pour piano (1956/1971)
- 12 Préludes, pour piano (1954/1979)
(impressions et expressions)
- Le jardin au clair de lune/Etwartung/nostalgie de profondis/En attendant l'ennui / Tautropfen/
- Au bord de la mer / Befreiung (der Östliche Divan /
- Seelenruhe / pour suivant la chimère / in der Hoffnung /
- 12 Études pour piano (1979)
- 10 Κομμάτια για πιάνο (για παιδιά) (1983)
- 6 Préludes d'amour, pour piano (1985)

ΜΟΥΣΙΚΕΣ

για ORΧΗΣΤΡΑ

- «της Γεννήσεως» pour orchestre. Choral et Fugue (1955)
- «της Αναστάσεως» pour orchestre. Prélude - Fugue
- Choral (1958)
- ΤΡΙΠΤΥΧΟ για ορχήστρα. Preludio - Fuga - Finale (1969)
- «ο χορός του Ζαλλόγου» pour orchestre συμφωνικός θρύλος (1970)
- Suite pour orchestre. Εισαγωγή, Καλαματιάνος/
- Καραγκούνα / Τσάμικος / Σούστα (1972)
- «Το κένθος ταιριάζει στην Ηλέκτρα» για ορχήστρα.
Μουσική προέκταση στην ομώνυμη τριλογία του Ευγ. Ο'ΝΗΑ:
Mourning becomes Electra (1973)

ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ

- Sinfonia No 1 (1968)
- Sinfonia No 2 (1970)
- Sinfonia No 3 (1971)
- Sinfonia No 4 (1972)
- Sinfonia No 5 (1973)

CONCERTINI

- Concertino για βιολί και ορχήστρα (1969)
- Concertino για πιάνο και ορχήστρα (1971)
- ΣΙΒΥΛΛΑ, portrait pour orchestre (1982)
- «ουτοπίας» για ορχήστρα δωματίου (1983)
- CONCERTI**
- Concerto για Corno και ορχήστρα (1985)
- Concerto για τρομπόνι και ορχήστρα (1985)
- Concerto για Tuba και ορχήστρα
- Concerto για Violoncello και ορχήστρα δωματίου (1985)

ΜΟΥΣΙΚΗ ΔΩΜΑΤΙΟΥ

- Fugue et Finale (sur le nom de BACH) για 4 πνευστά όργανα
(Hautbois, clatinette ensib, Co en Fa et Basson) (1971)
- Thème vré et fugue, pour Violin, Alto et Violon celle (1974)
- Variations et Fugue, pour Piano, Violin et violoncelle (1974)
- Prélude et Fugue, για 5 πνευστά όργανα (Flûte, Hautbas, Clatinette en Sib, Cor en Fa Basson) (1974)
- Prélude et Gugue, για 8 πνευστά όργανα (Flûte, Hautbas, 2 Clatinettes en Sib, Basson, 2 Corsen Fa, Trombone) (1974)
- «συντήρησες» Anhängungen, für Flöte, Klarinette in BM Harfe, Geige, Bratschem

Violoncello, Kontrabass, un Percussion (1982)
— «δοκίμιο» για βιολί, πνευστά και κρουστά (1983)

ΜΟΥΣΙΚΗ ΜΠΑΛΛΕΤΤΟΥ

Bailegħes, Ballet en quatre images, pour piano,
instrument à vent (Hautbois, Cor en Fa, Clarinette balle en Sib) et Castagnettes (1982)

ΜΟΥΣΙΚΗ και ΑΙΓΑΙΤΕΑΙΑ

«Barceuse» Pour orchestre. Μουσική και απαγγελία
από τον «ΤΑΦΟ» του Κ. Παλαμά (1956)
LACRIMAE RERUM, pour orchestre. Μουσική και Απαγγελία από το ομώνυμο ποίημα του Α. Πορφύρα (1956)
«ΙΘΑΚΗ», Απαγγελία, τραγούδι, ορχήστρα δωματίου
Στο ομώνυμο ποίημα του Κ. Καβάφη (1984)

ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΚΗΝΗΣ

ΠΙΛΑΤΟΣ, για ορχήστρα. Μουσική υπό κρουστή στο ομώνυμο δράμα του Σπ. Δήμα (1972)
— Μουσική υπόκρουση (με μικρά σύνολα οργάνων)
στις αρχαίες τραγούδια:
Ευριπίδη ΜΗΔΕΙΑ (1978)
Ευριπίδη ΕΚΑΒΗ (1981)
Σοφοκλή ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΤΥΡΑΝΝΟΣ (1981)
Σοφοκλή ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ (1981)

ΦΩΝΗΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

τραγούδια για μια φωνή και πιάνο
6 MÉLODIES GRECQUES. Ποίηση Μ

Μαλακόση:
Ποτές / Ελεγγί / Μυστικό τραγούδι / ένα
βράδυ/
Γαροφάλλα / Νιόπη / (1954/1981)
6 MÉLODIES GRECQUES. Ποίηση Κ.
Καριωτάκη.
Υστεροφημία / Πάρε τα δώμα / της θά-
λασσας Νεράϊδα/
Χαμόγελο / βράδυ / τελευταίο ταξίδι /
(1971)

MÉLODIES GRECQUES

Ποίηση: Πην. Μαρνέλη: Νυχτερίδα
Ποίηση: Κ. Παλαμά: η Νεράϊδα
Ποίηση Λ. Πορφύρα: LACRIMAE RER-
UM
Ποίηση Κ. Καβάφη: Μονοτονία / Κεριά
Ποίηση Λ. Μαζίλη: Χαραυγή / Λήθη / ε-
λά / Μούχρωμα/
Ποίηση: Οδ. Ελύτη: ο Γλάρος / τύχη / του
μικρού βοριά/
(1971 / 1983)
— 7 Chansons. Ποίηση Σκ. Δήμα: Silentii
dissolutio /
ηθελα να μιλήσω / ... αν πέθαιναν / Γυναι-
κια / Ερωτικό/
TROESA / ώρα 24 / (1985)

Κασσιονής ιδιόμελον Cantata dichie-
sa pres Soprano e pianoforte (1984)

- ΔΗΜΟΤΙΚΑ τραγούδια για μια φωνή, με
συνδεσία Πιάνου:
Η βλάχα / Μωρό τι το θέλει η μάνα σου /
κοντούλα λεμονιά /
η Μαλάμω / της γαλανής το φόρεμα / Δεν
μπορώ / Έβγα στο παραθύρι /
η Σαμαρίνα / η Αρκαδιανή /
ο Μενούσης/
(1981)

XORΦΔΙΑΚΑ

Missa brevis, pour trois voix solistes, chœur,
orchestre de chambre et Récitant (1983)
η Νεράϊδα σε ποίηση Κ. Παλαμά Τρίφωνο
Σοτο και Πιάνο (1984)
— Τύχη σε ποίηση Οδ. Ελύτη τρίφωνο Σο-
το και Πιάνο (1984)
«ΤΑ ΜΑΡΜΑΡΑ ΤΗΣ ΣΙΩΝΗΣ» ORA-
TORIO του 20ου αιώνα. Στο ομίτιλο ποίη-
μα του Σπ. Δήμα (1985)

ΜΟΥΣΙΚΗ για BANDA

Suite, Trascrizione per Banda, τα
I και IV μέρη από τη "Suite pour orchestre"
(1972)
— Rêverie, per Banda (1978)
— Marcia, per Banda (1981)

ΘΕΑΤΡΟ

ΠΙΛΑΤΟΣ ψυχολογικό δράμα (1952/1953)
ΜΕΛΗΤΟΣ ιστορικό δράμα (1952)
NINA MORFETΗ δράμα (1952)

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΓΚΡΙΖΟΥΣ ΚΡΟ-
ΤΑΦΟΥΣ δράμα (1952)
ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΗ ΑΦΡΟΔΙΤΗ δράμα
(1952)

ΔΔΑΣΚΑΛΙΑ ΕΡΩΤΟΣ κωμωδία (1952)

Ο ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ κωμωδίας
(1952)

ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ ποίηματα (1949)
Ακό την παράδοση τον υπερρεαλισμό

Σπέρος Δήμας

Ο Κουτσοχρήστος

Δημοτικό

Εβούρκωσεν ο ουρανός, ο άνεμος
μουγκρίζει.

Και τα λαγκάδια αντηχούν, οι πειστι-
κοί θαυμάζουν. Τ' είν' το κακό που γίνεται,
και σκούζουν τα κοράκια; Ο Κουτσοχρή-
στος πολεμάει με τον Ταχτήρ Αμπάλη.
Πέφτουν τουφέκια σαν βροχή, κουρσούμια
σαν χαλάρι, θερίζουν τούρκικα κορμά κο-
νιάρικα κουφάρια. Κι ο Κουτσοχρήστος
αιτός παντού τους τριγυρίζει. Και σαν
λιοντάρι φοβερό με το σκαθί στο χέρι,
Χωρίς τουφέκι να κρατεί σαν πρόβατα τους
σφάζει, Και σαν λαγούς τους κυνηγάει στα
παλληκάρια λέγκει.

«Χτυπάτε τα σκυλοκορμιά και μη
τους αψηφάτε. Να μάθουν με ποιόν πολε-
μούν, με ποιόν έχουν να κάμουν, χτυπάτε
τάπιστα σκυλιά, να μη κρυφτεί ο ήλιος. Να
μη νυχτώσει ο ουρανός και βρουν τον γλυ-
τωμόν τους». Κι οι Τούρκοι κράζουν αλ-
λάχ! αλλάχ! και φεύγουν τρομαγμένοι. Αλ-
λάχ, αλλάχ, μεντέτ αλλάχ, μεγάλο κιαρδ-
τι.

II συνδέματα λόγου

Η ΆΛΛΗ ΟΨΗ

κείμενα στο μεταίχμιο του λόγου (1953)
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ
σύντομη περιήγηση στον αισθητικό χώρο
(1953)

ΘΕΑΤΡΟ

ΠΙΛΑΤΟΣ ψυχολογικό δράμα (1952/1953)
ΜΕΛΗΤΟΣ ιστορικό δράμα (1952)
NINA MORFETΗ δράμα (1952)

ΜΑΝΟΣ ΚΑΤΡΑΚΗΣ

Γεννήθηκε στο Καστέλι Κισσάμου, ένα μικρό χωριό της Κρήτης στις 14 Αυγούστου 1908.

Μικρός ακόμα, σε ηλικία 7 χρονών, έφυγε με τη μάνα του και με τ' αδέρφια του για την Αθήνα.

Τα παιδικά και τα νεανικά του χρόνια τα πέρασε μέσα σε μεγάλη φτώχεια.

Ο πατέρας του χρεοκοπημένος ήμπορος, πάλευε πότε εδώ και πότε εκεί.

Κι η μάνα δούλευε μεροκάματο.

«Εσπαγε μύγδαλο» σένα ανήλιαγο υπόγειο στη στοά Αρσακείου, όπως έγραφε ο ίδιος σ' ένα ποιημά του για τη «μανούλα».

Γύρω στα δεκαετή του, ακοχαιρέτη, σε ένα βράδυ σ' ένα ταβερνάκι τους φύλους σου, γιατί θα έφευγε σαν ασύρματος σε καράβι.

Την παραμονή της αναχώρησης, η μάνα του είχε ένα αυτοκινητοτικό ατύχημα κι από την αγάπη που της είχε, ματάνως τα ταξίδια κι έμεινε κοντά της.

Τότε, δεν ήτερε καλά – καλά να διαβάζει. Μόλις είχε τελεώσει τρεις τάξεις του Δημοτικού.

Στα δεκαεννιά του, ένας γειτόνας ο Κώστας Λελούδας, που είχε γυρίσει από την Αμερική με λεφτά, διάλεξε τον Κατρά-

κη κι άλλα γειτονόπουλα να παίξουν στην ταινία του «Το φλάμπουρο του 21».

Η ταινία γυρίστηκε κανονικά.

Κι όταν προβλήθηκε το 1927, συναντήθηκε τυχαία έξω από τον κινηματογράφο «Ιντεάλ» με το δημοσιογράφο και μεταφραστή θεατρικών έργων, Γιάννη Ξανθάκη. «Έχετε ταλέντο. Γιατί δε βγαίνετε στο θέατρο;» του είπε ο Ξανθάκης.

Ο Κατράκης τον άκουσε...

Το 1928 παίζει στο «Θέατρο των Νέων» στο Παγκράτι, και σε λίγο χρόνο από κομπάρος γίνεται ο «ζεν πρεμιέ» του θάσου.

Τον επόμενο χρόνο η Κοτοπούλη τον παίρνει στο θιάσο της. Στρατεύτηκε το 1929 κι όταν το 1931 αποστρατεύτηκε προσλήφθηκε από το Εθνικό Θέατρο.

«Λόγω του χαρακτήρα μου δεν μπορούσα εύκολα να προσαρμοστώ εκεί. Ήμουν άκαμπτος, όπως ήμουν σ' όλη μου τη ζωή. Δεν δεχόμουν προσβολές από κανέναν.

Δεν ξήτησα τη βοήθεια κανενός. Μαθήτευα μόνο στο σανδί. Άργησα να αποκτήσω θεατρική παιδεία τέτοια που μου χρειαζόνταν για την πορεία και την εξέλιξη μου... Και οι κρατούντες τότε ηθοποιοί, είχαν μεγάλη δύναμη. Μκορούσαν να εξου-

δετερώσουν έναν «επικίνδυνο ηθοποιό», λέγετε ο ίδιος πριν μερικά χρόνια.

Το 1933 αγανακτισμένος, έφυγε από το Εθνικό Θέατρο και ξαναγύρισε σ' αυτό το 1935 με μεμούμενο μάλιστα μισθό, από δύο και ξανάφυγε αργότερα.

Όταν εργάζονταν στο Εθνικό, έπαιξαν στη «Νύχτα των Βασιλιάδων», στο «Ριχάρδο Γ.» στον «Αμλετ» του «Σαιξπρ» στον «Κατά φαντασία ασθενή» του Μολιέρου και σε άλλα έργα.

Παράλληλα είχε δημιουργήσει το «Ελλήνερ Θέατρο» και συνεργάζονταν και με τον Δ. Μυράτ, την Κατερίνα, τον Βασιλή Αργυρόπουλο και άλλους.

Το 1940 έφυγε κι αυτός μαζί με τους άλλους Έλληνες για το Αλβανικό μέτωπο.

Το 1942 μαζί με το Λ. Κουκούλα Ιδρυσαν το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, τον μάχιμο, καλλιτεχνικό θίασο, στις γραμμές του ΕΑΜ και του ΕΛΑΣ.

Ο Μάνος Κατράκης με το θίασο του ΚΘΒΕ, εμψύχεσε με τα έργα τους και κυρίως με το «Ρήγα Βελενοτινή» τις βορειοελλαδίτικες μονάδες του ΕΛΑΣ.

Στη Θεσσαλονίκη, στις πολιτείες και στα χωριά της Μακεδονίας και της Θράκης, ακούραστος μαζί με τους συντρόφους του, μάζευαν στις παραστάσεις χρήματα για τον Εθνικό – Απελευθερωτικό Αγώνα.

Αυτή τη δράση του την πλήρως αργότερα πολύ ακριβά. Το 1947 απολύθηκε από το Εθνικό Θέατρο με το Θ'. ψήφισμα για τις ιδέες του.

Δεν άργησαν και να τον συλλάβουν.

Τον πήγαν στην Αφάλεια κι ώστερα από «κατάλληλη περιποίηση» επειδή αρνήθηκε να υπογράψει δήλωση μετανοίας, τον στέλνουν εξορία.

Μα και στα ξερονήσια ο Κατράκης

δεν σταμάτησε τη δράση του.

Με απαγγελίες ποιημάτων και με θεατρικές παραστάσεις που ανέβαζε μαζί με τον μεγάλο Καρούσο και την Ομάδα Θεάτρου, κρατούσε υψηλό το φρόνημα των μαρτυρικών αγωνιστών.

Γύρισε στην Αθήνα από την εξορία το 1952 με το κεφάλι υηλά. Όμως, κανένας δεν του έδινε δουλειά από φόβο προς τις Αρχές. Δύσκολα τα χρόνια που επακολούθησαν. Όμως, στην ώρα της ανάγκης ο κ. Μουσούρης τολμάει και του στέκεται φίλος. Του προσφέρει δωρεάν το θεατρό του για ποιητικά απογευματινά.

Αν και είχε τερματιστεί ο εμφύλιος, εν τούτοις η γενική κατάσταση στη χώρα, εξακολουθεί να είναι δραματική. Οι αγωνιστές διώκονται. Διώκονται κι από το επίσημο κράτος κι από το παρακράτος. Όσο για δουλειά, τίκτωτα.

Ο Λίνος Καρής, αργότερα τον εμφάνιζε στο θέατρο των Δελφών σαν «Προμηθέα Δεσμώτη».

Τότε ήταν που πήρε και το Α Βραβείο αφού διαγωνίστηκε στον ίδιο ρόλο με τον Αμερικανό Νόρμαν Ρόλαν, τον Ελβετό Άλφρεντ Λόχνερ και τον Νορβηγό Χανς Τζάκομπ. Οι εποχές δεν πάνουν να είναι δύσκολες.

Δεν πάνε όμως να προσπαθεί, να αγωνίζεται κι ο Κατράκης. Τα τελευταία χρόνια υπομένει και ζει με τον πόδι να ψκιάσει δικό του θέατρο. Να γίνει ένα με την τέχνη και να δώσει θέατρο στο λαό, δημιουργώντας το θέλει.

Ομοια κίνηση είχε γίνει και στη Γαλλία.

Πολλοί καλλιτέχνες, στρατευμένοι στην Αριστερά και αναμέσά τους ο Ζαν Βιλάρ και ο Ζεράρ Φιλίπ, επειδή ηθελαν να υ-

περιτήσουν τον λαό τους, δημιούργησαν το «Γελλικό Λαϊκό Θέατρο». Ο ΜΑΝΟΣ ΚΑΤΡΑΚΗΣ δεν μπορούσε να μη παραδειγματίστει κι αυτός από την επιτυχία τους.

Βάζει σαν στόχο τη δημιουργία «Ελληνικού Λαϊκού Θέατρου».

Υστερά από πολλές προσπάθειες, δισκολίες και κινδύνους, το όνειρο του αυτό γίνεται πραγματικότητα. Το «Ελληνικό Λαϊκό Θέατρο» εγκαταστάθηκε στο Πεδίο του Αρεως το 1955. Και δίνεται η πρώτη παράσταση με τον «Αγαπητικό της Βοσκοπούλα». Η επιτυχία του έργου και η συμπαράσταση του κόσμου είναι πέρα από κάθε προσδοκία. Ο Κατράκης και οι συνεργάτες του ενθουσιάζονται. Όμως δεν πάνουν να προσκαθούν, να αγωνίζονται για το καλλιτερό. Για το άριστο.

Στη συνέχεια παρουσιάζουν το «Λόρδο Μπάρον», το «Εκορίτο με το κορδελάκι» το «Μονοσάνδαλο», το Χριστό Ξανασταύρωντας», τον «Καραϊσκάκη», τη «Βασιλισσα Αμαλία», τον «Πλαιούχα» και τόσα άλλα. Κι ο Κατράκης με το προσωπικό του Ελληνικού Θέατρου δύο προσπαθούσαν άφοβα για το καλλιτερό και το τέλος.

Δεν φοβήθηκαν στην κυριολεξία τίποτε. Δε φοβήθηκαν ούτε τις φωτιές που τους έβαζαν στο θέατρο οι εγχροι του λαού, ούτε τις καθημερινές απαιλές.

Κι ο Θεοδωράκης για τις δικές του προσπάθειες σ' αυτό το Θέατρο λέει: «Ετοι, μαζί με 40 νέους μουσικούς ιδρύω τη Μικρή Συμφωνική Ορχήστρα Αθηνών. Οι συναυλίες εντάσσονται στα πλαίσια του «Ελληνικού Λαϊκού Θέατρου» του Κατράκη. Κάθε Κυριακή προϊ και δευτέρα βράδυ, νεολαία πλημμύριζε το θέατρο στο Πεδίο του Αρεως.

Το «Ελληνικό Λαϊκό Θέατρο» κι ο

αλλά με τελείως διαφορετικό αυτί και σκέψεις».

Τότε ήταν που στο Αθηναϊκό μουσικό στερβόμα αστραφτε το αστέρι της Λίντας Άλμα. Πρωτοεμφανίστηκε στο Θέατρο «Απόλλων» το 1943. Η διάσημη τραγουδίστρια Εντίθ Πιάφ την καλεί στο Παρίσι και κατόπιν μόνη της κάνει θριαμβευτική περιοδεία σ' όλο το κόσμο. Το 1952 ξαναγυρίζει στην Αθήνα. Το 1956 βλέπει μια παράσταση του Κατράκη και νοιάθει την ανάγκη να τον γνωρίσει από κοντά. Πηγαίνει στο καμαρίνι του κι από τότε δεν ξαναχωρίζουν. Το 1979 στο εκκλησάκι της Ζευσούδοχου Πηγής στην Ελευσίνα, θα γίνει ο γάμος τους. Οι επιτυχίες του «Ελληνικού Λαϊκού Θέατρου» συνεχίζονται.

Αλλεπάλληλες είναι και οι διακρίσεις.

Η άρχουσα τάξη σκέφτεται να τον προσεταιριστεί. Το δίνουν το «Χρυσό Σταυρό του Γεωργίου του Α'. Αν και τα υπουργιστήκε τα καμωματά τους ο Κατράκης, τελικά δέχτηκε το παράσημο. Όταν ίμιας σε λίγες ημέρες ο Βασιλιάς, σε διαγγελμά του μήλης για το «μίασμα της Ελλάδας», την Αριστερά, ο Κατράκης αγνάκτησε κι επέστρεψε αμέσως το παράσημο. Αυτό το τόλμημά του συντάραξε απ' άκρη σ' άκρη το πανελλήνιο τότε δεν ήταν το σήμερα για για να μπορείς να κάνεις τέτοιες αποκοτεις. Έπρεπε νασουν παλλκάρι διαλεχτό κι αποφασισμένο για όλα. Το 1965 ο Κατράκης προκαλεί κι πάλι την άρχουσα τάξη. Μαζί με άλλους προσδευτικούς ανθρώπους των γραμμάτων και των τεχνών, υπογράφει διακήρυξη καταγγελίας κατά του παλατιανού πραξικοπήματος.

Ένα χρόνο αργότερα αρχίζουν οι μπανορραφίες κι του παίρνουν το θέατρο στο Πεδίο του Αρεως.

Το «Ελληνικό Λαϊκό Θέατρο» κι ο

Κατράκης μένουν άστεγοι. Κι από τότε ο Μάνος Κατράκης δεν ξανακέρδισε αυτό το θεατρικό χώρο που ο ίδιος και οι συνεργάτες του με τόσες θυσίες κι αγώνα είχαν δημιουργήσει.

Τότε συνεργάστηκε και με διάφορους θίασους όπως του Αλ. Αλεξανδράκη, του Δημη. Μυράτ της Έλλας Βεργίη, της Αλκητής Βουγιουκλάκη, της Κάκιας Αναλυτή. Από το 1971 άρχισε να ξαναπαίζει τόσο στο Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος όσο και στο Εθνικό Θέατρο, ρόλους όπως το Δον. Κιχώτη, τον Οθέλλο, Οδύσσεα Τοραννο, Διγενή Ακρίτα, Προμηθέα Δεσμώτη και άλλους. Στη συνέχεια εμφανίστηκε και στην Επίδαυρο.

«Η φινιοπωρινή Ιστορία» μια Ιστορία αγάπης που έκαιξε με την Έλλη Λαμπέτη στο Θέατρο Μκροντυγουαΐτη είχε εξαιρετική επιτυχία το 1977.

Στο Μκροντυγουαΐτη έκαιξε και στα έργα «Συντροφιά με τον Μπρεχτ», «Οι τελευταίοι» του Γκόρκυ, «Ντά» του Χιούζ Λεονάρδη. Αυτή τη περίοδο έκαιξε μαζί του και η Μελίνα Μερκούρη.

Το 1980 έκαιξε στο Ηράδειο το «Χροστόφορο Κολόμβο» του Ν. Καζατζάκη και το 1981 το «Ονειρο στην Ακρόπολη» του Ν. Βρετάκκου.

Παλαιότερα δήλωνε:

«Δεν υπάρχει κανένα στοιχείο υποκειμενικό και αντικειμενικό που να μη γίνεται θεατρική πράξη μέσα μου». Κι άλλοτε πάλι.

«Τη θεατρική τέχνη, τη συνέθεται ένα πλήθος συντελεστών. Το ίδιο το έργο, η μουσική, ο χορός, η ερμηνεία, το στήσιμο της παράστασης, το σκηνικό και περισσότερο το κουνό, ο ίδιος ο λαός. Γιατί λαϊκό θέατρο άνοδεν, χωρίς το λαό κι έχω από το λαό δεν γίνεται. Ο λαός όμως πρέπει να

χει εφόδια για να στηρίξει τη θεατρική τέχνη...» «Δεν έγινα θιασάρχης γιατί το ήθελα. Ήγινα θιασάρχης από ανάγκη, γιατί με τις εξορίες δεν έφρισκα δουλειά. Είμαι αναπόσπαστο μέλος της Κοινότητας των ηθοποιών. Συμπαραστέκομαι και είμαι μαζί τους ότι κι αν συμβεί».

«Ο Μάνος Κατράκης ήταν ανάμεσα στις 70 πρωτοποίησης που πριν 30 χρόνια σε καιρούς χαλεπούς ίδρυσαν την Ελληνική Επιτροπή για τη Διεθνή Υφεση και Ειρήνη (ΕΕΔΥΕ). Και από τότε μέχρι το θανάτο του ήταν μέλος του Εθνικού της Συμβουλίου και του Προεδρείου της. Ακόμα ήταν μέλος του Παγκόσμιου Συμβουλίου Ειρήνης...»

Αυτά αναφέρονταν, ανάμεσα σε άλλα, στο μήνυμα της ΕΕΔΥΕ για το θάνατο το Κατράκη.

Η συμβολή του Κατράκη και στον κινηματογράφο είναι μεγάλη.

Γύρισε πάνω από εκατό κινηματογραφικές ταινίες. Οι σπουδαιότερες από αυτές είναι, «Μαρίνος Κοντάρας» του Γ. Τζαβέλλα, «Μαγική πόλη» του Νίκου Κούνιουρου, «Ηλέκτρα» του Μ. Κακογιάννη, «Αδερφός Αννα» του Γρηγ. Γρηγορίου, «Ανθρώπος με το γαρύφαλλο» του Νίκου Τζίμα «Ελευθέριος Βενιζέλος» του Παντελή Βούλγαρη, «Δίκη των Δικαστών του Π. Γλυκοφόρδη...»

Το 1961, παίρνει στο Διεθνές Φεστιβάλ κινηματογράφου στο Σαν Φρανσίσκο το βραβείο καλλιτερης ερμηνείας ανδροκού ρόλου για τον Κρέοντα στην «Αντιγόνη» του Τζαβέλλα.

Το 1981 η Ακαδημία των ακένευε το «Αριστείο της».

Γιούζοντας την ταινία «Ταξίδι στα Κύθηρα» του Θοδ. Αγγελόπουλου πάνω στα χιονισμένα βουνά και μέσα στη βροχή και

στο χαλάρι, αφοισταίνει από πνευμονία. Η τελευταία εμφάνιση του Μάνου Κατράκη στον κινηματογραφικό φακό, λίγες μέρες πριν μπει στο νοσοκομείο, ήτινε για την ταύνια του Νίκου Τζίμα «Τα χρόνια της θεολλασίας» με την οποία γίνεται μια αναδρομή στην Ιστορία των τελευταίων 40 χρόνων.

Μια πάθηση στο συκώτι εκδηλώθηκε τόσο ρεγδαία που ούτε αυτός ούτε και οι άλλοι πρόλαβαν να κάνουν βέβαιη διάγνωση.

..... Νέτο λουπόν!!

Εδώ θρίκεται και το εκίσημο Κράτος!!!!

Δύο μόλις μέρες πριν πεθάνει ο Κατράκης του ανακοινώνει ότι τον υπολογίζει στη δύναμη του Εθνικού Θεάτρου!!! Εύγε τους!!

Ποιός μπορεί τώρα να πει κουβέντα πους αυτοί οι άνθρωποι δεν είναι εντάξει;

Εν τάξι και με την εκπλήρωση ενός Εθνικού χρέους να προσλέψουν τον Κατράκη σαν στέλεχος στο Εθνικό Θέατρο, αλλά και με την ταχύτητα που κινήθηκαν για να «εκτελέσουν» αυτό το χρέος.

Γιατί... θα μπορούσαν κάλιστα να του το ανακοινώσουν αυτό και την ώρα που ξεψυχούσε;

Αφού μιλάμε, άλλωστε, για θέατρο, σωστό είναι να κάνουμε και λίγο «Επίσημο Θέατρο!!!»

Παρ' όλα αυτά ο μεγάλος Κατράκης και την τελευταία αυτή στιγμή κάνει όνειρα για το πώς θα παρουσιάσει στην Εθνική Σκηνή το «Βασιλιά Ληρί».

Αξίζει να σημειωθεί εδώ αυτή η λιαν εσκευωμένη και ανατριχιαστική επιχείρηση που άρχισε από μέρους «Επίσημων κύκλων» για να προλάβουν ζωντανό το Μάνο Κατράκη να του κάνουν την καρδιά και να

δικαιολογήσουν στην κοινή γνώμη τα αδικαιολόγητα.

Γιατί ποιός άλλος ουσιαστικός λόγος μπορεί να υπήρχε όταν το διάβημα αυτό για την πρόσληψη του Κατράκη στο Εθνικό έγινε δύο μέρες πριν το θανατό του και μάλιστα σε ώρα μεσάνυχτα;

Το σχετικό δημοσίευμα στον τόπο αναφέρει: «Το πρωί της περασμένης Πέμπτης ο Μάνος Κατράκης πήρε στα χέρια του, μαζί με ένα κόκκινο τριαντάφυλλο, που το κοτσάνι του είχε μήκος 1 μέτρο, ένα λιγότελο γράμμα. Το γράμμα έγραφε: Μεσάνυχτα 29/30 Αυγούστου 1984. Αγαπητέ Μάνο. Με ικανοποίηση και χαρά εξεπλήρωμα ένα Δημόσιο χρέος. Εισηγήθηκα, έγινε αποδεκτό και ανήκεις πια στο Εθνικό Θέατρο της χώρας. Καλή ανάρρωση. Σε περιμένουμε. Με τιμή και αγάπη. Κωστας Νίτσος, ΥΓ. Σου αφήνω για αρραβώνα ένα κόκκινο τριαντάφυλλο».

«Κολοκύθια στο πάτερο. Ουδέποτε πιέστηκα από κανένα. Ουδέποτε μου επιβλήθηκε μια αποψη. Ας έρθουν να μου το αποδείξουν. Εγώ κύριε δεν έγινε κομμουνιστής από διαφωτισμό. Εκεί που έφτασα, έφτασα μόνος μου εξελίχτικά. Η ποιητική μου σκέψη πως να είναι άραγε ο βασιλιάς, γικρεμίστηκε στο μάτια μου, όταν είδα για πρώτη φορά το βασιλιά. Τον φναταζόμονι ψηλό, με σπαθί αγέρωσο. Και ήταν ένα ανθρωπάκι γεμάτο λάθη και μικρότητες. Στο χωριό μου στην Κρήτη θυμάμαι μια ψηφιαγρούμενη αφίσα που έδειχνε ένι Βούλγαρο Κομιτατζή με χαυλιόδοντες νιδαγκώνει το μάγουλο ενός Έλληνα και νιτρέχουν τα αίματα... Έτσι τους φανταζόντουσαν τους Βούλγαρους μετά το πόλεμο... Άλλα όταν τους πρωτόδα κατάλαβα ότι είναι άνθρωποι γλυκείς και πράσινοι εμάς. Λοιπόν έχω πει μυριάδες ΟΧΙ

στη ζωή μου. Διάλεξα και είμαι Κομμουνιστής...»

«Θα ήθελα – έλεγε μια άλλη φορά – να εκφράσω το θαυμασμό μου στη σημερινή γεολαία. Το είπα πολλές φορές. Είναι για μένα η καλύτερη γενιά που γνώρισα στην ακριβή πορεία της ζωής μου. Τα νιάτα σήμερα έβρουν τι θέλουν και πως να το ζητήσουν. Χρέος δίλων μας λοιπόν εμάς που φεύγουμε είναι να τα βοηθήσουμε όσο μπορούμε. Να παραδόσουμε τη σκυτάλη, όσο το δυνατόν πιο κοντά στο τέρμα της υπεριαστικής σπανίας και αποσύνθεσης. Όσο το δυνατόν πιο κοντά στη συμφιλίωση και την ενότητα δίλων των πατριωτικών και δημοκρατικών δυνάμεων για την πολιτοθητή αλλαγή».

Και τώρα ... τέσσερες του Σεπτέμβρη ... ο Περιφυμός Κατράκης νεκρός πια, κείτεται εδώ στο παρεκκλήσι της Μητρόπολης, πνιγμένος στο λουσό του τριαντάφυλλου και του γαρύφαλλου.

Γύρω – τρεγύρω του, ο κόσμος του, ο Λαός του, θλίβεται βαθιά για την απόλεια. Τον γλυκοκοιτάζει, του ορκίζεται να τον θυμάμαι αιώνιο και τον ζητακραυγάζει.

Μόλις άρχισε η νεκρώση μη ακολουθία τιμητική φρουρά ήταν ο Γιάννης Ρίτσος, ο Μίμης Θεοδωράκης, ο Χαράκης Τάσσος και ο γλύπτης Μεμονός Μακρής. Ακολούθησαν οι Γρ. Φαράκος, Ρούλη Κουκούλου – Λογαρά και Γόντικας, Αιμιλία, Υψηλάντη, Λ. Καλλέργης, Φ. Ταξιάρχης, Μαλλιά Ανουσάκη, Μάρω Κοντού, Στ. Παράβας, Γιαν. Βόγλης, Κ. Καζάκος, Τζένη Καρέζη, Μλέτη Βαλάση, Τίτος Βανδής, Δημ. Παπαμιχάηλ, Ήλια Λυθίκου, Σμάρο Στεφανίδη, Μάρθα Καραγιάννη, Π. Φισσούν, Όλγα Πολίτου, Ν. Κούρκουλος, Άγγ. Αντωνόπουλος, Ανδρ. Μπάρκουλης

κ.ά. ενώ είχαν προηγηθεί τα μέλη της Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών: Βασ. Μεσολογγίτης, Γ. Καρανικόλας, Ηλ. Σιμόπουλος και Π. Παναγιωτούνης και άλλοι ηθοποιοί, όπως η Νόρα Κατσάλη, η Γκέλλη Μαυροπούλου ο Δημ. Παπαγάννης...

Από τους αμετρητούς, που ακολούθησαν στην «πλορεία του» το Μάνο Κατράκη σημειώνονται:

Σύσσωμο το διοικητικό συμβούλιο του Συματιστικού Ελλήνων Ηθοποιών και η διοίκηση της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Θεατρού – Ακροάματος, αντιπροσωπεία της ΓΣΕΕ με επικεφαλής τον πρόεδρο της Γ. Ραυτόπουλο και τον γενικό γραμματέα Μ. Κωστόπουλο, ο Δ. Φωτιάδης, ο διευθυντής του Εθνικού Θεάτρου Κ. Νίτσος, αντιπροσωπεία της Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών από τους Ηλ. Σιμόπολο, αντιπρόεδρο, Β. Μεσολογγίτη, τ. γραμματέα, Γ. Καρανικόλα και Π. Παναγιωτούνη, μέλη του Δ.Σ., ο Σπ. Βασιλείου, ο γεν. γραμματέας του ΥΠΠΕ Κων. Αλεβάνος, ο διευθυντής Κινηματογραφίας του ίδιου Υπουργείου Μ. Ζαχαρίας, ο Ν. Καραντίνος,

μέλος του Δ.Σ. της ΕΣΗΕΑ, εκπρόσωποι της Σοβιετικής Πρεσβείας, αντιπροσωπεία του Αγροτικού Κόμματος Ελλάδος, ο βουλευτής του ΠΑΣΟΚ Γ. Κουτσοχέρας, ο τ. υπουργός Ν. Δρεπάκης, ο πρόεδρος και ο γ. γραμματέας του ΕΟΤ Π. Κυριαζής και Ν. Σκουλάς, οι Δήμαρχοι Αθήνας Δ. Μπέτης, Καισαριανής Π. Μακρής, Κοκκινιάς Στ. Λογοθέτης, Καλλιθέας Γ. Γάλλος, Ελευσίνας Μ. Λεβέντης, Ταύρου Π. Βακαλόπουλος, Βύρωνα Δ. Νικολαΐδης, Ν. Φιλαδέλφειας Σάββας Σταματίδης, Ζωγράφου Φ. Σακελλαρίδου, ο Ε. Μαχαιράς, ο Ν. Μάλλιαρης από τον ΠΣΑΠ, οι σκηνοθέτες Ζυλ Ντασέν, Ν. Περόλης και κ. Μπάκας, ο χορογράφος Γ. Φλερύ, ο συνθέτης Γ. Μαρκόπουλος.

Αμέτρητοι οι ομότεχνοι του που τον συνόδευαν στην τελευταία του κατοικία. Ανάμεσά τους οι Άλ. Παΐζη, Κ. Καζάκος, Τζ. Καρέζη, Μαλαίνα Ανουσάκη, Μ. Βαλάση, Τ. Βανδής, Π. Φυσσούν, Γ. Βόγλης, Θ. Έξαρχος, Άλ. Αλεξανδράκης, Β. Μοσχολιού, Άλ. Κατσέλη, Ελ. Χατζηλαρύρη, Γκ. Μαυροπούλου, Μ. Καραγιάννη, Ήλια Λιβυκού, Ρένα Βλαχοπούλου, Στ. Παράβας, Δ. Διαμαντίδου, Ανδ. Φώλιππίδης, Ασ. Παλαβανασίου, Όλ. Τουρνάκη, Δ. Πακαμιχαήλ, Φοίβος Ταξιάρχης, Χρ. Καλαβρούζος, Αγγ. Αντωνόπουλος, Αν. Μπάρκουλης, Ντ. Γιαννακοπόλου, Σμ. Στεφανίδου, Ν. Κούρκουλος και πολλοί άλλοι.

Κατατέθηκαν στεφάνια από τη συντρόφισσα της ζωής του Λίντα Άλμα, τον πρωθυπουργό κ. Α. Παπανδρέου, την Κ.Ε. του Κ.Κ.Ε., την ΚΟΑ και την ΚΟΠ, τον Γιάννη Ρίτσο.... Επίσης από τον πρόεδρο της Κυριακής Δημοκρατίας κ. Σπ. Κυπριανού, την Μελίνα Μερκούρη, την ΥΝΓΑ, την Χριστιανική Δημοκρατία, την

ΕΔΑ το «ΚΚεα», το ΑΚΕ, την Κ.Ο. Κρήτης του ΚΚΕ, το Κ.Σ. της ΚΝΕ, το Σ.Π. Αθήνας της ΚΝΕ, τον Οδηγητή του Κ. Κουλούρη. Ακόμα από την ΕΕΔ, ΕΕΔΥΕ, ΠΕΕΑ, ΟΓΕ, ΕΚΑ, Πρεσβεία της ΕΣΣΔ, διπλωματική αντιπροσωπεία της ΡΕΟ, ΣΕΗ, ΠΗΚ, ηθοποίοι του Εθνικού, τεχνικοί Στέγη Καλών Τεχνών και Γραμμάτων, ΕΤΕ, Σωματείο Ελλήνων Χορευτών, Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου, Παγκρήτια Ένωση και πολλά κρητικά σωματεία, Ε.ΤΕΚΤ, ΕΣΑΚ - Σ, Δήμοι Πάτρας, Κερατσινίου, Καστελλού, Καλλιθέας, Καισαριανής, Ζωγράφου, Κρατική Ορχήστρα Αθήνας, Ελληνικό Κέντρο Θεάτρου, Θεατρικό Μουσείο, ΚΘΒΕ, Λυρική Σκηνή, ΠΕΕΘ, Φεστιβάλ Αθηνών, Φεστιβάλ Ελληνικού Κινηματογράφου, ΚΣ της ΕΦΕΕ, ΕΟΤ, Ελληνοσοβιετικός και Ελληνοτσοχολοβακικός, Ομοσπονδία Ιδιωτικών Υπαλλήλων, Γ. Τσαρούχης, Γ. Ανεμογιάννης, Ασ. Πταθανασίου, Γ. Φλερύ, Γ. Νταλάρας, Στ. Ληναίος και Έλλη Φωτίου, Στ. Παράβας, Θ. Καρακατσάνη, Σμ. Γιούλη, οικογένεια Τσιτσάνη, Καραγιάννης - Καρατόπουλος, Αν. Βαλάκου, Θέατρο Τέχνης, Ελεύθερη Σκηνή...

Για τους αμέτρητους μικρούς και μεγάλους που έγραψαν για τον Κατράκη στον τύπο τότε που πέθανε αυτός σημαντώνται τα λόγια μιας νεαρής κοπέλλας, μαθήτριας Λυκείου. «Δεν έχω μάθει να λέω προσευχές. Έχω όμως μάθει ν' αγαπάω, τι λάμπει παν τον ήλιο και να δακρύσω όταν πεθαίνει ένας αγωνιστής σαν το Μάνο Κατράκη. Σ' αυτόν αφιερώνω αυτά τα λίγα λόγια;

Ακριβέ συνάνθρωπε,

Μέσα από τα ήρεμα γεμάτα μεγαλείο μάτια σου και τη γλυκιά ασκητική μορφή σου, μπορούσε να δει κανείς το φώς, να

νώσει την ελπίδα. Ήσουν αγωνιστής με καθάρια τη συνείδηση. Είχες όνειρα, μαχητή της Λευτεριάς, που δεν πρόλαβες πραγματικότητα να τα κάνεις. Μα είναι οι νέοι, που τη φωνή σου ακόμα ακούνε, αυτοί που θα τα πραγματοποιήσουν...»

Κι ο Γιάννης Ρίτσος έγραψε για τον Κατράκη,

«Γειά σου ωρέ

Λεβέντο - Μάνο

«Σύντροφε Μάνο, Κρητικόπουλο, Ερωτόκριτέ μας,

άξιε για της Ρωμιοσύνης,
βρωτας είσαι κι ομορφιά και λεβεντιά κι αγάπη

στο μπόι σου παίρνει μέτρο η ανθρωπιά
και η τέχνη

μες στη φωνή σου ακέριος ο λαός βρίσκει
την πιό
σωστή φωνή του.

μες στη φωνή σου πέντε αηδόνια, τρεις αποτοί κι ένα

λιοντάρι δένουν τη φιλά του κέφαλου.

Σύντροφε Μάνο, εσέναντε σου πρέπουν αψηλόκορφοι
ύμνοι σαν τον πάππο σου τον Ψηλορείτη,

λόγια τρανά για την αντρεία σου και την τέχνη σου
καθώς αυτά στις ραψωδίες του Ομήρου,

όμως σγύ φτωχές ακόντια τις λέξεις μου
μπροστά στην

ελατόρυθη καρδιά σου,
κι έτσι μονάχα δέκα στίχους σου αφέρουσα κι ένα

μεγάλο «Γειά σου, ωρέ Λεβέντο - Μάνο»,
ένα μεγάλο «Γειά σου» που αναβλύζει απ' τις

καρδιές κι από τα στόματα δύων των συντρόφων».

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

Επούτη την ώρα

που οι μορφές των πρώσων του Πολυτεχνείου
λάμπουν απ' το μεγαλείο

κι' η Λευτεριά αποσλί και βροντή παντζυρίζει
ξανίγια φύλια του λαού

κι' οχτώς της κάθε τυρκνίας, τα φτερά
και ξανατραγουδώ τον όρκο μου,

αδάμαστος, αήττητος
κι' αμέτρητος λαός πολεμιστής.

Μεριάστε της γης οι τύραννοι!

Η λευτεριά απαθί γυμνό

μπρος στους δικτάτορες ποτέ, ποτέ δε σκύβει.
Εδώναι τόπος του λαού,

Βιομός, Πολυτεχνείο.

Εδώναι μάχημη ζωή,

λαός που καμαρώνει

και στέκεται λεβέντικα
στο πόστο του αγώνα.

Εδώ το λένε Σάλογγο
εδώ Πολυτεχνείο
τα νιάτα σπάνε τα δεσμά
και μάχονται τη βία.

Αυτό θα πει ξεσηκωμός?
Αυτό θα πει λεβέντες?

Αυτό είν' επανάσταση
κατή είναι θυσία

τα νιάτα να μη προσκρύνουν
τα νιάτα να καλλάζουν.

Αυτό είν' Ελληνόπουλα
αυτά είν' τα παιδιά μας

να λιώνουν το σίβερο
να γίνονται αποσλί,

ν' αστράφουν τα μπράτσα τους
χύνεις οργιές λεβέντες
συντρέουν τους δικτάτορες
και τραγουδούν οι μάνες.

Αργύρης Ντούσιας

Η ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ ΤΟΥ ΚΑΡΥΩΤΑΚΗ Η ΠΡΕΒΕΖΑ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΚΑΙ Ο ΤΥΠΟΣ

Βαυγέλης γρ. Αυδίκος - φιλόδοκος

(A) Η ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ ΤΟΥ ΚΑΡΥΩΤΑ- ΚΗ ΚΑΙ Ο ΤΥΠΟΣ

«Αυτοκτόνησεν εν Πρεβέζη ο εισηγητής της Υγιεινής και Προνοίας Κ. Καρυκότακης. Άγνωστοι οι ιθήσαντες αυτόν εις την αυτοκτονίαν λόγου».

Έτοι ανακοίνωσε την είδηση της αυτοκτονίας του Καρυωτάκη η «Ελευθερία»², εφημερίδα του Γιαννιώτη λογοτέχνη και πολιτευτή Χρηστοβασίλη. Την είχε στριμώξει στη στήλη «κοσμική κίνησις», τελευταία στη σκηρά. Προηγούνταν οι αφίξεις, οι αναχωρήσεις, οι πνύγμοι και έκλειντε η στήλη με την αυτοκτονία του ποιητή. Στην είδηση δεν υπήρχε ούτε καν η λογοτεχνική του ιδιότητα. Μην έχοντας στοιχεία που να στηρίζουν κάποια υπόθεση, περιορίζόμαστε στο να εκφράσουμε την απορία μας για τον τρόπο που παρουσιάσε την είδηση ο λογοτέχνης Χρηστοβασίλης.

Η εκπλογή, ομως, του Καρυωτάκη να τερματίσει τη ζωή του στην Πρέβεζα, μια πράξη που αποτελεί συμπλύκωση της βιοθεωρίας του και προσωπική αλάνηση στην εποχή του, τροφοδότης δημόσια συζήτηση ιδιαίτερα μεταξύ των Πρέβεζαν, για τον ποιητή και την Πρέβεζα της ε-

ποχής του. Εφημερίδες της προπολεμικής περιόδου δεν έχουν διασωθεί. Εποι αρκού-
μαστε στα μεταπολεμικά χρόνια. Η αρ-
θρογραφία και η διαμάχη για τις σχέσεις
Καρυωτάκη - Πρέβεζας, φτάνουν μέχρι
πρόσφατα που το δημοτικό συμβούλιο α-
ποφασίζει να οργανώσει το παρόν συμπό-
σιο. Χαρακτηριστική είναι η αιτιολόγηση
δημοτικού συμβούλου στη συζήτηση που έ-
γινε το 1975 για τη μετονομασία της οδού
Πριγκιπίσσης Μαρίας σε οδό Κ. Καρυωτά-
κη: «Διαφωνεί όπως δούλει το όνομα του Κ.
Καρυωτάκη καθ' ότι ο Καρυωτάκης δεν α-
γάπησε την Πρέβεζα αλλά εδυσφήμισε
και την»².

Η προσπάθεια των συμπλοκιών αρθρογράφων επικεντρώνεται στα εξής βασικά σημεία: α) Η Πρέβεζα του 1928 δεν είναι η μουντή, ξεθωριασμένη πόλη του Καρυατάκη. Έχει τοπία απειρου κάλλους, που προκαλούσαν τον Βαυμασμό όσων την επισκέπτονταν. «Η Πρέβεζα του 1928 πάν-

1. «Ελευθερία» Διασφόροδονα πολιτική Ημερησική εφημερίς σ.φ. 484/26-7-28.

2. Πρακτικά δημοτ. συμβουλίου Πρέβεζας
22/11-8-25

τα φωτεινή και όμορφη ήταν γιομάτη ζωή, ραπάνω επιχειρηματολογία συνυφαίνεται Μέρα και νύχτα βούβιζε το λιμάνι της, τη από τους αρθρογράφους με την προσωπική σκόπιμεν τα αφυρίγματα των ακτοκόπητας που τη πλοικών σκαφών του μπάρικα Γιώργη - διαμόρφωσαν. «Άλλα ο Καρκοτάκης, ο Ποταμιάνου» γράφει στα Πρεβεζιάνια πώς μας λένε οι βιογράφοι του, ήταν ο ποινιάς ο Γιαννιώτης Αναστ. Δ. Παπαγγέλης ηής που τον εχαρακτήριζε μια δύκλευση τον Ιούνιο του 1976³. Ο εκπιστολογράφος απομόνωσε που τον έκανε να φθείρεται σε στηρίζει την επιχειρηματολογία του στο λιμανοθάλασσαν. Να λοιπόν η αιμάνι. Η Πρέβεζα ήταν τότε το επίνειο της τία. Η δειλία του λουητή, Ο.Η. Βασιλάζη, Ηπείρου και ολόκληρης της Β.Δ. Ελλά- πιβεβαίωνε με την προσωπική του μαρτυρίας. Ήταν αδύνατο, κατά την άποψη του, ρία τον ισχυρισμό του Γεωργατζή: «Τον είμια πόλη με κίνηση εμπορική να είναι τόσο χαράς πολλές φορές να περπάται κατά απελπιστική, όσο την παρουσίαζε ο Καρυ- μήκος της προκυμαίας και εντύπωση μου απάκης.

Ο διάσκαλος Ανι Γεωργατζής το 1957^a κληρώνει ο Γεωργατζής: «Πάντας το βέβιευρύνει την επιχειρηματολογία: «Έχει ό-θαι σίνι ότι ήταν ένας εξόριστος της μας ακρογιαλίες μαγευτικές, που στα γα- πραγματικότητας».

λαζένια νερά του γιαλού τους, καθρεφτίζεται η ευλογημένη ελιά. Βαθύ, Μαργαρώνα, στον εντοπισμό της μελαγχολίας του ποτη-Βρυσούλλα, Ακτιον, Αη - Γιωργης, Μύτι- τή. Ο Βασιλίας ισχυρίζεται ότι⁶: «Έταν θρήνος, αυτές και τόσες άλλες είναι οι ασύγκριτοι ποτοί από σύνθηλη, που εκείνα τα χρόνα κρίτες ομορφιές της Πρέβεζας, «Οι ομορφιές νέους και κοσμέκτη. Οι έφεδροι φιές λοιπόν της Πρέβεζας ήταν πολλές, στρατιώτες του Μικρασιατικού πολέμου. Αυτές και η γεωγραφική θέση της πόλης οητάν οι μισοί και πλέον γιομάτοι από γαλ-δηγούν τον Ήλια Βασιλά, Γυμνασιάρχη και λικά πάθη και φυματίωση. Επιγένετα των ιστοριοδιψη, να παραλληλίζει τη θέση της αφροδισιών ήσαν οι καρδιοπάθειες. Την μ' αυτή που κατέχει η Κων/πολη⁷. «Την αρρώστεια του Καρυειτάκη μου τη διαβε-πατρίδα μου που είναι από τη θέση της σε βαίωσ τότε ένας γιατρός πεδαμένος τω-μικρογραφία δι, τι είναι η Κων/πολις έχουν ρα». Ο Παπαγγέλης απορρίπτει ως αιτία επισκεφθή... ξένοι πολλοί περιμητές και της μελαγχολίας του τη σύνθηλη κατεπιμέλογιοι...» Η συναισθηματική φόρτιση δι- νει πως υπέφερε από καρδιοπάθεια και έ-καμπλανί και κάτιμες υπερβολές. Ή Η πα- δνούσε τέλος στη ζωή του επειδή γνώριζε, δ-

3. «Πρεβέζανοκα ντα» Εβδομαδιαία Πρεβέζης
Ζάνης απημερίδα. Αν. Παπαγγέλης: «Η Πρεβέζα και
ο Καποδιστρίους α.ο. 31/7-6-76.

4. ΑΓΩΝ ΠΡΕΒΕΖΗΣ. Αν. Γεωργούσης «Πρέβεζα στα χρόνια που έγινε ο ποιητής Κ. Καρούτσης» Φ. 141/11-11-57.

5. Πρεβέζανικα νέα: Ήλια Βασιλεία από Κανονική Καριεράτικης και ο θρήνος του για την Πρέβεζα Α.Φ. 22/23.8.26.

Ред. А.Ф. 12/23-8-76.

6-811

7. Πρεβεζάνικα νόσι: Ήλια Βασιλί «Οι νόσοι Καρκατέκης» και ο «Βρήνος» του για την Βέργα Δ.Φ. 24/6-9-76.

中華書局影印

9. Πρεβέζανικά νήσα: Ήλιδα Βασιλίδης: Ο.Κ. Κορκητζής και ο «θρύλος» του για την Πρεβέζα: Α.Θ. 10-8-76.

του είχε ο έριος ο Καρυωτάκης, στένωση της μητροειδός, γράφανε οι γιατροί στα χαρτιά της απαλλαγής του από το στρατιωτικό. Γραμματισμένος και ξύπνιος άνθρωπος ο Καρυωτάκης ήσερε ότι σύντομα η πάθησή του θαφτανε στην ανεπάρκεια, ότι σύντομα θαρχόταν ο χάρος... Αυτό τον έκανε να τα βλέπει όλα μαύρα...»¹⁰.

Βέβαια ότι απλοποιώνταν κατά πολὺ το έργο των μελετητών αν αποδεχόταν την επιχειρηματολογία των αρθρογράφων ως το βασικό παράγοντα που διαμόρφωσε την προσωπικότητα του ποιητή. Ολοκληρώνοντας την παρουσίαση της αρθρογραφίας, αξίζει να παραθέσουμε την περιγραφή της τελευταίας μέρας του Καρυωτάκη, όπως την αφηγείται ο Ηλίας Βασιλάς¹¹: «Την Παρασκευή στις 21.7.1928 επρόκειτο να πάρει μαζί με τον συνάδελφό τους Χρή-

στο Σκαρδαρέση, Λευκαδίτην, στην Λευκάδα, όπου ανθούσαν πολλές μέρεις της Αφροδίτης όπου θα εμποσίαζαν στο ναό της Πανδήμου. Το πρωί του Σαββάτου λαμβάνει τηλεγράφημα ο Σκιαδαρέσης ότι πέθανε στη Λευκάδα ο πατέρας του. Έτσι ματαιώθηκε το ταξίδι του ποιητή. Το απόγευμα εκείνου του Σαββάτου ο ποιητής αφού έκινες στο καφενείο του Νιόνιου στην Βρυσούλα, έξω στον «ουράνιο κήπο» πήγε και αυτοκτόνησε με πιστόλι στην καρδιά στον ορμισκό της Μαργαρώνας, στον κορμό μιας λευκάς. Για το ματαιωθέν ταξίδι του Καρυωτάκη μου τα διηγήθηκε ο Σκιαδαρέσης που πέθανε προς πενταετίας.

10. Βλ. 3.

11. Βλ. 7.

(B) Η ΠΡΕΒΕΖΑ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΤΟΥ ΚΑΡΥΩΤΑΚΗ

(β1) Οικονομική σύνθεση της πόλης

Η Πρέβεζα του Καρυωτάκη και του παλαιά ελλαδικό χώρο και τη λειτουργική Μεσοπολέμου προσδιορίζεται ως αστική συμπεριφορά της στην πειραϊκή ενδομονάδα και θαλάσσιος εμπορικός κόμβος χώρα.

από τις ιδιαίτερες πολιτικές και οικονομικές συνθήκες της εποχής, οι οποίες αποτελούνται από την ίδια την έκφραση και συνέπεια, σ' ένα βαθμό, 1933 και συγκλόνισε σιθέμελα όλο το σύντομον προηγημένων ιστορικών γεγονότων στήμα του καλιταλισμού¹². Όλο το διάστημα των Βαλκανικοί πόλεμοι, Α' Παγκόσμιος πόλεμος, των 10 χρόνων σχεδόν που μεσολαβούνται, Μικρασιατική καταστροφή¹³ και βεί από το τέλος του πολέμου μέχρι την ταυτόχρονη της καινούργιας φυσιογνωμονίας, συντελούνται ανακατάξεις στην μίας της Ελλάδος στο πολιτικό, οικονομικό-οικονομία των χωρών, από τις οποίες δεν κόκο και πολιτιστικό επίπεδο.

Κατόπιν, οποιαδήποτε προσέγγιση και η Ελλάδα, η οποία γιοπτή της πόλης ως κοινωνικό θεμού ο-τη Μικρασιατική καταστροφή, φεύγει να συνδυάσει τον κοινωνικό της χαρακτήρα με τις παγκόσμιες οικονομικές συνθήκες, το ρόλο της στον ενοποιημένο πλ. 202

1. Μεγάλη Σοβιετική Εγκυλοπαίδεια, τόμ. 25,

Η Πρέβεζα του Μεσοπολέμου είχε μόλις 16 χρόνια στον εθνικό κορμό. Η ενοποιητική γίνεται σε δυσμενείς συνθήκες για την ελληνική οικονομία. Κοντά σ' αυτές προστίθενται και ο ελαναπροσδιορισμός του ρόλου της Πρέβεζας ως διαμετοκομιστικού κέντρου. Η μεταβολή αυτή έρχεται ως απόρροια των κοινωνικοοικονομικών αλλαγών που συντελούνται στην πειραϊκή ενδοχώρα, και ιδιαίτερα τα Γιάννενα. Με τη δημιουργία του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους η οικονομική πολιτική χαράσσεται από την κεντρική εξουσία, η οποία δεν ενθαρρύνει μια αναπτυξιακή πολιτική στην επαρχία.

Αντίθετα παρατηρείται συγκεντρωτισμός και οικονομική κυριαρχία της πρωτεύουσας. Τα παραδοσιακά βιοτεχνικά κέντρα¹⁴ (Λάρισα, Τρίκαλα, Γιάννενα) χάνουν τη δυνατότητα να επιλέγουν μια αυτονομη οικονομική πολιτική. Ο ασυντικός έλεγχος της πρωτεύουσας έχει τις επικτώσεις του και στην Πρέβεζα, η οποία «απο-

Για την οικονομική και κοινωνική εικόνα της Ελλάδος του Μεσοπολέμου βλέπε:

2. Θανάσης Βερέμης - Βαπτίλης κραδιμόδης: «Ο σύγχρονος κόσμος», εκδ. ΓΝΩΣΗ.

3. Μιχάλης Μάλλος: «Η σύγχρονη φύση αναπτύξεως των καπιταλισμού στην Ελλάδα» εκδ. ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ.

4. Ν.Γ. Σφερόνος: «Επαναποτίση της Νεοελληνικής Ιστορίας», εκδ. ΘΕΜΕΛΙΟ.

5. Γιάννης Δόβης: «Οικονομία της Ελλάδας» εκδ. ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ.

6. Γιάννης Δελογραμμάτικος: «Η ιθυκή υποτέλεια στα χρόνα του δικαιουμού», εκδόσεις ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ.

7. Γιώργης Κατσούλης: «Οικονομίες και δημοσιονομικές συνθήκες της Μικρασιατικής καταστροφής», Επιστημ. Συμπόσιο ΚΜΕ, εκδ. ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ.

8. Κον/νος Τσουκαλάς: «Εξάρτηση και αναπτυγμός», Θεμέλιο σελ. 174.

τελεί τον φυσικό λμπεν, όχι μόνο της χερσονήσου της Νικοπόλεως και της γύρω περιοχής αυτής, αλλά και των Ιωαννίνων, καθώς και του μεγίστου μέρους της Ηπείρου και τον διαμετακομιστικόν εμπορικόν σταθμόν αυτών, όπως αναφέρεται στην πειραϊκή ενδοχώρα, και ιδιαίτερα τα Γιάννενα. Με τη δημιουργία του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους η οικονομική πολιτική χαράσσεται από την κεντρική εξουσία, η οποία δεν ενθαρρύνει μια αναπτυξιακή πολιτική στην επαρχία.

Αντίθετα παρατηρείται συγκεντρωτισμός και οικονομική κυριαρχία της πρωτεύουσας. Τα παραδοσιακά βιοτεχνικά κέντρα¹⁴ (Λάρισα, Τρίκαλα, Γιάννενα) χάνουν τη δυνατότητα να επιλέγουν μια αυτονομη οικονομική πολιτική. Ο ασυντικός έλεγχος της πρωτεύουσας έχει τις επικτώσεις του και στην Πρέβεζα, η οποία «απο-

9. Νεότερον εγκυλοπαιδικόν λεξικόν «ΗΛΙΟΣ», τόμ. ΙΣΤ.

10. Νέα Εικονογραφημένη Γεωργία Αττάς της Ελλάδος, τόμος Δ., σελ. 874.

11. Βλέπε 9.

στραμμένη προς τη θάλασσα, αλλά η θέση περίοδον οικονομικής περισυλλογής του κράτους, εἰς εποχήν καθ' ήν τούτο σκέπτεται να ελαττώσῃ την ακριβείαν του βίου, εἰς περίοδον μεγάλης στενοχώριας της ιδιωτικής οικονομίας επιτρέπονται τοιαύται ενέργειαι».

Η κτηνοτροφία περιορίζεται μετά τον ερχομό των προσφύγων κατά την αναγκαστική απαλλοτρίωση εδαφών υπέρ αυτών. «Κατά τους χρόνους των απαλλοτριώσεων, ήτοι από τον έτος 1923 μέχρι το, 1929, λόγω του επικρατήσαντος εποικιστικού σάλου δια της αποκαταστάσεως των προσφύγων και των εντοπίων ακτημόνων γεωργών, η καλλιέργεια γης περικρίσθη εις το ελάχιστον, η δε κτηνοτροφία ήτις το πλειστον είναι νομαδική, ήρχησε αύτη να φθίνη, διότι οι κτηνοτρόφοι εξεβιβάζοντο ποικιλοτρόπους παρά τον συνεταιρισμόν ακτημόνων εντοπίων και προσφύγων δια την καταβολήν πολύ μεγαλύτερων αθεμίτων ενοικίων» τόνιζε ο προϊστάμενος του Γραφείου Γεωργίας Πρέβεζας, Δ. Παπασαραντόπουλος¹².

Ο ίδιος μόνιμος ανταποκριτής του «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ» στην Πρέβεζα, που αναφέραμε πιο πάνω, σκιαγραφεί, αλλά και διεκτραγώδει τη θλιβερή οικονομική κατάσταση του εμπορικού και επαγγελματικού κόσμου, εξαιτίας του καθυστερούμενοι συνθετικού φόρου (1918 - 26). Γράφει ο Β.Κ. «Η Πρέβεζα, η γνωρίσσα την τύρβην εκείνην και το σφρήγος εκείνο την άλλοτε εποχήν, καθ' ας τα Ιωάννινα αποτέλουν τον εμπορικόν ομφαλόν Ηπείρου, Αλβανίας και Δυτικής Μακεδονίας, σήμερον οικονομικώς αποθεντική, παράλυ-

τος υπό των κτυπημάτων τα οποία καταφέρει εμπορικού και βιοτεχνικού κέντρου και καθ' όλης της Ηπείρου η βάσκανος μοίρα, ατροφική επαγγελματικός και αναπτυκτικός εμπορικώς, φθίνει. Και εις το άθλιον αυτό οικονομικόν της κατάντημα εμφανίζεται σκληρός, ακαρδος, αλύγιστος ο οικονομικός έφορος, ο ταμίας, ο χωροφύλαξ κρατών δεσμίδας ενταλμάτων έτοιμος να «τσουβαλίσῃ» όλους εις τας φυλακές του Παντοκράτορος τους πάντας δια να φρεσκαρισθούν με την δροσεράν πνοήν των ανέμων του Ιονίου Πελάγους»¹³.

Η εφημερίδα συλλαμβάνει την οικονομική ταυτότητα της Πρέβεζας του Μεσοπολέμου και μια από τις αιτίες της κακοδαιμονίας της. Και τελειώνει η ανταπόκριση: «Και μέσα εις την τραγωδίαν αυτήν εμφανίζονται οι λυμένες του κρατικού προϋπολογισμού».

Παρασιτική η οικονομία της πόλης. Οι βιοτέχνες λείπουν. Η σαπουνοποσία, το παγοποιείο και το ελαιοτρίβειο που λειτουργούν, ασφαλώς δε μεταβάλλουν τη διαρθρωτική ψυσιογνωμία της οικονομίας. Πρόκειται για μικρέμονάδες που δε δημιουργούν προϋποθέσεις σημαντικής παραγωγής κι εξαγωγής. «Έκ του λιμένος εξάγονται έλαια, έλαιοι, τυρός, βούτυρον, σφάγια, ιχθύες, αυγοτάραχα εξαιρετικής ποιότητας και όσπρια». Ο ανταποκριτής της εφημερίδας δεν εντοπίζει την αιτία της οικονομικής δυσπραγίας. Την αποδίδει ας κάποια «βάσκανο μοίρα». Ασφαλώς, δεν ήταν αυτή η αιτία. Και τα προβλήματα, βέβαια, δεν περιορίζονται στην Πρέβεζα. Είναι πανελλαδικό. Ιωάς, στην πόλη της Πρέβεζας και στην Ηπείρο να εκδηλώνονται πιο έντονα, καθώς με την απελευθέρωση δρχιος η παρακυή των Ιωαννίνων ως

12. «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑ» 9-9-28

13. «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑ» Α.Φ. 1936-1937-1933. Περιοδικό Γεωργικής περιφέρειας Πρέβεζας το έτος 1931.

14. ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑ Α.Φ. 411/6-9-28

15. Πρακτικά Δημοτικού Συμβουλίου Πρέβεζας
Λ/4-2-27 Θέμα 10

του εγγειού φόρου επί της εξαγωγής¹⁶. Στα πρακτικά του Δημοτικού Συμβουλίου υπάρχουν πολλές τέτοιες αιτήσεις. Αυτό αποδεικνύει την αναιμικότητα της Πρεβέζανίκης οικονομίας. Ενα πεντάρο αγροτικό εισόδημα περιφέρεται ως φόρος και αποτελεί ψάντα μεταφοράς εισοδημάτων από την επαρχία στα κρατικά ταμεία και προϋπόθεση υπαρξής των παρασιτικών στρωμάτων, των εισπρακτόρων της φορολογίας, των «λοιμεώνων του κρατικού προϋπολογισμού», δώς τους αποκαλεί ο ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ¹⁷. Κοντά στα στρώματα που προαναφέραμε, κινούνται οι λεμνιεργάτες, οι ελαιοσυλλέκτρες, οι ελαιοκλαδευτές, οι ψαράδες. Ακούμε τις μεταφορές με τις χαμάλες και τις γνατίκες. Τα λαϊκά στρώματα αισθάνονται την κρίση στο πετό τους. Στα πρακτικά του Δημοτικού Συμβουλίου της εποχής του Μεσοπολέμου βρίσκονται καταχωριμένες πολλές αιτήσεις Πρεβεζάνων, που ζητούν οικονομική ενίσχυση από το Δήμο. Οι Πρεβεζάνοι, στο μεγαλύτερό τους μέρος, συνθίβονται από τη φορολογία που επιβάλλεται ακόμη και στον άμμο της θάλασσας¹⁸ από την ακρίβεια, την έλλειψη αγαθών από την αγορά και φυσικά από τη δική τους ανέχεια. Στην ορηματίδα «ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΗ ΗΧΩ», στις 6 Απριλίου 1926. Ο ανταποκριτής ΠΑΡΑΘΑΛΑΣΣΙΟΣ, περιγράφει τον καθημερινό αγώνα του βιοταπλαστή να εξασφαλίσει το φαγητό της οικογενείας του. Γράφει: «Τα παπούρια σύρουν τες άγκρυρές των έτοιμα να διασχίσουν την θάλασσαν του Ιονίου και μόνον ο διυτυχής οικογενειάρχης από βα-

θείας πρεισμάς περιλανάται ανά την αγορά μας, ήνα σύρτι και προμηθευθή το απαιτούμενον της ημέρας τρόφιμον. Δυστυχώς όμως η αγορά μας είναι κενή παντός είδους. Συλλογισμένος πώς θα περάσῃ η ημέρα και καθήμενος εις παραλιακόν τι καφενείον, διακρίνεται μακρόθεν ερχόμενον το αλευτικόν τουζονόδυλον) πριάρι τον ξυπόλητον και κρυωμένον ψαράν. Φέρνει καμιά πενηνταριά οκάδες ψάρια. Άλλα δυστυχώς δεν βλέπεται το φως εις την αγορά μας παρά μόνον το παρακράτημα όπως υπολογίζεται προς 25 επί της εκατόν, ήτοι περί της δέκα με δέκα πέντε οκάδες, των λοιπών λαμβανόντων την προς το παγοποιείον άγουσταν, ήνα εκείθεν απέλθωσι προς το μεγαθήριον το οποίον λέμε πρωτεύουσα. Τοπουτορόπως, μένει να προμηθευθή ο καθείς τες λίγες αυτές οκάδες του παρακρατήματος, αίτινες πωλούμενοι παρουσιάζουν την εικόνα του αποκλεισμού... Τέλος το παρακράτημα τελειώνει και ο δυστυχής οικογενειάρχης, ο έχων την ευτυχίαν ή δυστυχίαν, όπως θέλεται τέλος πάντων, να έχῃ οικογένειαν, απέρχεται ήνα μετοβεί εις τον χασάπην... Άλλά και εκεί ολίγοι μόνον ταλαιπωρούν λαμβάνουν μέρος, διότι ο χασάπης βλέπει, προτιμά την χονδρικήν πώλησιν... Εις τοιαύτην κατάστασιν ευρισκόμενος, απέρχεται περίλυπος και κατηηής βλασφημών και γογγίζων δια τα χάλια της ζωῆς και τέλος σταματά, αφού το ωρολόγιον της πόλεως μας σημαίνει την δεκάτην, εις τον μπακάλην, όπου ευτυχώς αφθονεί ο βακαλάος και τα λοιπά σπριά και εκεί προμηθεύεται τα της ημέρας ψώνια»¹⁹. Η περιγραφή είναι αποκαλυπτική. Δε χρειάζονται σχόλια.

Συνοψίζοντας την εικόνα της Πρέβε-

16. Πρακτικά Δημοτικού Συμβουλίου Πρέβεζας, ΖΗ/8-9-28 Θέμα 80

17. «ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ» Α.Φ. 411/6-9-28

18. «ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΗ ΗΧΩ» Α.Φ. 344/21-4-26

19. ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΗ ΗΧΩ Α.Φ. 557/6-5-76

ζας του Καριωτάκη, διακρίνουμε τα εξής γνωρίσματα: 1) Το κέντρο της οικονομικής ζωής βρίσκεται στο λιμάνι 2) η οικονομία της είναι μεταπρατική και παρασιτική.

3) Η φορολογία μαστίζει το λαό 4) τα λαϊκά στρώματα αντιμετώπιζαν πρόβλημα επιβίωσης.

(β2) Χώρος και κοινωνία

Η δομή των οικονομικών δραστηριοτήτων έχει τις επικτώσεις της και στη χωρική ανάπτυξη της πόλης, καθώς και στην κοινωνική εν γένει ζωή της. Η πόλη δεν έχει χώρος ή μάλλον οι χώροι που υπάρχουν, εγκυμονούν κινδύνους για την υγεία των πολιτών. Κοντά στην πόλη πολλές & στις μόλυνσης (τα έλη του Αη-Γιώργη και της Μαργαρώνας, ο χειμαρρός του Καριδά²⁰). Η Πόλη βρίσκεται σε άθλια κατάσταση. Οι δρόμοι παρουσιάζουν μορφή αναρχούμενης ή σκόνης το καλοκαίρι και σι λάσπες και τα νερά το χειμώνα τους καθιστούν προβληματικούς. «Εάν προς απημήνη θεωρήσωμεν την Πρέβεζαν εστερημένη της παραλιακής αυτής θέσεως, της θαλάσσης τουτέστι, δεν θα είναι παρά μία πόλις προπολεμική ήτις ουδεμίαν έσχει επίδρασιν είδους συγχρονιστικού πολιτισμού, οφείλεται να ομολογηθεί ότι καίτοι παρήλθον από της παλευθερώσεως της δέκα - δέκα έτη, η πόλης αύτη εννοεί να εμμένη παραδόξως εις την αρχικήν της κατάστασιν»²¹, γράφει τον Αύγουστο του 1928 ο «ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ». Τουρκόπολη η Πρέβεζα, με στενόσακκα, με μόνη διόδο το λιμάνι.

20. Πρακτικά Δημοτικού Συμβουλίου Πρέβεζας Α/4-2-27 Θέμα 20

21. ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ Α.Φ. 396/22-8-28

22. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ τεύχος 11/1977 σελ. 98

Ο καπιταλισμός δεν έρχεται στην Πρέβεζα, που μοιάζει αυτή την εποχή να έχει βγει από προκαπιταλιστικές οικονομικές δομές²². Η μορφή της δεν έχει σχέση με αστικοποίηση και αστική συμπεριφορά. Η Πρέβεζα του Καριωτάκη υπάρχει χάρη στο λιμάνι και τύρο απ' αυτό. Οι χώροι που κυριαρχούν είναι οι εμπορικοί στον παραλιακό δρόμο. Τελανείο, Γραφεία εκτελεστών, αποβάθρες. Εδώ βρίσκονται συγκεντρωμένα και τα εστιατόρια, που περιμένουν πελατεία από τους επιβάτες, που διακινούνται ακτοπλοϊκά και τους Δημόσιους Υπαλλήλους. Οι Πρεβεζάνοι ακουσιάζουν. Δεν έχουνται μέσα για πολυτέλειες. Ο «ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ», που με τις ανταποκρίσεις του μας δίνει ακτετοποιητικές εικόνες της εποχής, γράφει για το ζήτημα αυτό: «Η θερήσωμεν την Πρέβεζαν εστερημένη της παραλιακής αυτής θέσεως, της θαλάσσης τουτέστι, δεν θα είναι παρά μία πόλις προπολεμική ήτις ουδεμίαν έσχει επίδρασιν είδους συγχρονιστικού πολιτισμού, οφείλεται να ομολογηθεί ότι καίτοι παρήλθον από της παλευθερώσεως της δέκα - δέκα έτη, η πόλης αύτη εννοεί να εμμένη παραδόξως εις την αρχικήν της κατάστασιν»²³, γράφει τον Αύγουστο του 1928 ο «ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ». Τουρκόπολη η Πρέβεζα, με στενόσακκα, με μόνη διόδο το λιμάνι.

Οι κάτοικοι, ασφαλώς, δε διαπνέονται

23. «ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ» Α.Φ. 396/22-8-28

από αντικοινωνική συμπεριφορά και ληστεία στην ύπαιθρο, αλλά και «οι μεγαλοσχήμονες, οι οποίοι πλειστάκις και πολλάκις παρέσχουν υπηρεσίας και εκδουλεύσεις και εξυπηρέτησαν ληστρικά σχέδια»²⁴. Μαζί μ' αυτούς είναι κι ο επαγγελματίας, ο φόβος κι ο τρόμος του επαγγελματία. Καταγγέλλεται από τις εφημερίδες ότι σ' όλη την Ήπειρο υπάρχει οργανωμένο δίκτυο, το οποίο λυμαίνεται την ύπαιθρο και τις πόλεις. Γράφει χαρακτηριστικά σε πρωτοσέλιδο άρθρο στο «ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ», τον Αύγουστο του 1928: «Εσμοί ληστών, πολυκέφαλοι, δράκοντες, φίλοι ληστοφίλων, κουμπάροι και ανεδείμιοι, συγγενείς τούτων και φίλοι έμποροι και εμπορειόμενοι, ύποπτοι νεόπλουτοι επιχειρηματίαι σκοτεινοί, όλον αυτό το άθροισμα των βρωμερών και σιχαμερών υποκειμένων έπλεξαν το σχοινίον, εκ του οποίου κατεσκεύασαν τον βρόγχον, δια του οποίου κατανίγουν σήμερον την Ηλειρόν μας» και προστάζει με σπαρακτικό τρόπο: «Πιάστε και τους κλέφτες των πόλεων»²⁵. Κοντά σ' αυτά, η Πρέβεζα ταλαιπωρείται και από Δάγγειο πυρετό, σε σημείο που «έχει μεταβληθεί δήλη πόλη εις απέραντον νοσοκομείον και έχει παραλύσει το εμπόριο»²⁶.

24. Βίλε 23

25. Βίλε 4.

26. ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ. Α.Φ. 406/1-9-28

27. ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ ι.φ. 380/7-8-28

28. Βίλε 26

29. Πρακτικά Δημοτικού Συμβουλίου Πρέβεζας ΖΗ/8-9-28.

Διαδώστε
Τα ΗΠΕΒ. ΧΡΟΝΙΚΑ γιατί στηρίζονται
αποκλειστικά στους συνδρομητές και φίλους
τους.

Πρέβεζα, 20 Ιουλίου 1928 (φωτογραφία της Καροκάλη)

Β3 Η Πρέβεζα και το ποίημα «Πρέβεζα»

Στη σύντομη παραμονή του στην Πρέβεζα ο Καρυωτάκης μένει μακριά από τους ντόπιους. Περιορίζεται σε μοναχικούς περιπάτους στη Μαργαρίνα. Το ερώτημα που προκύπτει είναι σε ποιό βαθμό ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα οι εικόνες της Πρέβεζας που δίνει ο ποιητής. Δεθα σταθμώνει στην πρωσιαπλή γωνία του ποιητή που φορτίζει συναισθηματικά και φιλοσοφικά τις εικόνες αυτές, που είναι οι «Κάργιες». «Οι γυναίκες που αγωγιούνται καθώς και καθαρίζουν κρεμύδια», οι «Λεροί ασήμαντοι δρόμοι», ο «Ελαιώνας», ο «αστυνόμος του διπλώνει για να ζωγίσει μια «ελλιπή μερίδα», ο δάσκαλος με την εφημερίδα». Οι εικόνες είναι Πρεβεζάνικες, ο θάνατος του ποιητή και της Ελληνικής επαρχίας.

Οι κάργιες ως εικόνα και πραγματικότητα Πρεβεζανική απασχόλησε το Δημο-

τικό Συμβούλιο που το 1936 ψήφισε πιστωση για την καταπολέμησή τους³⁰. Για τα ερωτικά κρεμμύδια ο Βασιλάς ισχωρίζεται ότι τα καθάριζε με την αδελφή του Σιμού Λαγοπάτη³¹.

Οι δρόμοι βρίσκονται σε απελπιστική κατάσταση. Το Δημοτικό συμβούλιο εντοπίζει την κατάσταση και αποφασίζει να τις επισκευάσει γιατί «ευρίσκονται άσπαι τις αθλιάν και ελεσσινήν κατάστασιν καθιστάμενοι σχεδόν αδάβατοι κατά το χειμώνα λόγω των βροχών και κατά το θέρος λόγω

30. Πρακτικά Δημοτικού Συμβουλίου Πρέβεζας 19/4/3-1936

31. «ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΝΕΑ». Ηλείας Βασιλέας «Ο Καν/νος Καρυωτάκης και ο «θρύπος» του για την Πρέβεζα ι.φ. 24/6-9-76

της άμμου³². Αυτά ένα χρόνο πριν έρθει ο Καρυωτάκης. Ο δάσκαλος με την εφημερίδα είναι ο Νίκ. Μπιντζιλέκης, τον οποίο βίβλει στο τακτικό του δρομολόγιο προς τη Μαργαρώνα, κρατώντας στο χέρι την εφημερίδα «Καθημερινή»³³.

Στον πετυνόμο αξίζει να σταθμούμε λίγο περισσότερο. Η ανταλόκριση και πάλι του «ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ» μας βοηθάει σημαντικά: «Αιωνίος είμεθα καταδικασμένοι ν' ανεχθώμεθα τα κακρίτσια ενίσια των κρατικών οργάνων. Δεν μας φθάνει η βαρεία φορολογία, η οικονομική καρδεία και η εμπορική απράξια έχουμεν και τας ιδιοτροπίας. Εις την Πρέβεζαν υπάρχουν δύο κέντρα άτινα θημίζονται, δια την καθαρότητα και δια τα αγνά των υλικά. Ταύτα είναι το άριστον εστιατόριον

του Κουστακιώτη και το παραλιακόν καφενείον «ΝΙΚΟΠΟΛΙΣ». Προχθές συνέβη ένα επεισόδιον μεταξύ των ιδιοκτητών των ως άνω καταστημάτων και του υπομονάρχου Κ. Δευτεραίου, επεισόδιον λήξαν εις βάρος της αξιοπρεποίας του προκαλέσαντος τούτο. Ο ειρημμένος υπομονάρχος μεταβάς εις το εστιατόριον του κ. Κουστακιώτου ένα γευματίσιο, ήμερε εύλογον να παρατηρήσει τον ιδιοκτήτην του εστιατορίου διτι η μερίδα του φαγητού την οποίαν του παρουσίασεν εμύριζε. Εξετάσθεια αύτη μετά το λαβόν επεισόδιον υπό των ιατρών ευρέθη εν πλήρες τάξει»³⁴. Ο πρωταγωνιστής στο αφηγούμενο επεισόδιο αυτούνόμος είναι ο πετυνόμος του Καρυωτάκη καθόλου απίθανο.

32. Πρακτικά Δημοτικού Συμβουλίου Ηράκλειος
ΛΑ/22-2-27.

33. ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑ α.φ. 377/4-8-1928.

B4 Η «Πρέβεζα» του Καρυωτάκη και δύο άλλες

Οι Πρέβεζανοι αντέδρασαν, όπως τονίστηκε και στην αρχή, στο ποίημα του Καρυωτάκη. Με δημοσιεύματα στον τύπο επιστημόντων τις φυσικές ομορφιές της Καρυωτάκης. Με δημοσιεύματα στον τύπο προσεύτηκε στην ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ³⁴, και του Κων/νου Νικολάρα στο περιοδικό «ΗΠΕΙΡΟΣ».

34. ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ ετος Δ Ιανουαριος 1955, τευχ. 35, σελ. 266.

35. «ΗΠΕΙΡΟΣ», περιοδικό έκδοση της Ηπειρωτικής Εστίας Θεοφανίδης, τευχ. 2.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Εφημερίδες

1. ΑΓΩΝ ΠΡΕΒΕΖΗΣ, α.φ. 141
2. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ α.φ. 484
3. ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΗΧΩ 244, 557
4. ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ 377, 380, 396, 411, 1936
5. ΠΡΕΒΕΖΙΑΝΙΚΑ ΝΕΑ α.φ. 21, 22, 23, 24,

Περιοδικά

1. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 11/1977
2. ΗΠΕΙΡΟΣ τεύχος 2
3. ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ, τεύχ. 33

Εγκυκλοπαίδεις

1. Μεγάλη Σοβιετική Εγκυκλοπαίδεια
2. Νεώτερον Εκγυκλοπαιδικόν Λεξικόν «ΗΛΙΟΣ»
3. Νέα εικονογραφημένη Γεωγραφία Ατλας της Ελλάδος

Βιβλία

1. Θανάσης Βερέμης - Βασίλης Κρεμμύδας: «Ο Σύχρονος κόσμος» εκδ. ΓΝΩΣΗ
 2. Γιάννη Δελαγραμμάτικας: «Η εθνική Υποτέλεια στα χρόνια του Διγενούμονού, εκδ. ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ
 3. Γιάννης Δόβας: «Οικονομία της Ελλάδας» εκδ. ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ
 4. Γιάννης Κατσούλης: «Οικονομικές και δημοσιονομικές συνέπειες της μικρασιατικής καταστροφής Κ.Μ.Ε. ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ
 5. Μιχάλης Μάλιος: «Η σύγχρονη φάση ανάπτυξης του καπιταλισμού στην Ελλάδα ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ
 6. Ν.Γ. Σφορώνος: «Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας «ΘΕΜΕΛΙΟ
 7. Κων/νος Τσουκαλάς: Εξάρτηση και αναπαραγωγή» εκδ. ΘΕΜΕΛΙΟ.
- Πρακτικά Δημοτικού Συμβουλίου Πρέβεζας:
- α. Λ/4-2-27
 - β. ΑΑ/22-27
 - γ. ΖΗ/8-9-28

Στη Δημοτική Βιβλιοθήκη βρίσκονται τα περιοδικά των Π.Χ. Όσοι θέλουν και δύο τα τευχη (1984 - 1986), θα τα ζητάνε από τον αρμόδιο υπάλληλο της, που θα τους εξυπηρετεί πρόθυμα.

ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΑΙΡΟΥ ΜΟΥ:

ΣΤΙΣ ΚΑΝΤΑΡΕΛΕΣ

Δημήτρη Παπαδημητρίου

Διβανές, μπίστλες, τσοπελίσιες, φράγκες (άσπρες και κόκκινες), δίφορες, άρτινες και άλλες παικιλίες, στη σειρά, κατά παράταξη, στις άκρες των χωραφών, αποτελούσαν τις «κανταρέλες» και ήταν για μας τα παιδιά τόπος σύνασης, για δύο, σχεδόν το παιδιούμαντι του χωριού μου, από τον Ιούλιο μήνα, μέχρι αρχές Σεπτεμβρίου. Αξέχαστες «κανταρέλες» έχουν μείνει στη μνήμη μου του Παπαδήμου, του Παπανικδλα, οι Νικαραΐκες, οι Παπασυράϊκες, οι Καραταναΐκες και άλλες.

Οι συκιές τραβούσαν, σα μαγνήτης, εμάς τα παιδιά και τις φυλάγαμε, σα σοδειά, με ένα ξεροκόμματο στον τροφατούλι, από το πρωί, πριν σκάσει ο ήλιος, μέχρι αργά το βράδυ.

Κάθε μέρα επιμερούσαμε το έχος της κάθε συκιάς. Παρακουλουθούσαμε και εντοπίζαμε τα φουσκωμένα σύκα, τα «ρόσκαλα» και καμπρώναμε το μεγάλουμά τους. Και αν κανένα βιαζόταν να ωριμάσει, το καμπρώναμε και το φυλάγαμε, σα τα μάτια μας, χωρίς ποτέ κανένας να διανοθεί να το φάει. Τέτοιο πράμα θεωρούνταν... ιερουσιλα και .. παράβαση καθηκοντος! Κι ας πεινούσαμε.

Αφού κάναμε την καθημερινή επιμέροση, στα γρήγορα τις αφύλαγες συκιές, βρίσκαμε κανένα γινωμένο, το κόβαμε και το προσφαίζαμε με το ξεροκόμματο της

μπουκότας, που είχαμε για φαι, με λίγες ελίτσες ή λίγο κακοπησμένο τυρί. Κι ήταν – μα την αλήθεια – πολύ νόστιμο το ροκίσιο με τα ολόγλυκα σύκα. Και πάλι στο πόστο μας – σωστοί «ακρίτες» – ανεβοκατεβαίναμε τις συκιές μας και καταγράφαμε τα πρόωρα γινομένα, που τα ωριμάζαμε με τη φαντασία μας μια ώρα αρχήτερα, περήφανοι και ικανοποιημένοι. Κατά το κολατούι, όλα τα γειτονόκουκλα «φύλακες» μαζευόμασταν και παίζαμε ξυπόλητα στον ... πλέχουρα του δρόμου. Φτιάχναμε καρότσια, παίζαμε με τις ρόδες κυνηγόμασταν και κάναμε ένα σωρό παιδικές τρέλες.

Όταν οι πιό πολλοί έπαιζαν, κάποιος, που είχε γαϊδουράκι, μάζευε τα παγούρια μας ή τις πλόσκες και πήγαινε στο «Πηγαδόύλι» να μας φέρει δροσερό κρύο νερό, ενώ κάποιος κουρνιώσαμενος στα ακροκλώναρα μιας συκιάς, φύλασ «τσίλες». Το φύλακα τον ξαλλάζαμε κάθε λίγο και λιγάκι, για παιξει κι αυτός με τους άλλους και τις ευθύνες του παρατηρητή αναλάμβανε άλλος, από άλλο ... παρατηρητήριο.

Αν κανένας τολμούσε και πλησιάζει τις συκιές για ... παρατήρηση και έλεγχο και ήταν και άγνωστος. ο «κοκολός» έβαζε παρατεταμένα σφυρίγματα. Στη στιγμή παρατάγαμε τα πατιγνίδια και σε χρόνο μηδέν σε θέσης ... μάχης.

Ο «εχθρός», μπροστά στην απρόοπτη και μαζική παιδική παρουσία, ή έκανε τον αδιάφορο και προσπέρναγε ή μας υποτιμούσε και άπλωνε χέρι για κανένα πρόσωπο σύκο. Τότε με φωνές και αλλαλαγμούς σήμαινε επίθεση. «Όλοι εναντίον του εισβολέα. Το σβόλια των χωραφών μας στα χέρια μας, κατάξερα και σκληρά γινόταν αποτελεσματικά όπλα. Όπου φεύγει ο δραστής, ενώ εμείς τον κυνηγούσσαμε σε κάποια απόσταση... ασφαλείας.

Όταν τα σύκα έπαιρναν να ωριμάζουν άρχιζε το μάζεμα. Κάθε μέρα στην αρχή και κάθε δεύτερη αργότερα. Το μάζεμα γινόταν ή με τα χέρια ή με τις αγκλίτσες. Σωστή υποτελεστια η ετοιμασία των αγκλίτσων. Διαλέγαμε ένα ξύλο σε σχήμα V με μεγαλύτερο το ένα σκέλος. Το καψαλίζαμε σε φωτιά για να ξεραθεί, το στερεώναμε σε ένα μεγάλο καλάμι και η αγκλίτσα ήταν έτοιμη. Τις καλές αγκαλίτσες μετά το μάζεμα, τις κουβαλαύσαμε στο σπίτι για να μη μας τις κλέψουν. Τις άλλες τις κρύβαμε στις βατσουνές.

Προι πρει, λοιπόν, την άλλη μέρα, με τα καλάθια στο χέρι (πάντοτε δυσανάλογα με το μπού μας) γρήγορα για τα σύκα. Σωστοί αγριόγατοι, σκαρφαλώναμε στα δέντρα. Χαιρόμαστε την πρωινή δροσιά, μα πιο πολύ χαιρόμασταν που επιτέλους θα απολαμβάναμε τους κόπους μας. Στρώναμε πλατύφυλλα συκόφυλλα στον πάτο του καλαθιού, που δύο και του έλειπαν κάποιες βέργες ή καλάμια, εκτιμούσαμε στα γρήγορα το κλωνάρι, που θα πρωτομαζέναμε και αρχίζαμε τη συγκομιδή. Με την αγκλίτσα φέρναμε στα χέρια μας για άμεση εφαρμία κάθεσύκο που μας φωνόταν εριμό και γινωμένο. Λιάτος, μπούνις, λιανοσκασμένα σύκα, που έσταζαν από τον αφαλό τους μέλι ρίχνονταν απαλά στο κα-

λάθι. Ο μαζωχτής, υποτικός, σε λίγη ώρα γινόταν το καλάθι ή από μια ή από δύο και τρεις συκιές.

Κατά το τέλος του μαζωματος ερχόταν και η σειρά του. Κανένα παραγνωμένο το γεύσταν με ιδιαίτερη ευχαριστηση. Έτσι χρτασμένος κι αυτός, εποίησε το πάνω μέρος του καλαθιού με τα κακομούστουνα, μαραγκιασμένα και παραγνωμένα σύκα. Τα καλά και τα καρβελιούσια από κάτω, να μη τα φτάνει χέρι λαμπαργό. Και τούτο, γιατί στο δρόμο δύο και κάποιος γνωστός, συγγενής ή φίλος θα μας ξέφριξε μερικά.

Φτάναμε, κάποτε, στο σπίτι. Συνήθως τότε που ο ήλιος έσκασ από το Γιανδογορέτικο βουνό. Εκεί η μάνα έβαζε το μεγάλο «κοινί», που το χρησιωτούσαμε για τις πίτες και αδειάζαμε το ολόφρεσκα σύκα. Διαλέγονταν τα καλύτερα σε πάτα ή λιμπες, σκεπάζονταν με το φακιδό, να μη τα φτύσουν οι μύγες, για τον πατέρα και τους άλλους που έλειπαν σε δουλειές και οι άλλοι έτρεγαν με την ψυχή τους. Η μάνα μας γκρίνιαζε και δύο φόναζε: «Μη μπαχτιάζετε πολλά γιατί θα γκώστε».

Όταν, πλέον η πλέιν κορεύονταν, άρχιζε το άνοιγμα των υπολοίπων. Πρώτα τα παραγνωμένα με το χέρι, και αν τύχαινε και έπαιρνε καμιά βροχή έπιαναν... μπαρυμαζόνες, που πολλές φορές – ποιδις να τα κοίταζε μπροστά στην πείνα – καταλήγανε στο στομάχι μας μαζί με τη γλυκιά σάρκα των σύκων. Τα άλλα τα ανοίγαμε με το μαχαίρι, σε σχήμα κετάλου και τα απλώναμε πάνω σε καλιά παραθυρόφυλλα ή σανδές και κατευθείαν στη σκεπή του σπιτιού στις πλάκες ή τον ταίγκο. Πολλές φορές, άμα η σοδειά ήταν μεγάλη, τα ανοίγαμε και τα απλώναμε κατάσαρκα στις πλάκες για να λιαστούν. Οι τσοπέλες ξεχωρί-

ζόνταν πλέονταν στο κοτσάνι, ώσπου να μπει μέσα στη σέρκα του σύκου και απλώνονταν κι αυτές το ίδιο.

Το βράδυ μαζεύαμε τα λιασμένα σύκα. Τα ξαναβγάζαμε στον ήλιο κάμποσες μέρες και όταν η μάνα καταλάβαινε πως είχαν λιαστεί για καλά μαζεύονταν σε λινές σακούλες για να ακολουθήσει άλλη εργασία: το φκιάζιμο των μπασουμάδων (συκόπιτες). Άλλα οι μπασουμάδες είναι μια άλλη ιστορία ολόκληρη και γοητευτική.

Δημ. Παπαδημητρίου
δάσκαλος

ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΝΗ

Μελαγχολώ κι' όταν γελώ
συντρίβεται η καρδιά μου
Πατρίδη μου Θαλασσινή
στους στοχασμούς μου σε ζητώ
να ρθεις στα δνειφά μου.

Ένα σου κύμα λαχταρώ
μια χρυσαφιά σου αχτίδια
εδώ στην πικροζευντιά
να μου γλυκάνουν την καρδιά
καμφή μου Πατρίδα.

Την γαλανή σου θάλασσα
στείλε να με ρουφήξει
σε ονειρεμένη ακρογαλιά
της αύρας σου η ανασεμά
τον πόθο να μου σψύσει,

Θέλω κοντά σου να βρεθώ
να πνίξω εκεί τον πόνο
Αιματρικέ μου στα βαθειά
και μια βαρκούλα με πανά
για συντροφιδ μου μόνο...

ΚΑΡΖΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

ΑΡΥΧΑ ΔΕΝΤΡΑ

Δέντρα παντού

Χριστουγεννιάτικες φωνές - χαρές,
Μα αγάπη,
Ούτε σαν δάκρυ,
Δεν έσταξε στης Γης την Άκρη.

Κλαίει, ο Ουρανός.

Συγγεφιασμένος, ούτε ένα αστέρι,
θλίψη στις ώρες,
Στο αίμα οι Χώρες
Πλέουν. Πον είναι το Φως;

Όλοι τυφλοί,

Λες και γεννήθηκαν στον Άδη.
Πον είναι η Αγάπη;
Σε τέτοιον Ήλιο.
Κι' όλοι ντυθήκαν το σκοτάδι;

Δέντρα παντού.

Χριστουγεννιάτικες χαρές - φωνές,
Βροντάνε οι Όλμοι.
Γιατί το αίμα,
Να μην σταματήσει ακόμη;

Φεύγεις φωνές,

Άψυχα δέντρα, όλοι γενήκαν
Οι Ανθρώποι.
Κι' ούτε φανήκαν
Του Χριστού, που γεννήθηκεν, οι κόποι!

ΚΩΣΤΑΣ ΙΩΝΙΤΗΣ
Δεκέμβρης, 1971

ΤΟ ΤΥΡΕΜΠΟΡΙΟ ΤΟΝ 19ο ΑΙΩΝΑ

Γιώργου Μουστάκη

Σε μια εποχή που η οικονομία της Η-
πείρου περνούσε κρίση, την τυροκόμηση και ράδειγμα των εκ της πολίχνης Σεράκο,
εμπορίο του κεφαλοτούριου ή μανουριού
την συγκράτησαν και της έδωσαν το χρό-
νο να προσαρμοσθεί στα νέα δεδομένα.

Την κρίση αυτή προκάλεσε αφενός η
πεπλευθέρωση της Θεσσαλίας - 'Αρτας
το 1881 - γιατί περιόρισε τον γεωγραφικό
χώρο οικονομικής δραστηριότητας - , α-
φετέρου η εισαγωγή στην αγορά βιομηχα-
νικών προϊόντων της αναπτυσσόμενης Ευ-
ρωπαϊκής βιομηχανίας, που έγιναν αντα-
γωνιστικά και άρχισαν να εκτοπίζουν τα
νιτόλια προϊόντα - όπως π.χ. τα μάλλινα
υφάσματα, την κάπα κλπ.

'Οπως μας λέει η παράδοση, ο Συρρα-
κιώτης Κοσθογιάννης!, τυχαία ζέστανε το
γάλα πιό πολύ, και του βγήκε το τυρέ
σκληρό.

Οι Συρρακιώτες κτηνοτρόφοι, αλλά
προκαντός οι έμποροι ραφτάδες - που ή-
ταν δικτυούμενοι σε όλα τα εμπορικά κέν-
τρα του Ελληνικού χώρου, αλλά και στα
λιμάνια της Μεσογείου, όπου διατηρούσαν
ακμαία εμπορικά καταστήματα από τις
πριχές του Ίδου αιώνα - , άρκαξαν την ευ-
καιρία και την εκμεταλλεύτηκαν κι από τον
παλλίτερο τρόπο κι έκαναν το τυρί, το
πρώτο εξαιγυρικό προϊόν της περιοχής.

Ο Λαμπριδης γράφει σχετικά:

«Εάν δε προ τινον ετών κατά το πα-
πίρου περνούσε κρίση, την τυροκόμηση και ράδειγμα των εκ της πολίχνης Σεράκο,
πολλά των εμπορικών καταστημάτων της
πόλεως δεν κατεργάζοντο το γάλα δι-
παλλήλων και ιδίας. Βλέπων προς κατα-
σκεψήν είδους τυρού Μανούρι καλουμέ-
νου, καταναλισκούμενου δε σε Ιταλία,
Μάλτα και Σμύρνη ιδίως... η εμπορική της
πόλεως τάξις ήθελε εκλεψει». (Η.π. Μελ.
1887, περιγραφή της πόλεως Ιωαννίνων
σελ. 96).

Το εμπόριο του τυριού διέσκεισε το εμ-
πόριο των Ιωαννίνων από τον αφανισμό.
Στο Σεράκο και την Πρέβεζα που οι Συρ-
ρακιώτες έμποροι την είχαν κάνει κέντρο
των εμπορικών δραστηριοτήτων τους, έφε-
ρε οικονομική ανάπτυξη και ακμή, όπως
μαρτυρούν και τα οικοδομήματά τους της
περιόδου εκείνης.

Η ανάπτυξη του Σεράκου κατά τον
18ο αιώνα και μέχι την κατεστροφή του
με την επανάσταση του 1821, οφείλετο
στην βιοτεχνία υφασμάτων και την παρά-
ληλη εμπορία.

Η αναγέννηση του μετά την κατα-
στροφή, ζεκίνησε και πάλι με την βιοτε-
χνία των μάλλινων υφασμάτων, έφερε ό-
μως στην πλήρη ανάπτυξη με το τυρεμπό-
ριο.

Πρωτού βρεθεί ο τρόπος τυροκόμησης

ακληρού τυριού, η κατάσταση της κτηνοτροφίας και των προϊόντων της ήταν προβληματική.

Η κτηνοτροφία είχε επεκταθεί πολύ. Και τούτο, γιατί οι Τούρκοι ιδιοκτήτες των κάμπων δεν ασχολούνταν με την εκμετάλλευσή τους, ο δε Ελληνικός καυπίσιος πληθυσμός ήταν πολύ περιορισμένος και εξαθλιωμένος.

Εταιρίες δεν έμειναν άλλος τρόπος εκμετάλλευσης, από τη βοσκή.

Οι δυναμικοί κάτοικοι της Πίνδου, οργανώνονται σε μικρές κοινωνικές κτηνοτροφικές μονάδες, τα τοελιγκάτα ή στάνες, νοίκιαζουν τους βοοκοτόπους, τα λιβάδια, για την περίοδο από 14 Σεπτέμβρη του Σταυρού, μέχρι 21 Μαΐου του Αγίου Κεν/νου, και ζούσαν νομαδικό βίο, το χειμώνα στα χειμαδιά, το καλοκαίρι στα βουνά.

Αστικό κέντρο για την άμεση κατανάλωση των κτηνοτροφικών προϊόντων δεν υπήρχε, η συντήρησή τους ήταν προβληματική. Το μόνο προϊόν που η διάθεσή του ήταν σιγουρή, ήταν το μαλλί.

Από τα αρνιά κρατούσαν δοσι ήθελαν για ανανέωση ή μεγάλωμα του κολαδιού, τα υπόλοιπα τα έσφαζαν και τα έδεναν στα σκυλιά δύο με τρεις μέρες μετά τον γέννο - όπως μου έλεγε η γιαγιά από τη μάνα μου, που ήταν τοελιγκοπούλα.

Οταν έγινε Ελληνικό και άνοιξε η επικοινωνία με την Αθήνα, άρχισε να τραβιέται το αρνί και να δίνει εισόδημα, όχι δύμας και στην αρχινή κτηνοτροφία, που παρέμεινε στην ίδια κατάσταση, όπως μου έλεγε και ο μακαρίτης Βασ. Σπ. Παπούστης, που τυροκομούσε το 1938 στη Σαμονίβα του Σουλιού.

Το γάλα γινόταν δύοκρο τυρί και το συντηρούσαν με σαλαμούρα μέσα σε α-

σκιά.

Η μεταφορά και της σαλαμούρας και η αξία του ασκιού, ανέβαζαν το κόστος.

Οι εξαγωγές ήταν περιορισμένες, η αγορά της περιοχής δεν μπορούσε να το απορούσει.

Όταν οι Συρρακιώτες διεπιστώσαν διτί το σκληρό τυρί είχε πλεονέκτημα στη συντήρηση και μεταφορά, άρχισαν την παραγωγή του.

Στο εξωτερικό έγινε ανάρπαστο και όποιος ήταν φυσικό με σοφάρδιο κέρδος.

Στην Ιταλία, το έβαζαν τριμένο στις μακαρονάδες, στη Μάλτα, τότε ναυτική βάση των Αγγλιών και λιμάνι ανεφοδιασμού των καραβιών που διέσχιζαν τη Μεσόγειο, και στην Αίγυπτο, για τον εφοδιασμό των καραβιών που περνούσαν το Σουέζ.

Τότε οι ραφτάδες έμποροι του Συρράκου, άρχισαν να αγοράζουν το γάλα της Ηπείρου και Αλβανίας και να στήνουν τυροκομεία που ήταν στρογγυλές συνεχόμενες καλύψεις, η μια το εργαστήρι και η άλλη η αποθήκη του τυριού.

Η τυροκομική πείρα των κτηνοτρόφων και εμπορική πείρα και καλή οικονομική κατάσταση των ραφτάδων, συνετέλεσαν ώστε η τυροκόμηση και εμπορία του τυριού να πάρει σε μικρό διάστημα τεράστιες διαστάσεις και ν' απασχολήσει δύλων τον πληθυσμό του Συρράκου που είχε τότε 3.500 κατοίκους και των γύρω χωριών, καθώς και πολλούς από τους Συρρακιώτες οι οποίοι, μετά την καταστροφή του 1821, παρέμειναν στην αγορές του εξωτερικού και εξωτερικού.

Με συνέπεια και αξιοθαύμαστη εντυμότητα και συνεργασία, όλοι έπαιξαν το ρόλο τους στην υπόθεση του κεφαλοτυριού.

Οι κτηνοτρόφοι, πέρα από την παραγωγή τους 42.000 πρόβατα, έδιναν από το ανθρώπινο δυναμικό τις εκατοντάδες των τυροκόμων και αγωγιατών, που με τον καιρό αντικατέστησαν τους ραφτάδες, στο παραγωγικό εμπόριο.

Οι Συρρακιώτες τυροκόμοι, αργότερα, όχι μόνο κάλυπταν τις ανάγκες του τυρεμπόριου του Συρράκου, αλλά δουλεύαν και σε άλλους εμπόρους, σε διάφορα μέρη της Ελλάδος και στο εξωτερικό.

Στην Ιταλία (Σαρδινία) ακόμη μέχρι το 1969 πήγαιναν πολλοί, μεταξύ αυτών οι: Κών/νος Τέφας, Δημ. Αυδίκος, Νικ. Ψόχιος, Θεόδ. Τσιώκος, Δημ. Μπεζέγκης, Σταύρος Ψόχιος, Γεωργ. Πουλάνος, Ιωαν. Ψόχιος, Σταύρος Μπεζέγκης, στη Βουλγαρία, πήγαν μια χρονιά, το 1967, για να τους μάθουν την τέχνη. (Βαγγ. Συγγαύνας, Θ. Ρίζος, Γεώργ. Φίτσας και Βασ. Ντόνταρος).

Οι Κεφαλλονίτες, δουλεύαν κυρίως στην Αιτωλοακαρνανία και Δυτική Πελοπόννησο. Ήταν μοναδικοί στην τυροκόμηση της φέτας και την διέθεταν σε αστικά κέντρα, Αθήνα, Πάτρα κλπ.

Μου έλεγε η μάνα μου πως όταν ο πατέρας της θέλησε να τυροκομήσει φέτα το 1913, ἔφερε Κεφαλλονίτη τεχνίτη τυροκόμο. Άλλα και οι Κεφαλλονίτες έμποροι, δύτινη ήθελαν να τυροκομήσουν κεφαλοτύρι, έπαιρναν Συρρακιώτες τυροκόμους.

Το κάθε τυροκομείο, τυροκομούσε 20.000 έως 50.000 οκάδες γάλα. Προ του πολέμου, το μεγαλύτερο τυροκομείο της Ηπείρου, που ήταν του Κατσικά Ιωαννίνων, τυροκομούσε 100.000 οκ. γάλα. Τα μικρά τυροκομεία είχαν έναν τεχνίτη τυροκόμο κι ένα βοηθό, τα μεγάλα, περισσότερους βοηθούς. Στην αρχή το τυρί είχε σχήμα σφαιρικό, σαν κεφάλι. Αργότερα το

βαλαν σε ξύλινα κόθρα και σε έδωσαν το σχήμα που έχει σήμερα που βοηθούσε στην αποθήκευση, περιποίηση και μεταφορά. Το όνομα όμως έμεινε κεφαλοτύρι.

Όταν σκληρήνε όσο χρειάζονταν για να ταξιδέψει, το πήγαιναν με μουλάρια σε αποθήκες που ήταν στις πόλεις, όπου το περιποιούνταν ειδικοί τεχνίτες, μέχρι να πουλήθει από τους παραγωγούς τυρεμπόρους στους εμπόρους εξαγωγής ορισμένους παραγωγού το εξήγαγαν μόνο τους.

Η καλή και ασφαλής μεταφορά των αγαθών ήταν παράγοντας αναπτύξεως του εμπορίου σε διές τις εποχές.

Οι Συρρακιώτες (αγωγιάτες κυραντίδες, όπως λέγονταν) διακρίθηκαν σταν τομέα αυτών. Την εποχή εκείνη το Συρράκο είχε 3.000 μουλάρια και 1.000 φορβάδες για την αναπαραγωγή, όπως έγραψε ο Λαμπρίδης που είχε τις πληροφορίες από τον Συρρακιώτη Κ. Μπίτσιο. Ο αγωγιάτης, για να φέρει, τότε, σε πέρας την αποστολή του, έπρεπε να έχει θάρρος, εξυπνάδα, καληκοριά και φίλιες, αυτός και ο έμπορος του με δυναμικούς ανθρώπους της υπαίθρου. Σχετικά με τους Συρρακιώτες αγωγιάτες, ο Μιλτιάδης Κυριαγάννης στο βιβλίο του «Τα πασάλικι των Ιωαννίνων» γράφει:

«Ο Καραβουνάρος δεν ενδιαφέρεται μόνο για την αμοιβή της μεταφοράς, αλλά βασικά για το εμπορικό κέρδος. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός πως οι Συρρακιώτες και Μετοβίτες με τα πολλά φορτητά ζώα και τα καλά ντουφέκια που εξαφάλιζαν την μεταφορά, κυριαρχούσαν στο εμπόριο» σελ. 131. Και πιό κάτω: «Η μεταφορά όμως ιδιαίτερα με καραβάνια είχε ανάγκη από ποφάλια. Πολύ νέος άκουσα στη Λάκκα - Σούλη ένα «τραγούδι» διάλογο, ανάμεσα σε ληστή και κυραντή Συρρακιώτη. Τελικά θυγήκε νικητής ο κυραντής Συρρα-

κιώτης, φόβος και τρόμος του ληστή.

Από και που τέλειωνε η μεταφορά του κυραντζή, άρχιζε η θαλάσσια μεταφορά. Και εκεί οι Συρρακιώτες διακρίθηκαν. Κυριαρχούσαν στο λιμάνι της Πρέβεζας ως ναυτικοί πράκτορες, δουλειά που την εποχή εκείνη άφηνε πολλά κέρδη. Άλλα και πλοιοκτήτες έγιναν και τον πρώτο μώλο στο λιμάνι της Πρέβεζας έκτισαν.

Ο Ντίνος Μπάκας, μακαρίτης τώρα, μου έλεγε πως ο πατέρας του ήταν πλοιοκτήτης στη γολέτα «Ευαγγελίστρια» πολλά χρόνια. Το 1902, με τη μεγάλη οικονομική καταστροφή, το κλοίο πουλήθηκε από τους Συρρακιώτες πλοιοκτήτες στον Γεώργιο Ποταμιάνο, ιδιοκτήτη της μετέπειτα μεγάλης ναυτιλιακής εταιρείας «Ηπειρωτική».

Ο πατέρας του πήρε το ημερολόγιο του πλοίου του και ο κακετάν Ντίνος το είχε μέχρι το 1940 απότελεστηκε το σπίτι του και χάθηκε. Σ' αυτό, ήταν γραμμένα ονόματα φορτωτών και επιβατών, είδος και ποσότητες εμπορευμάτων και τα λιμάνια που έπιανε κατά καιρούς. Ήταν δε όλα τα λιμάνια της Ιταλίας, Μάλτα, Τούνεζ, Αλεξανδρεία, Σμύρνη Δηλ. Ολόκληρη η ιστορία του εξαγωγικού Συρρακιώτικου εμπορίου.

Θυμόταν ακόμη ο κακετάν Ντίνος, διτί κάποτε ο πατέρας του είχε πάρει εντολή από τους πλοιοκτήτες, ν' αλλάξει δρομολόγιο για να πάρει τα πράγματα ενός σημαντικού Συρρακιώτη που ήταν πρόξενος της Ελλάδας στην Ιταλία και πέθανε.

Απ' δι μου είπε, συμπλέρωνα ότι πρέπει να ήταν ο μεγαλύτερος αδελφός του ευεργέτη Σπ. Μπαλτατζή, ο οποίος ήταν γαμβρός από αδελφή των πλοιοκτητών. Ο Σπ. Μπαλτατζής γράφει στην διαθήκη του το 1907, να τον θάψουν στον Αγ. Γεώργιο

και τα σατά του αδελφού του που πέθανε στην Ιταλία, τα σίχε φέρει στην Ελλάδα.

Οι ραφτάδες έμποροι που δούλευαν στις αγορές του εωτερικού και εξωτερικού, με την μεγάλη εμπορική πείρα και παράδοση που είχαν και με τα κεφάλαια που διέθεταν, ήταν εκείνοι που έδωσαν τη μεγάλη θέση και διάσταση στο τυρεμπόριο. Και έχουμε να παρατηρήσουμε, ότι ενώ η βιοτεχνία, των μαλλίνων υφασμάτων ζεκίνησε σιγά - σιγά και αναπτύχθηκε, το τυρεμπόριο βρήκε μια καταπληκτική εμπορική υποδομή έτοιμη την ώρα που το είχε ανάγκη.

Τα πρώτα καλά χρόνια που η ζήτηση ήταν, μεγάλη πέρισσαν. Η παραγωγή του τυριού, επεκτάθηκε πολύ, στην Ιταλία τυροκομούσαν παραπλήσια τυριά. Αργότερα και Έλληνες, Κεφαλονίτες και Συρρακιώτες, όπως οι αδελφοί Μπίτσιου. Στη ναυτιλία, τα ιστιοφόρα αντικαταστάθηκαν από τα ταχύτερα ατμόπλοια.

Φυσικό ήταν να έρθουν άσχημες χρονιές, αφού η παραγωγή δύο και επεκτείνονταν και η ζήτηση περιορίζονταν.

Ωστός ήρθε η μεγάλη καταστροφή του 1902 τότε «κι άλλουσιοι επτώχευσαν και επεινασσαν». Θα αναφερθώ σε μια από τις επιχειρήσεις που χρεωκόπησαν τότε, για να πάρουμε μια ιδέα από το μέγεθος της οικονομικής καταστροφής.

Ο εμπορικός οίκος του Κ. Αναμίχα ήταν παλαιός και ονομαστός στα Γιάννενα. Ο Κρυστάλλης γράφει: «του εν Ιωαννίνοις εμπορευομένου τότε μεγαλανύμου πατρών των Κ. Αναμίχα». Ο Λαμπρίδης γράφει σελ. 50 Αγ. 1880, ότι εδώρισε 30 λίρες οθωμανικές στην Ιερατική Σχολή της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος στο Νησί στα Γιάννενα. Στις επόπτολές των Ελεών των Αφών Ν. Ζωσιμά προς τον τραπεζίτη Μ.

Παραμυθιώτη στην Κέρκυρα, που δημοσίευσε ο Κ. Βλάχος, αναφέρεται ο Κ. Αναμίχας για μεγάλα χρηματικά ποσά, ο συγγραφέας δε διευκρινίζει «Ιωαννίτης πρόκριτος».

Με την κρίση του εμπορίου στα Γιάννενα, ο γιός του Ιωάννης μετέφερε την έδρα των επιχειρήσεων του στο Αργυρόκαστρο, όπου ανέπτυξε μεγάλο εμπόριο και έκανε δεκάδες τυροκομεία. Στην Πρέβεζα, που ήταν τότε το κέντρο διακινήσεως του Συρρακιώτικου εμπορίου, συνεργάζονταν με τον Συρρακιώτης έμπορο Ιωάννη Συρόποτα. Με καραβάνια έφερνε κεφαλοτόρια και δέρματα και φόρτωνε κυρίως σακούνια από τα Συρρακιώτικα σακουναριά, και φόρτωνε κυρίως σακούνια από τα Συμβρακιώτικα σακουναριά, σαρδέλες αλμυρές, Χέλια αλατισμένα και άλλα είδη εισαγωγής και τα πρωθυΐσες μέχρι τη Σκόδρα.

Όταν πήγαντε στο Συρράκο κτυπούσαν οι καμπάνες και έβγαιναν να τον προϋπαντήσουν, γιατί τον θεωρούσαν καύχημα για τον τόπο τους.

Το 1902 πτώχευσε και τα έχασε όλα, αυτός και ο συνεργάτης του. Τότε πούλησε και το σπίτι του στο Συρράκο που είναι στην Γκούρα (ισόγειο κατάστημα Βαΐτση) και το αγόρασε ο Χρ. Τσώκος.

Στο Συρράκο το τυρεμπόριο είχε και κοινωνικές επιπτώσεις. Είναι γνωστό πως κατά την προεπαναστατική περίοδο δημιουργήθηκαν δύο κοινωνικές τάξεις, η τάξη των κτηνοτρόφων, που ζούσαν νομαδικά, σε καλύβες, με περιορισμένα οικονομικά και γραμματικές γνώσεις και η τάξη των ραφτάδων, που ζούσαν σε μόνιμες κατοικίες, με ευχέρεια οικονομική και από

τις επωφές τους με την Ευρώπη, αποκόμιζαν και στοιχεία μορφωτικά και καλλιτεροεπίκεδο ζωής.

Ο διαφορετικός τρόπος ζωής και νοοτροπίας, έφερε τις δύο τάξεις σε διάσταση. Ο Λαμπρίδης γράφει χαρακτηριστικά «επιγαμία μεταξύ των δύο τάξεων αυδέποτε συνάπτονται». Το τυρεμπόριο εσημείωσε αυτή τη διάσταση, γιατί και ο κτηνοτρόφος μπορούσε να γίνει παραγωγός έμπορος, ν' αποκτήσει οικονομική ευχέρεια, ν' αλλάξει τρόπος ζωής και να έλθει σε ελγαμία με τους ραφτάδες.

Υστερά από τη μεγάλη οικονομική καταστροφή του 1902, το Συρρακιώτικο τυρεμπόριο περιορίστηκε και το μεγαλύτερο μέρος του παραγωγικού πέρασε στα χέρια εμπόρων από την τάξη των κτηνοτρόφων.

Όταν οι κτηνοτρόφοι έμποροι αποκτούσαν οικονομική ευχέρεια και πλοηγίζαν να φτάσουν τον τρόπο ζωής των ραφτάδων, επιδίωξή τους και κοινωνική τους κατάξιωση ήταν να έλθουν τα παιδιά τους σε γάμο με τα παιδιά των ραφτάδων.

Οι γάμοι αυτοί, άμβλυναν αισθητά τις διαφορές ραφτάδων και κτηνοτρόφων κι αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στο τυρεμπόριο.

1. Λεγεται ότι ο Κοσφογάννης πήγε στην Γκούρα (αγορά του Συρράκου) και είπε: «Βρήκα ένα τύρι που αν το ρίζω από την κοροφή του χωριού (το Συρράκο είναι κτισμένο σε πολύ απότομη πλαγιά, με κρεμό στον κότο) στον κρεμό, δεν θα πάθει πιπά» δηλ. από την πρώτη στιγμή είχε διατηρήσει την αίσια του πληρού τυριού που ήταν μεγάλη για τις τάξεις ανωτέρες.

Ηθογραφικό διήγημα

ΤΑ ΤΣΙΠΟΥΡΑ

Σύρου Ντούσια (σ. δάσκαλου)

Πέρασε ο Τρυπητής και μπήκε ο Απόδημήτης.

Ο μούστος έγινε. Έγινε κι η πρώτη μετακόμηση στα κρασοβάρελα κι έμειναν τα τσάμπουρα στα καδία. Τους ρίζαντε τ' ανάλογο νερό κι ήταν έτοιμα για την απόσταξη, να βγει το τσίπουρο.

Διαδικασία με τις άδειες στο χημείο για τη λειτουργία του «καζανιού» – απόσταχτήρα – για τριμερη λειτουργία του, τόσα ο φόρος, πληρώθηκε κι αυτός, κι όλα έτοιμα.

Ήρθε κι ο χωροφύλακας, ξεσφράγισε το «Καζάνι» – άμβικα – κι άρχισε η όλη διαδικασία της λειτουργίας του.

Το «καζάνι» μοναδικό στο χωριό, το «Καζάνι του Λιόντου» παρέμενο απ' τον Αγά του χωριού μας, ύστερο από τον έκλεψμό του και το κάψιμο της «Κοβλιάς» του,

Έγκατεστημένο μόνιμα στ' απλόχωρο κεραμιδοσκεκασμένο καλύβι της αυλής του σπιτιού του, μαζί με πολλά κρασοβάρελα, μικρά και μεγάλα καδία, και το πιο μεγάλο «Τουρκικής προέλευσης» κι αυτό χώραγε 2.000 οκάδες (τότε) ακούνητο από χρόνια και ζαμ ανιά και που για να επισκευαστεί ή να καθαριστεί απ' τους βαΐναδες που δούλευαν από μέσα κι απ' δέω μέρες κι άλλες τόσες να το ροτώσουν και να το κάνουν έτοιμο, ο νοικοκύρης του 'χε μόνην φροντίδα κάθε χρόνο. Εκεί κουβαλιούνταν τα ξερά καψόδια, άλλα δεντρίσια, ελιήσια, πουρναρίσια, φύλικίσια, απ' ό,τι είχε θημωνιασμένα ο καθένας στην ξεχωριστή

μεριά του, για την δική του δούλεψη, και με το δόσιμο της σειράς του, άρχισε η διαδικασία της απόσταξης.

Σωστό πανηγύρι οι ολονυχτιές στην καλύβα του Λιόντου. Ποτέ δε θα τις ξεχάσουμε κι εμείς τότε μικρά μαθητούδια – γιατί πάντα αγαπάμε, πολύ εγωιστικά, κάθε τι που είναι δεμένο με τα ευτυχισμένα παιδικά μας χρόνια, τ' αφρόντιστα κι ανέμελα, και το κουβαλάμε μέσα στη μνήμη μας ολοζώντανο, αθάμπωτο απ' το πέρασμα του χρόνου και το ξαναβλέπουμε, έτσι ακριβώς όπως το ζήσαμαν τότε.

Εκεί λοιπόν κάθε βράδυ οι αμπελουργοί, αποσταμένοι απ' την ολοήμερη σκληρή δουλειά, διαποτισμένοι ως το κόκαλο απ' τη μυρουδιά της γης, με ηλιοκαμένα προσώπατα, γιομάτα συναισθηματικές εμπειρίες, που είναι αδιάρικτα συνυφασμένες με το χώμα και το μόχθο, που ξεδεύεται ολημέρις για την καλλιέργεια της γης, γιομάτοι καλοσύνη, ανθρωπιά και μ' ανοιχτή κι άδολη καρδιά, μαζεύονταν για να πιούνε και κάνα τσίπουρο απ' την καινούργια σοδιά, φρέσκο φρέσκο, να κάνουν λέγο «κέφην» να μουσαμπετίσουν, να συζητήσουν τα προβλήματα της μέρας, της βδομάδας, της ζωής ολόκληρης, με τον πιο άδολο κι υπολογισμένο τρόπο, το πώς θα κονιμίσουν τη «φραγούρα» της χρονιάς, μόκα μονάχα για τ' άλλα είχε ο Θεός τη φροντίδα τους, έτσι για να γλυτώσουν την πείνα πούντα μόνιμα ριζωμένη με τη φτώχεια, που ξεκινάει απ' τ' άδειο στομάχι, το τρύπιο ή το δανεικό παπούτσι, τις

πίγγες απ' το γουρνοπέτσι, το μπαλωμένο ρούχο, τα «μπόπτερζια» – χρωστιμά – που τάλεγαν «θηλιά στο λαιμό» και για τόσα άλλα ακόμα, που βέβαια για αυτά είχε να κάνει ο Θεός. Εύκολοι στη χαρά, όπως ήλοι οι φτωχοί που με μηδαμινά πράματα, γίνονται ευτυχισμένοι, δεν ήθελαν τίποτε άλλο. Με τη δουλειά τους απελευθερώνονταν. Έβγαζαν μόνοι τους το φωμά, γιαυτό και τρώγοντάς το ήταν πολύ γλυκό και νόστιμο.

Μόνιμη ελλίδα κι «αλαντοχά», «έχει ο θεός» δε θα μας αφήσει να χαθούμε».

Κάποτε κάποτε, εναπόθεταν τις ελλιδές τους και σε κάποιον άγιο, κατά προτίμηση του τόπου τους.

Κι άκουες τότε, σαν αυτόματο ελατήριο να ξεπεινέται ο Βασίλης Τσούτος, γέρος, αλλά σπίρτο μονάτο, παιζόντας τη γόπα του τσιγάρου του, άγγαλη απ' το στόμα, μια εδώ, μια εκεί, και που δεν πίστευε σε τίποτε, μόνο και μόνο για να μη τυχόν θρεψεί γελασμένος, να φωνάζει με τη δυνατή και λίγο βραχνή φωνή του:

— Μωρέ τι μου κοκανάτε τόση ώρα, και σας ακούω κιόλας, τι αγίους και αγίες μου λογοπιάνετε μωρέ δυτάν τάχετε καλά με το Θεό, τι τους θέλετε τους αγίους δε σας φτάνει ο Ένας, ο δροχόντας του κόσμου, που διαφεντεύει και τους αγίους κι όλο το ντουνιά;

Μεγάλη κουβέντα. Την είχε ακούσει άραγε, ή τη σφρίστηκε κείνη των ώρα; Ήταν και πολύ βλάσφημος, ο μακαρίτης.

Και τότε έμπαινε στη μέση ο Παπαβασίλης, ο Παπαδάσκαλος, που δίνοντας το χρώμα της χριστιανικής ταπείνωσης, της θρησκευτικής δεοντολογίας και βαρύτητας στα λόγια του, ανταπαντόύσε:

— Βασίλη, βλαστημάς. Λίγο πολύ σε κάθε ουζήτηση τα βάζεις με τη θρησκεία. Σε χνάς ότι η θρησκεία είναι ουσία και ζωή

της ψυχής μας. Δε φροντίζεις καθόλου για την ψυχή σου. Είμαστε κοντά στο θάνατο. Δεν έχουμε πλοτισμό χρόνου για τίποτε άλλο. Μόνο για να σώσουμε την ψυχή μας. Όχι πως είναι ανάγκη να σκεπτόμαστε το θάνατο, και μόνο αυτόν, αλλά δεν είναι κακό να τον έχουμε στο νου μας και να τον βλέπουμε μπροστά μας. Τότε η ζωή μας, σίγουρα γίνεται πιο σοβαρή, κιόλας απαντική, πιο γόνιμη, πιο γελαστή.

Βέβαια είναι φοβερό νάρχεσαι μαύρο με μαύρο με το θάνατο, αλλά δε γίνεται κι αλλοιούς. Διαβάτες είμαστε σε τούτη τη ζωή.

Πλοτισμένοι, κι ο θεός....

— Παλά, εσύ ας τα λόγια δεθέλω να μου κάνεις μάθημα. Κοίτα τα σκολαρούδια σου και την εκκλησιά σου. Μέτρα τις λειτουργίες, και τάιζε τους πεθαμένους σου κάθε Παρασκευή και τα ψυχοσάββατα. Βρέστε και τίποτ' άλλο ανάμεσα, για να πορεύεστε. Αφήστε μας εμάς τους λαϊκούς να τα κανονίζουμε μονάχοι μας με το Θεό». Μπορεί και να μην ήταν πέρα για πέρα αθεϊστής, ο μπάρμπα Βασίλης αλλά αντικληρικός σίγουρα, όπως μπορούμε να πούμε, με κάθε επιφύλαξη τουλάχιστο εμείς, ήταν ο Λασκαράτος, ο Ροΐδης, ο Καζαντζάκης και πολλοί άλλοι.

Έμπαιναν κι άλλοι στη συζήτηση, και λίγο απ' το τσίπουρο που πίνανε, λίγο απ' το ενδιαφέρον της συζήτησης, ο χρόνος κύλας κι έφτασε μεσάνυχτα.

Κάνα δυό, πιο γέροντες, μη μπορώντας ν' αντέξουν στη συζήτηση, αδύναμοι ν' αντιδράσουν θετικά στις προσταγές του νου, κυριεύμενοι απ' την αισθηση της υπηλιάς, που τη δυνάμωνται και το «κοπίτο» των τσίπουρων ηγετούμοι να πνίξουν μέσ' το σκοτάδι τις κουρασμένες αισθήσεις τους, αρχιζαν τα κεφαλοπροσκυνήματα.

Και με το δίκιο τους. Ολημέρις κι αυ-

τοι στη δουλειά. Έτσι η κούραση κάθονταν μόνο το βάρος της στα μάτια τους, κι ο ύπνος κλωθούριζε, έτοιμος να τους τύλιξε, μ' όλο που πάσχιζαν να τον ακοδιχνουν μ' αγώνα.

Και τότε, στην ώρα πάντα, έρχονταν η θεά Λαμπαίνα με τα καφεκούτια και τα καφουμπρίκια της για τις «πρώτες βοήθειες».

Μια ήταν η Λάμπη Λιόντωνα στο χωρό μας.

Το πρόσωπό της πάντα όμορφο, νεανικό και ροδόκοκκινο, είχε μια ξεχωριστή χάρη, απ' εκείνη τη χάρη, που δανείζει χαρισματικά στον ανθρώπο η καλωσόντη κι η ανθρωπιά.

Η ίδια πάντα, αμετάβλητη, αγέραστη, τα χρόνια της κυλούσαν ανήμπορα ν' αφήσουν τα χνάρια τους απάνω της. Είχε μια ειλικρίνεια που μηδεβίβαστη, αστάλλαχτη, που την έκαναν να στέκεται ορθή στο χρόνο και στον τόπο. Η καρδιά της πληγωμένη από τραγικά χτυπήματα της μοίρας της, η θύμηση των πεθαμένων σπλάχνων της που τ' άρπαξε ο χάροντας αδόκητα απ' τα χέρια της, πάνω στον ανθό της νότης τουν, παρά τις οδυνηρές εμπειρίες που της άφησαν, δε λύγισαν ποτέ την ευγενικά εκείνη γυναίκεια ευαισθησία της, την αρχοντική της ευπάθεια και την αστέρευτη καλωσόντη της.

Αυτή ίσως η σε μεγάλο βαθμό αναπτυγμένη υπεραισθητική ευαισθησία της να την προίκισε αναμφίβολα και με τρομερές υπερβατικές δυνάμεις.

Πρόβλεψε σχεδόν με σιγουρία τα μελλομένα, γι' αυτό κι ήταν προετοιμασμένη για όλα.

Στα τοίκουρα λοιπόν, κι εμείς τα καιδιά, ακούνταν δόλη τηνάρια, όχι τόσο να πίνουμε τοίκουρο και να κάνουμε κέφι μαζί με τους μεγάλους, πράμα αταίριαστο τότε,

αλλά για να βάνουμε κυδώνια μέσα στη βράση του «Καζανιού» να βράζουν με τα τσάμπουρα, και να τα τρώμε με πολύ όρεζη, που τη δυνάμεωναν τα δύο μαζί: πείνα και νοστιμάδα.

Έτσι ακούγαμαν θέλοντας και όχι τη συζήτηση των μεγάλων και πασκίζαμε να βάλουμε κάτι στο νου μας, όχι τόσο απ' τα φώτα της γνώσης τους, αλλά απ' τα φώτα της εμπειρίας τους.

Εκείνο όμως το βράδυ μας έλειψαν τα κυδώνια. Τα δικά μας από τις δικές μας κυδωνιές, μας είχαν τελειώσει. Κάτι έπρεπε να γίνεται. Έπρεπε κάπου να τα βρούμε. Πού όμως; Μια λύση βρέθηκε.

Να πάμε να κλέψουμε αλλού. Κακό σπρωγμένο απ' την ανάγκη της στιγμής.

Να πάμε στις κυδωνιές της Γληγορίου - Μπαρτζώκανας, πουναί γριά και τα παδιά της λείπουν στη στάνη, πρότεινε κάποιος.

Έτσι κι έγινε. Τι αυτού! Την ίδια μέρα, είχαν μαζέψει τα κυδώνια και τάχαν κλειδώσει οι νοικοκυραίοι στην κασέλλα στο σοπέτι, για το χειμώνα. Τώρα; Ένας μονάχα είχε πολλές κυδωνιές. Ο Κώστας Γιαννάκης. Ο Κώστας Γιαννάκης; Και ποιάς ξεθάρρευε να πάει εκεί;

Έναν πρώτο, είχε ένα μαντρόσκυλο το «Μουργκάν» δεμένο με μακριά τριχιά ριγανέλα, που έφερνε γύρω όλες τις κυδωνιές και δεύτερο, ζέρεις τι ήταν για μας ο Κώστας Γιαννάκης;

Ο ανθρωπός που δε σήκωνε λόγια. Όλο ντατζίκιανθός με το μουστάκι στριμένο τοιγγέλι, με μαχαίρι στο ζωνάρι καλοτροχισμένο, με βλέμα που σε κάρφωνε και σούπλαιρε και την τελευταία ελπίδα για εμπιστοσύνη και γλυτωμό, κοντόχοντρος κι απ' τόσις μεγάλους κολτσιναδόρους του χωριού.

Θυμάμαι, παιδί τότε, όταν έπαιζαν «μπάτσικα» ή το 31, στο ίσκιο της κούμπλόρας της Βακούφικης στρωματούδα πάντοτε στο μαζαγιά του Λαμπράκη, έλεγε όταν τράβαγε το κρυφό χαρτί της τράπουλας, που μπορούσε να τον κάψει ή να του δώσει τη μπάγκα, σέρντας το λιγότιο απ' το πλάκωμα των άλλων και που φυσώντας το, προσπαθούσε ν' απεικάσει απ' το περιθώριο ή από κάτι άλλο το νούμερο:

— Βόηθα κολοβή της μαύρης, βόηθα κολοβή της μαύρης...

Κι αν βόηθαγε καλά και καμωμένα, αν όχι, τότε δεν έμενε άγιος που να μην άκουγε τις κατάρες του.

Τα κυδώνια όμως ήταν μεγάλος παιρασμός. Έπρεπε να βρεθούν. Ύστερα απ' το πους πους ο ένας με τον άλλο, πάρθηκε η απόφαση:

— Θα πάμε, κι όχι βγάζι.

Και καταστρώθηκε το σχέδιο επιχείρησης.

Ένας θα κάνει βρόντο στη μεριά κατά του Μιχαλί - Μπαρτζώκα για να ξεγελάσει το σκυλί, τρομερό κι αυτό μας φαίνονταν, σαν τον αφέντη του, κι οι άλλοι απ' τη μεριά του Γιωργού - Κολιομάρη, θ' ανέβουν γλήγορα γλήγορα κι αθόρυβα, άλλωστε ξυπόλυτα είμασταν, πόλ παπούτσια, μόνο για τις καλές μέρες τάχαμαν κι δσοι δεν τάχαν τάπαριναν δανεικά για κάθε ξεχωριστή περίπτωση.

Έτσι κι έγινε. Το σχέδιο πέτυχε. Γιόμισαν τα κόρφα μας κυδώνια. Το σκυλί όμως είχε λυσιστεί στο αλύχτισμα κατά την άλλη μεριά. Καιρός να φύγουμε. Μπορεί και να ξύπναγε ο μπάρμπα Κώστας και τότε;

Δεν ξενούσαμεν τα λόγια που μας έλεγε, όταν μαζωμένα δόλα τα καδιά, καθό-

μασταν στη βρύση του «Μπρούτσου» κάτω απ' τα πλατάνια:

— Μερέ ξέρω εγώ τι σκέφτεστε σας τώρα, αλλά μάλιτε καλά στο νου σας, πως όποιον τσακώσω να μου κλέψει κυδώνια ή δαμάσκηνα είχε και μια δουμακούμια με κάτι δαμάσκηνα κακτακίτρινα, που ο' έβαναν σε παρασμό, σταν περνώντας απ' δέω απ' τη φράχτη του στο δρόμο, τα κυτάζαμε λαϊμαργά, σαν τα σταθύλια της αλεπούς, όποιον λοιπόν τσακώσω, θα τον συάξω ζωντανό, σάμπιως ήταν μπορετό νά μας σφάξει πεθαμένους. Θα τον συάξω σαν τραύ, μα το Χριστό και μα την Πανασά. Σε γά μην πίστευε κανέναν απ' τους δύο.

Αυτά και μ' όλα τα παραπάνω, μας έκαναν να κατοικιδιώμασταν απάντι μας, που λέπι ο λόγος.

Σαιρεις τι πάει να πει, να φαντάζεσαι την κάμα του στο λαιμό σου, έτοιμη να σε σφάξει!

Α, όχι παιδιά φτάνει, πάει να φύγουμε.

Έτσι και έγινε. Βγήκαμαν απ' τον κήπο του και φτάσαμεν στις μύτες απ' τα ποδάρια μας στη μικρή πλατειόλα της βρύσης, σύρριζα στη φράχτη του κήπου του παπά.

Σωθήκαμαν. Πήραμεν ανάσα κι η καρδιά μας σταμάτησε το καρδιοχτύπη της. Βρεθήκαμεν σε σίγουρο τόπο κι όλα τέλειωσαν καλά σύμφωνα πάντε με το σχέδιο.

Κι εκεί, στην νυχτιάτικη γαλήνη, ως κι αυτό το λασσοσάμενο σκυλί του νοικοκύρη είχε βουβαθεί, ακούστηκε, σαν θανάτου καταδίκη, η σιγανή και γιομάτη τρόμο φωνή του Πεντελή Μπαρτζώκα, της παρέας μας.

— Ο Κώστας Γιαννάκης, μας έπιασε παιδιά..

Σαν αστραπή που σκιζεί το σκοτάδι της νύχτας, έτοι και το μέτι μας ξετρύπωσε μέσ' το σκοτάδι, που το δυνάμωνε και το πυκνό φύλλεομα της περιφήμης καρύας της Μηχαλ. — Φώταινας που κατέβαζε στα καλά της 300 σκάδες τότε καρύδες, ένας ίσιος ανθρώπινος μ'ένα παλούκι στα χέρια, μαύρος, πιο μαύρος κι απ' το σκοτάδι, νάρχεται λάσο λάσο και φυλαχτά κατ' εμάς.

Πάλε σαν αστραπή βάλανον φτερά στα πόδια μας, μ' όση δύναμη είχαν κι είχαν δύναμη τα ποδάρια μας τότε, τόση τουλάχιστο, ώστη χρειάζονταν για να μη μας φτάσει ο μπάρμπα Κώστας και να μας σφάξει. Πήραν όμως τ' αυτιά μας στο άταχτο φευγή μας, τις κατάρες του, πούκεφταν στο κεφάλι μας, σαν νάπερταν ίδιες παλουκιές απ' το παλούκι που κράταγε στα χέρια του.

— Το Χριστό σας την Παναία σας, ζαγόρια του κερατά. Πού θα μου πάτε. Δε θα μου γλυτώστε απόντε. Σφαγάρι θα κάτε, μπαστοπίδαρα του διαδόλου, το Θεό σας για...

Τα λόγια του αυτόματα, άλλαξαν την ταχύτητα στα πόδια μας, έτοι που ένας άχτος γκουρλίμες του Ποστόλη — Θανάση πηδήθηκε μ' ένα σάλτο, που θα το ζήλευε κάποιος απερινός «άλτης» σε σημείο που εγώ στη βιασύνη μου να γλυτώσω πρώτος, δρασκέλιασα τον πιο αργό πούτων μπροστά μου και που τον είδα πεσμένο στον πάτω απ' τον όχτο, κι όπου φύγει φύγει.

Ήταν ο άτυχος Ηρακλής με στραγγουλισμένο το ποδάρι του απ' το δικό του πίδημα, που σφάρα σφάρα τραχύτητες και τρύπωσε απ' τη μέση μεριά του δρόμου στ... βάτα της φράχτης της Λιούτακης.

Με τον ίδιο ρυθμό ταχύτητας, έφτασα στο «Λιθάρι του Τόλη» με σκοπό απ' την

εκκλησιά της Παναγίας, να πάρω το δρόμο του γηρισμού στο σπίτι ή να κουρνιάσω κάπου αλλού, σε κάποιο συγγενικό, κυνηγόνας ένα σιγουρό «άλλοθι» με κάθε δυνατό τρόπο.

Έφτασα στα «Σιαδάκια». Και να μπροστά μου ορθόθηκε ο άγκος της εκκλησιάς της Παναγίας και ταυτόχρονα η εικόνα του τρομερού νεκροταφείου μας με τους ζύλινους σταυρούς και τα μνήματα με τα λιθαρένια σύνορά τους απεβοταμένα, μικρή μεταβαντία ιδιοχτησία, κι αυτή όχι όλη αποκλειστικά δική μας.

Τα μνήματα, στολισμένα με τις μέντες, τις μοσκαρδινίες και τα δεντρολίβανα, οι βρυκόλακες που μ' αυτούς μας φοβέριζαν κάθε τόσο οι μεγάλοι, που είχαν φάει λέγαν, κρέας λυκοφαγούμενο ζωντανοί και γι αυτό βρυκολάκιασαν κι αν δεν τους ζεμάταγαν στο μνήμα με ζεματιστό λάδι απ' την τρύπα πούθγαιναν κάθε βράδυ, μπορεί νάβγαιναν και σήμερα ακόμα..

Έβαλα κι άλλα πολλά στο μυαλό μου, ό,τι μπορεί να βάλει ο νους του ανθρώπου αυτές τις ώρες, μια κι ο φόβος είχε φωλάσσει μέσα μου, κι η φαντασία μου βρήκε την ευκαιρία να τα μεγαλοποιήσει, να τα κάνει να με γιομίσουν τρόμο, που μ' έκανε ενσικτώδικα ν' αλλάξω δρόμο για να γλυτώσω κι απ' το δεύτερο κίνδυνο, τον αδρατο κι απροσδιόριστο κι αν' ακολουθήσω τριπλάσια διαδρομή, μισό χιλιόμετρο τουλάχιστο αλάργα απ' τους πεθαμένους, δηλαδή «Τριάντη», «Ντελαιίκα», «Βορό», «Τσούκα», και να καταλήξω στα «Πανουσίκα» στο σπίτι της θειά Ρήνας της «Τρανής», όπως της λέγαμαν και που πέθανε μόλις στα 97ης χρόνια.

Σύνθηκα.
— Τι είναι; Πώς τέτοια ώρα; Ξαφνιασμένη, ρώταγε και ξαναρώταγε η Τρανή να μά-

θει τι σόι πράμα ήταν αυτή η νυχτιάτικη επίσκεψη.

— Αίντε, άιντε, κιασκέ κάποια ζαρλέντζα κάναταν εσείς απόψε, γιατί σε βλέπω ξαναμένο — δύο υποψία η Τρανή — για πες μου τι κάναταν.

— Εμείς, μπα τίκοτε, μη σου βάζεις ο νους σου κακό. Να, αργήσαμεν πιό πολὺ στα τοίκουρα και κουβέντα την κουβέντα, πέρασε η ώρα.

— Ε! δεν αργεί να περάσει όταν είσαι με παρέα σα τη δική μας.

— Να βλέπεις και ν' ακούς το Βασίλ — Τσούτση να τσακώνεται με το Πατά, έτοι τον έλεγα τον πατέρα μου.

Πρώτα ζαδέριψε ήταν, μια ζωή τσακωμό, νευρόσπαστα και τα δυό, βασιλικός ο ένας, Βενιζελικός ο άλλος και δος του κάθε φορά να πασχίζουν να βρουν την άκρη.

— Ήταν κι ο Λαμπτή Ντόμαρης σκεί, κι ο Λαμπράκης του Μηχαλ — Παπά που μας έκανε κι ξεγκαρδιούμασταν στα γέλια.

Ο Λαμπράκης σε τέτοιες στιγμές όλο ανέκδοτα, καλαμπούρια και προκαπτός, αφρισκόλογα έλεγε, που λίγο πολύ δύο ήθελαν να τ' ακούντε και σερκοί και θηλυκοί. Κι εμείς που τάχα στα κρυφά τον ακαύμαν, σκανταλίζομασταν, ξύπναγε βλέκτες το ένοτιχτο και μ' όλο που προσπαθούσαμεν να δοκιμάσουμε την αντοχή της ημένης μας, όπως μας τη μάθαιναν οι γονείς μας κι ο δάσκαλος, δεν το πετυχαίναμεν τελικά.

— Πάντως καλά περάσαμεν Τρανή. Πέρασα να ιδώ λίγο το Χριστόφορο, κάτι τον ήθελα, μούπαν πως θα πάσι αύριο στην Πρέβεζα — μεγάλο ψέμα — αλλά φαστον γι αύριο, αφού κουμάται, καληνύχτα.

— Καλυνύχτα και το νου σου στο «Μπαλίκα» του Κολιό — Βάση, είναι ζαβό

σκυλί, αλλά δεν τ' ακούεις εν πιστείο να τόχουν εδώ, να είναι στα πρόβατα, καληνύχτα.

Μαύρη η νύχτα, τι καλή! Πού βρέθηκε η καλοσύνη της;

Τι γίνεται τώρα; Τ' άλλα παιδιά πώς ζέπλεξαν; πρέπει ν' ανταμώσουμε. Να βδούμε τι θα κάνουμε δύο μαζί: τι θα πούμε, να μετρηθούμε αν είμαστε σωστοί, μην έπιασε κανέναν ο μπάρμπα Κώστας.

Ας περάσω, σκέφτηκα, πρώτα απ' τον Ηρακλή.

Και να, ο πρώις κόυραστιά στο έάκι στην κορφή, με στραγγουλισμένο το ποδάρι του.

— Μωρέ Ηρακλή, πώς τα κατάφερες και το στραγγούλησες το ποδάρι σου;

— Να, μια διολόγουρα, στη γούρα του Κώστα Σισκα, νύχτα ήταν, όπως ανέβαινα δεν την είδα τη μαγκούφα, στραβοπάτησα και παρά λίγο να τσακίσω το ποδάρι, θα περάσει, δεν είναι πολύ.

Τόλεγε για τους δικούς του, αν τόλμας ας έλεγε την αλήθεια.

— Παρά λίγο, ο θεός φύλαξε και δεν το τσάκισε, νάχαμαν άλλα κουσούρια μεγαλύτερα, Παναία μ' χρυσή κι αφέντη μ' Αη Βλάση, νάχουμε τη χάρη σας. Και συνέχια σταυρούς η θειά Μήτσιο, η μάνα του.

Πιό κάτω ήταν η καλύβα με τα τοικούρια.

— Πώρε Ηρακλή; Μπορείς;
— Αν μπορώ, και παραμπορώ, πάμε.

Βγήκαμεν απ' το σπίτι. Πιό κάτω μας αντάμωσε κι ο Πεντελής...

— Μωρέ Πεντελή, πού ήσουνα εσύ, πώς έφευγες;

— Ας τα, μη τα ρωτάτε, δρυπος και καταχνιά, γι' ακούστε, ολόκληρη ιστορία. Που λέτε, εκεί στον όχτο του Ποστόλ Θανάση, εσείς κάναταν κατά το «Λιθάρ» του Τόλη;

εγώ είπα με το νοῦ μου: Ας πάω κατά τα «Σκοινάράκια» να μην είμαστε δύο μαζί, κι αν δώ τα σκούρα, στην «Ελιά του Νάνη» «Καρούλα», «Παρασπόρια» και τρύπωμα σε καμία στάνη.

Αλλά μια και δεν άκουγα τίποτα, τρύπωμα μέσα σ' ένα σκοινάρι τουφωτό μέσα στο λάκο του Κολο Βάστη.

Αχ, μωρέ, τι να σας πω ο έρμος. Ξέρετε τι έλαθα με την τρεχάλα;

Όποις είχα τα κυδώνια στον κόρφο, μαζί και το μαντήλι με τον καλνό κι ένα κομάτι ψωμί, όσο τα κρέταγα με το ζέρβιο το χέρι μην πέσουν, τόσο εκείνα τα έρμα ένα ένα και τσουκ, κάτω.

Να σκύψω να τα πάρω; Άλλη καμία μέρα, κόταγα; Νάχανα δρόμο; Δεν παν κατ' ανέμου είλα.

Όπου λέτε, εκεί απ' είχα λοιμάξει στο σκοινάρι, ακούω ένα σουρητό, πώς κάνουν οι κυνηγοί μωρέ, να βοηθήσουν το σκυλί να βρεί τορό και να βγάλει λαγό, ένα τέτοιο σιουρητό.

Τέντωσα τ' αυτιά μου για ν' ακούω σκλύτερα. Η καρδιά μου άρχισε να χτυπά δυνατότερα, τόσο δυνατά που νόμισα πώς και μόνο ο χτύπος της, μπορούσε να με προδώσει. Γιατί δεν ήταν άλλος απ' το μπάρμπα Κώστα. Είχε λόσει το σκυλί του, το πήρε μαζί του για να μας κυνηγήσει ή να μας ξετρυπώσει από κάπου και δεν είχε κι άδικο.

Τώρα; Να βγώ και να το σκάσω; Χειρότερα, θα μ' έπαιρνε το σκυλί στο κυνήγι, θα με τσάκωνε, και θα μ' έσκιδε, θεριό πράμα, τουμπανόσκυλο, άσε που θα με τσάκωνε κι ο μπάρμπα Κώστας και τότε... σχύραμε μανούλα μου.

Έκατσα.

Για λίγο, σταμάτησε το σιουρητό, ακριβώς υπήλια στον όχι του Βεού — Διο-

νύση, δέκα χάλες, μα το θεό, αλάργα από μένα. Τουσιάρτιασσα. Ανάσα εγώ. Ούτε το σκυλί άκουγα. Γιατί; Α, κατάλαβα, μουρθή η καρδιά στον τόπο. Σίγουρα το σκυλί, βρήκε την κοματσίνα την κουλούρα τη λειψονέβατη, που μούπεσε κι αυτή απ' τον κόρφο με τα κυδώνια στη φευγάλα κι έκατε και την έτρωγε. Αυτό με γλύτωσε.

Ο μπάρμπα Κώστας, άμα είδε πως το σκυλί δεν με ακολούθησε, πίστεψε πως μπερδεύτηκε κι έχασε τον τορό, κι απογοητευμένος, το μαύλισε και το πήρε μαζί του, τούκοψε και μια βλαστήμα:

«Στο διάδολο και συ κορπόσκυλο, χαράμι το τρέως το ψωμί που σε ταιζώ». Απ' τ' αργούλητο πούκανε ο «Μουργκάνης» φαίνεται πως κάποια γερή κλωτσιά απ' τα μυτέρα τσαρούχια τ' αφεντικού του, εισέπραζε σαν φιλοδώρημα στα πισινά του.

Ανάσσανα βαθειά... Μεγάλος είσαι θεέ μου» κι έκανα και σταυρό. Έκατσα λιγ' ακόμα για να σγουρευτώ. Ήσυχια.

Μονάχα τ' αργόσυρτο, βροντερό και συγκλονιστικό λάλημα μιανόυ μπούφου εκεί προς τη «Σκάλα του Σουλιώτη» ακούνταν λυπτήτερό κι άχας ως κάτω στην «Τρύπα της Παπαδιάς» και μ' έκανε να νιώθω περισσότερο ξεμοναχιασμένος και με κυρίευσε αλλιώτικος φόβος, έτσι που ξανάκανα σταυρό, και τούτη τη φορά τρεις φορές και με πιο πολύ πίστη στην προστατευτική του δύναμη φυσικά.

Κάπως ησυχασμένος είπα: «Ενα ταύρο, θα με ξαναφέρει στα συγκαλά μου, ήρθε η ώρα του.

Βάνο το χέρι στον κόρφο να βγάλω το μαντήλι με τον καλνό πουθενά μαντήλι. Ξεβρακάνωμαι σχέδον μη μούπεσε σε κάπια μπουνάρι του παντελονιού μου, τίποτα.

Μ' ανέβηκε το δίμα στο κεφάλι. Ξέρεις τι πλευρά νάσσαι θεριακλής στο ταί-

ραρο, νάχεις διυό ώρες σχέδον χωρίς να ποιά μοίρα στο δρόμο του καλού ή του κακού. Είπαμεν κι εμείς τα δικά μας και πήραμεν απόφαση, για ν' αποκλείσουμε κάθε υπομονή σε βάρος μας, να δημιουργήσουμε ομαδικό «άλλοθι» που αλλού στα ταίρουρα. Και πήγαμεν.

— Καλώς τα παιδιά, ελάτε, κάτσετε εκεί κοντά στη φωτιά να ζεσταθείτε. Άντε μπράβο, θάστε και φαγωμένα τώρα, δεν κάνει να σας κεράσουμε τσίλιουρο, κάνει κακό ύστερο απ' το φαι.

Φέραταν κάνα κυδώνη; Κάτι ρημάδια δικά μου φέτος, ήταν όλα σκουλικιασμένα, σάπιαν κι έλεσαν.

Ο Ντόμαρης καλοσυνάτος μας καλοδέχτηκε.

— Πού να τα βρούμε μπάρμπα Λάμπη. Τα φάγαμαν όλα ψες βράδυ. Αύριο μπορεί και να βρούμε.

— Δεν πειράζει ας είναι κι αύριο, εδώ θάμαστ' εμείς, αλλά μου φαίνεται πως ο Κώστας Γιαννάκης έχει ακόμα κυδώνια, γιατί τον λογούλιανε τον άνθρωπο! Δεν τον ρωτάτε αύριο; Μπορεί και να πουλάει.

— Μπορεί νάρει εμείς, μπορεί και να πουλάει, αύριο μέρα ξημερώνει, τον ρωτάμε, πάμε στη Βιργίνια στη γυναικά του κι αν έχει τα πληρώνουμε και τα πάιρνουμε.

Κι ο Ηρακλής, ευρηματικότατος σε τεχνάσματα ταφερ' απ' εδώ τάφερ' απ' εκεί, μας παρουσίασε αρκετά τίμιους στην περίπτωση της συναλλαγής με τα κυδώνια — πληρώνουμε νταήτικα και τα παίρνουμε — όχι βέβαια επειδή πίστεψε πως η ιδεολογία περί αρετής και τιμιότητας είχε βαθειές ρίζες μέσα μας, αλλά επειδή είχε πιάσει τη σωστή πλευρά του κλίματος της στηγμής.

Κι εκεί που κουβεντιάζαμεν τη πολλά πράματα, κάπου μας ρώταγαν κι εμάς οι

μεταλλούνται λέμε τη γνώμη μας, κάτι απαντούσαμεν, νέοι είμασταν δέκα πάντες ως τα δεκαετή τα χρόνια μας, στο μυαλό μας χωροπήδαγαν ακατάστατες κάποιες κοινούργιες ιδέες, ν' αλλάζουμε πολλά πράγματα στραβά στον κόσμο, να διώχουμε τη δυστυχία, τη φτώχεια, την πτίνα, να ζήσουμε ευτυχισμένοι οι άνθρωποι, να σου και ξεμπουκάρει ο μπάρμπα Κώστας, αγριωτός αγριωτός, γιομάτος μίσος και κακία.

Μ' ένα φύσημα της μύτης του τρανταχτό και σφοδργύσμα του χεριού του στο δεξιό του πισινού του, αφού μας κύταξε όλους «ασκαρδαμικτήν» μ' ένα αιμοδόρο – έτσι μας φάνηκε εμάς – αγριοκύταγμα, πέταξε μια ξερή «καλησπέρα» και καλοκάθησε σ' ένα κούτσουρο απ' τα καυσόξυλα.

– «Καλησπέρα, καλώς τον Κώστα» οι μεγάλοι, ανάσα εμείς φραγγοπακάδες, «πώς τέτοια ώρα Κώστα σε καλό σου, σου συμβαίνει τίποτα;

Δεν ήταν απ' τους συνηθισμένους επισκέπτες κι η αποψινή του «έφοδος» έμοιαζε παράξενη για τους άλλους.

– Θέλεις κάνα τοίκουρο; Αλαφόρ ή πρωτοστάγμα; Ότι θέλεις. Και βέβαια ό, τι ήθελε, θα τούχε ο μπάρμπα Κώστας.

– Βαλέ μου ένα δυντότ.

– Μα τι έχεις; Κατασυριασμένο σε βλέπουμε, αν λέγεται, πέστο μας.

– Τι να μου συμβεί. Να κάτι μπασταρδέλια απόψε – τα μπασταρδέλια είμασταν εμείς – ήθεν και μου ρήμαζαν τα κυδώνια. Το Χριστό τους και την Παναία τους... Χμ, είχαν όμως μεγάλο τυχερό χι...

Το βλαστήμι τούχε στο στόμα του ο μπάρμπα Κώστας και για το καλό και για το κακό. Με πολὺ ευκολία, βλέπεις πολλοί άνθρωποι κάθε φορά που θυμάνουν ή και στις χαιρετάνε ακόμα, στις καλές τους ή στις

κακές τους, λογοκιάνουν πότε το Θεό και πότε το διάβολο. Με το παραμικρό βρίζουν ή καλοκιάνουν τον ένα μ' όλους τους αγίους του κι όλα τα σύμβολά του, με το παραμικρό παρακαλάνε ή καταριούνται τον άλλο και την παρέα του. Έτσι και ο Κώστας.

– Δεν μπόρεσα να τα πάσω, μου σκόρπισαν τσιαδέων και τσιακεί, δύσι να σκεφτώ ποιόν να πρωτοκυνηγήσω, μου πήραν ποδάρι και τάχασα απ' τα μάτια μου. Άλλε πού θα μου πάνε, θα τα βρώ εγώ και στου διαδόλου του κέρατο να κρυφτούνε και θα τα μερμετήσω όπως ζέρω γω, χω.

Τάλεγε και λοξοκύταζε κατ' εμάς, ίσως με κάποια υποψία, ίσως για κάποια της στυγμής διαπίστωση που θάκαντε από κάποια λαθεμένη γκριμάτσα στα μούτρα μας, που θα τούδινε τη βάσιμη διαπίστωση ότι εμείς είμασταν τα «σπορίμια του διαδόλου», όπως μας ονόμαζε στο ξετύλιγμα της κουβέντας του, ίσως ποιός ξαίρει για τί άλλο, ποιός ξαίρει τι σκεφτόταν αυτή την ώρα.

– Πάντως εδώ δεν ήθεν παιδιά με κυδώνια απόψε. Τα παιδιά απ' εδώ, δικά μας παιδιά, ήταν εδώ αποβραδίς έφυγαν για πάντε λεπτά, έφαγαν και ήθεν να μας βοηθήσουν. Μη σου βάζεις ο νους πως τα παιδιά, γραμματισμένα παιδιά, σιγά μην είναι και κλέφτες, ήθεν να μας βοηθήσουν όπως κάθε βράδυ. Τίκοτε τασκανωρόπολη θα νάταν. Αυτά είναι ληφοχορτασμένα για κυδώνια, μην αδικομελετάς κι είναι κακό, ο μπάρμπα Λάμπης.

– Καλό, καλά, δεν είκα εγώ για τα παιδιά, είπα μια κουβέντα έτσι στο βρόντο, και δος του λοξές ματιές, όλο υποψία και φόβος κατ' εμάς.

Και στην ώρα, θγάζει ένα μαντήλι λερωμένο, κομποδεμένο, το ανοίγει κι αρχί-

ζει με ρέγουλα να στρίβει τσιγάρο.

– Το δικό μου το μαντήλι, ο μπαγάσας – συνηθισμένο κοσμητικό του Πεντελή – το δικό μου φτων που να πατσαρωθεί στη γλώσσα, εγώ έσκαγα για τσιγάρα κρυμμένος στο σκοινάρι κι αυτός τώρα το στρίβει μπροστά μου επίτιδης αλλά...

– Σασ.. εμείς, ανάσα, πιες το με το ζουμί σου, και βέβαια επίτιδης το κάνει, για να δεις τις αντιδράσεις μας, ανάσα, βούλωστο.

Κι ο μπάρμπα Κώστας, έστριβε την τσιγάρα του, με ροκόφυλλο, επιδειχτικά και προκλητικά, σαλιώνοντάς την και ζανασαλιανώνοντάς την μ' αργές κινήσεις, για νάχει περισσότερες φορές την ευκαιρία να μας παρακολουθάει, διαν με το κούνημα του κεφαλού του πέρα δώθε στο σάλιωμα, πέφταμε σίγουρα στο ηπτικό του πέδιο.

«Ηέρε βέβαια, πως όλοι καπνίζαμεν, απ' την ώρα, π' αρχίζε η πρώιμη σαλάτα, ως το λιασμένο κι ωριμό καλνό, που συσκευασμένος σε μικρά και μεγάλα «τόπια» ανάλογα με το φύλλωμα, θά μπαινει στους τρουβάδες ο περισσότερος, και θά ρχίζαν οι νυντερινές πορείες, για τη διάθεσή του, λαθραία εξαγωγή.»

Το λιγότερο να το δήλωναν οι παραγοί, για να καεί τελικά στον «πηγάδη της Κούλλας» απ' την αρμόδια Εφοριακή υπηρεσία σαν αχρήστος.

Εμείς όμως, με προσποιητή αδιαφορία, πότε τσουγκράγαμεν τα δαυλιά στη φωτιά, πότε ρίχναμεν κάνα τενέκε κρύο νερό στο βερέλι που περνάσει ο «λόουλας» και γίνονται η υγροποίηση κι έτρεχε το τοίκουρο, όλο και κάτι κάναμεν. Παραπλανητικές τάχα αδιάφορες κινήσεις, να δώ πάλι, αίστε τώρα. Καποκός μας λυκήτου βγάλουμε την υπογία σε βάρος μας. θηκε. Έτσι, καλυνχτίσαμεν και οθράγαμεν όμως τον Πεντελή, που σε κάθε μαν. Έφυγε κι ο μπάρμπα Κώστας.

ρουμικιά του τσιγάρου του μπάρμπα Κώστα, μουρμούριζε, κριτούμανε τα δόντια, γκρέιναζε και πότε πότε έζυνε μ' αμηχανία το σβέρκο του, αλλά τελικά έπνιγε τις αντιδράσεις του.

Κι ο μπάρμπας, φουμάριζε μακάρια, απολαυστικά και φορές φορές φύσαγε και τον κακνό κατ' εράς, τάχα πως τον απολάμβανε πιο πολύ, τον χόρτανε. Άλλα ήταν οπωδήποτε, χτυπητή, πρόκληση και τίλοτ' αλλο.

Δεν έφτανε αυτό, αλλ' έδινε μ' απλοχειρά και στους άλλους να στρίψουν τσιγάρο, με περισσευόμενη κουβαρτοσύνη.

– Κιέχω έναν καλνό, έλεγε χαρμάνι πρώτο, μυρούριτο, τόκουνα αποβραδίς υπήλο ψηλό, μερακλήτικο και τον φχαριστέα μα το Θεό.

– Τον φχαριστέα ε; Το δικό μου καλνό που τον έκαψες αποβραδίς υπήλο υπήλ ούτις, αλλά τι να σου κάνω... βρήκες ευκαιρία, κορύθεψε τώρα.

Ασίγηστος ο Πεντελής, ταυτήματα εμείς στα πισινά του, να λαρώσει επί τέλους καμμιά φορά, είχαμεν τον οχτρό μπροστά μας.

Έτσι πέρασε αρκετή ώρα. Μερικοί μπήκαν στο κέφι.

Ο ύπνος όμως ανυποχωρήτος, μ' όλη την προστάθεια μας να τον αποφύγουμε, βάραινε τα βλέφαρά μας και κιό πολύ, γατί βοηθαγαν, η μεγάλη και ζηλευτή φωτιά του Καζανιού κι η μέσα μας φωτιά απ' τα λίγα ποτηράκια πουχάμεν πιεί, και τελικά αρχίσαμεν να προσκυνάμε σαν νυφάδες από δευτέρα που λέσι ο λόγος.

– Ε, παιδιά, φαίνεται πως ήρθε ο γκαβός, ώρα για ύπνο, αίστε τώρα, αύριο βράδυ εβράγεις. Καποκός μας λυκήτου βγάλουμε την υπογία σε βάρος μας. θηκε. Έτσι, καλυνχτίσαμεν και οθράγαμεν. Έφυγε κι ο μπάρμπα Κώστας.

Τέλος καλό, όλα καλά, δόξα σοι ο Θεός.

Την άλλη μέρα, συζήσουρο στο χωρίο. «Έκλεψαν τα κυδώνια του Κώστα Γιαννάκη», «Μπα απίστευτο, ποιός τόλμησε, ποιός έκανε την κουτουριά, περίεργο, πολύ περίεργο». «Μην ήταν εκείδς; Ο άλλος, ο άλλος; Σίγουρα τσουμπανάκια θάταν, παλιόκαιδα - όχι εμείς τα παλιόκαιδα - ταβάλλαν στο μάτι ακ' τη μέρα, πέφασαν τη νύχτα και τα πήραν».

«Άλλοθι δικό μας αντράνταχο τα τσίπουρα, μας είχες ιδεί κιό νοικοκόρης ο ίδιος εκεί, σίγουρα δεν είμασταν εμείς.

Και στα σπίτια μας; «Πού ήσταν ψες όλη νύχτα», «Στο σπίτι του τάβε». Ο ένας έστελνε τον άλλον να κοιμηθεί στο σπίτι τ' αλλούνον, θολώναμε τα νερά. Που καιρός, και όρεξη, να διασταυρώσουν πληροφορίες οι γονείς μας, για να μάθουν την αλήθευτια.

Μα δύο κι αν λες πολλές φορές το ψέμα και το υποστηρίζεις, αλήθεια δε γίνεται.

Κι η αλήθεια βγήκε στα φόρα, σε λίγο καιρό.

Από ποιόν; ποιός μαρτύρησε; μπορεί κι από κάποιον από μας, απ' τον εγωισμό του για το κατόρθωμα.

Αλλά το πράμα είχε ξεθυμάνει. Κι ο ίδιος ο μπάρμπα Κώστας, που τον σίχαμε πάρει με κακό μάτι, μας σχώρεσε.

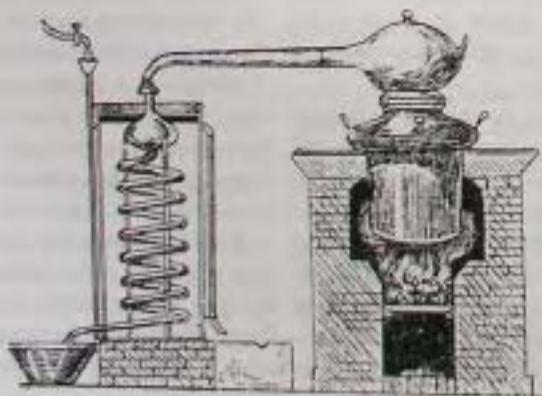
- Ε, ωρέ παιδιά, δεν το λαντύχαινα από μας. Κάποια υποψία μου πέρασ' απ' το νου, αλλά σκεπτόμουν πάλι γραμματισμένα παιδιά αυτά, θάκλεβαν κυδώνια; Έτσι να μου τα χέλευαν, θα τάδινα. Αλλά χαλάλι μας. Του χρόνου με το καλό, νάρθετε να σας δώσω όσα θέλετε, αν κάνουν, γιατί κι αυτές οι βλοσμένες, μια κάνουν μια δεν κάνουν, πάνε με τη χρονιά βλέπεις.

Από καιρό δύοι τους οι παλαιοί, είναι φευγάτοι απ' τη ζωή.

Εσύμεαν στο κέρασμα του χρόνου, μεσά στην ανωνυμία και στη λήθη σα να μην έζησαν ποτέ.

Ζύμε τώρα εμείς τα χρόνια τους και τους βγάζουμε απ' τη σκιά του χρόνου, για να τους ξαναζωντανέψουμε στη μνήμη μας.

Σπέρος Ντούσιας

ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΤΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ

Από πολλούς γραφούνται ιστορίες ή ιστορικά γεγονότα, αλλά τα σπουδαιότερα ή τα πραγματικά δεν αναφέρονται. Το ίδιο συμβαίνει με την τηλεόραση και το ραδιοφωνό. Προ τηρών άκουσα από τον ραδιοφωνικό σταθμό Κέρκυρας να αναφέρεται από κάποιον Κλήμη, το επεισόδιο του λοχαγού Λαντζίδη, όταν τον Δεκέμβρη του 1940 ενήρυπος απόβαση στον Αετό περιοχής Κονιστοπόλης.

Τον πραγματικό ήρωα Λαντζίδη, χαρακτήρισε ο Κλήμης ως ακατάλληλο για την επιχείρηση επανέσας υπολοχαγό, ο οποίος θα έπρεπε να είναι στο πλευρό του Λαντζίδη, και όχι να βρεθεί στο Λιόπειρι Φιλιατών κατά την επίθεση του Αποστόλου Παπαδοπούλου Κεν. προς κατάληψη των ισχυρά οργανωμένων υψηλάτων Βέρβας και Χαντέλη.

Συγγραφείς της Στρατιωτικής ιστορίας, περιορίζονται σε ορισμένα γεγονότα, επί ορισμένων τομέων της διατάξεως των αντιπάλων δυνάμεων, παραλείποντας την ενέργεια άλλων τομέων, η οποία πολύ συντελεστεί στο δισταγμό των Ιταλών να κινηθούν προς Νότο ταχύως, μετά τον υποχωρητικό ελιγμό του αριστερού της διατάξεως της VIIIης Μεραρχίας, καθορισθέντα δια διαταγής του Γενικού Στρατηγείου για την σύμπλιξη των δυνάμεων προκαλύψεως, χωρίς νά αγκιστρωθούν αι δυνάμεις της και χωρίς απώλειες, νοτίως του ποτα-

μού Καλαμά. Πιρά τούτο, τρήματα του αριστερού της προκαλύψεως Ήπειρου, δια των πυρών τους, ανύγκασαν τον εχθρό να διατάσσει να κινηθεί προς Νότο την 28η Οκτωβρίου 1940 και εις Φιλιατές υπήκε το ιεστημέρι της εως αυτά ημέρας χωρίς να κινηθεί νοτιώτερα. Ήταν δόθηκε η ευκαιρία να περάσουν στη νότια όχθη του Καλαμά τα τμήματα προκαλύψεως Φιλιατών, την 29 Οκτωβρη 1940, αντει σοβαρών απολύτων εις έμψυχο και σύντομο ολόκλ. Ο πρώτος υποχωρητικός ελιγμός της 28-10-40. Η προκαλύψη Ήπειρου άρχισε από την Πυρσόγαννη - Δελβινάκι - Κακαβιά - Καστάνιανη - Πόβλα - Πλαίσιο - Σαγιάδα. Από Πόβλας μέχρι Σιανιάδας ήτο το τάγμα Προκαλύψεως Φιλιατών με λόχο και διμορφία Πολυβόλων στη Πόβλα και λόχο με διμορφία πολυβόλων στο Πλαίσιο. Ο υπόλοιπος 3ος Λόχος και διμορφία πολυβόλων εις εφεδρεία, βόρεια των Φιλιατών (στο δάσος), υπόλοιπος δύναμη Λόχου Πολυβόλων, τα Μεταγενικά Σώματας και έδρα του Τάγματος στους Φιλιατές.

Λίγες μέρες πριν της 28-10-1940, εγκαταστάθηκε στους Φιλιατές και ο διόπτης του υποτομέως Φιλιατών, Συν/οχης Πεζικού Ραυτόποουλος Παναγιώτης. Αι κινήσεις των Ιταλών παρακαλούθηντο συνεχώς και ήτο γνωστό, πως θα μας επεπιθόντων οπωδήποτε. Το Στρατηγείο (Παπάγου) είχε αρχικό σχέδιο την υποχωρηση δύνα-

των δυνάμεων στον Άραχθο ποταμό, αλλά ο γενναίος Στρατηγός Κατσιμήτρος Χαρ. Διοικητής της VIIIης Μεραρχίας Ηπείρου αντέδρασε σταθερά και έτσι το Γενικό Στρατηγείο αναγκάσθηκε να δεχθεί ως τοποθεσία την Νότια όχθη από Μενίνα - Καλλάκι και δεξιότερα (Κόνιτσα κλ.).

Αυτή ήταν η τοποθεσία αμύνης στην Πρώτη φάση του αγώνα.

Στη προκάλυψη δόθηκε εντολή να ενεργήσει υποχώρηση «άνευ φθοράς» των δυνάμεων της και να εγκατασταθεί Νοτιώς του ποταμού Καλαμά. Δια την προκάλυψη Φιλιατών (Ανεξάρτητο Τάγμα Προκαλύψεων Φιλιατών) καθωρίζετο να συμπυχθεί αυθημερόν επί της γραμμής Ρίζανη - Παραπόταμος Καστρί (Θεσπρωτία) (άπαντα). Την 3.30' πρωινή της 28-10-1940, αφού ανέκοινωσε στον Διοικητή του Τάγματος την κήρυξη του πολέμου υπό των Ιταλών, ο Διοικητής του Υποτομέα έφυγε για τον Παραπόταμο όπου ήταν και η Πυροβολαρχία λοχαγού Λιαγκούτσου Νικολάου.

Ο ταγματάρχης αφού διέταξε την μεταφρότινων ιλικών και γραφείου νοτιώς του ποταμού Καλαμά προσθήκης προς την μεθόριο μετά του Ζου Λόχου και Διμοιρίας Πολιβόλων και της υπολοίπου πυροβολαρχίας υπό τον διοικητή του ζεύγκαταστή σας δε την εφεδρική δύναμη εις καθορισθείσα β γραμμή Αμύνης και υποδοχής των συμπτυχθησαμένων τμημάτων προκαλύψων, εκινήθη προς Κίσσαρον. Την 5.45' ώρα πρωινή, πριν εκπνεύσει η προθεσμία του Ιταλικού τελεστύραφου, το εχθρικό πυροβολικό, σύλμοι και πολυβόλα, άρχισαν να βάλλουν κατά των τμημάτων προκαλύψων, ακό Πόβλας μέχρι Σιαγιάδας.

Αφού συμπτύχθησαν τα προσθημένα ψυλάκια των λόχων, στη γραμμή χαρακώματων, έβαλαν κατά του επιτίθεμενο ε-

χθρού, ο οποίος αιφνιδιασθείς άρχισε να γίνεται διστακτικός στην κίνησή του. Το αριστερό ίου λόχου υπό τον έφεδρο Ανθυπασπιστή Βασιλείου Βασιλείου ημένετο σθεννωρώς και αποτελεσματικώς εις λιόπεσι, ώστε ο εχθρός να σταματήσει την κίνησή του εφόλου του μετώπου.

Από της 8ης ώρας άρχισε να δρά η εχθρική Αεροπορία σφυροκοπώσα όλα τα σημεία πιθανής υπάρξεως ημέτερων δυνάμεων. Τυήμα του ζου λόχου στις Δυτ. υπόρειες του Βουνού Προφήτου Ηλία έβαλε κατά των αεροπλάνων παραπλανητικά, την 8.35' ώρας έβαλε μερικές βολές και το πυροβολικό μας. Εωφελούμενά τα επί του όρους Κίσσαρος και Πλασίου τμήματά μας άρχισαν απάγκιστρούμενα διαδοχικώς (σύμφωνα με την διαταγή του υποτομέα) και έφθασαν στην β γραμμή, όπου ανασυνταχθέντα επάχθησαν στο αριστερό της. Η διμοιρία Λιόπεσι, υπό τον έφεδρο Ανθυπασπιστή Βασιλείου, συνέχισε μαχόμενη, δίδουσα στον εχθρό την υποψία ότι εκεί υπήρχαν ισχυρές δυνάμεις μας και κάμινοντάς τον διστακτικό στην κίνησή του. Μέχρι της 13ης ώρας ο εχθρός επί του μετώπου του Ιου λόχου δεν ενεράνη. Ο υποτομέας δια του οπτικού και αγγελιοφόρων, διέτασε την διάβαση του ποταμού, αλλά ο Διοικητής του Τάγματος ανέφερε, ότι εχθρός δεν ανεφαίνετο.

Τέλος την 15.30' ώρα εις επιμόνους διαταγάς του Υποτομέα και του τομέα (Στρατηγού Λιόπετρα) άρχισε τμηματική, σύμπτυξη της πρακαλύψων, αρχικά των μεταγωγικών, τα οποία πέρασαν τον Καλαμά, και κατόπιν των λόχων στα υψώματα Υψος - Βρισέλα - Καλλάκι (Ελαία). Εκεί διενυκτέρευσαν καρά την έπιμονή του Υποτομέα να περάσουν τον ποταμό. Το πρωί της 29-10-1940, αφού συνεπτύχθη και

η Διμοιρία Βασιλείου άρχισε η τμηματική διάβαση του ποταμού και η καταστροφή του χορμάτου και η τοποθέτηση των λόχων, όπως θα αναφέρω σε άλλο μέρος «Η μάχη Παραποτάμου» της 5ης Νοεμβρίου 1940.

Ο 2ος Λόχος Πόβλας με διμοιρία Πολιβόλων συνεπτύχθη εις Μενίνα και από εκεί εις Κεράσοβο Παραμυθιάς σύμφωνα με διαταγή αποστάσματος Λιούπαν.

Αντί τούτου στο τάγμα φίλιων δόθηκε ο 5ος Λόχος και Διμοιρία Πολιβόλων του 24ου Συντός Πεζοκού υπό τον γενναίο μόνιμο Ανθ/γό Καμποτιάτη Γιάννην.

Αλέκος Παπαγεωργίου
Απόστρατος Αξ/κός
Πρέβεζα

«Το μπρότερα»

Μια ιστρική επιτροπή επισκέπτεται ένα άστρο. «Εις νοσηλεύμενος με θρεπτική σφραγίδα όπως προσδίδουσε την προσοχή των γατριών και ένας απ' αυτούς των ρόπτων για πλό χόριο θρακόταν κλεισμένος στο φυδιατρείο.

— Βλέπετε μου συνέβη μια μεγάλη ατυχία, απόντα στο άνθρωπο. Παντρεύτηκα μια γυναίκα χίτρα που είχε ένα κορίτσι της καντρειάς. Ο πατέρας μου έρχοταν συνάν στο σπίτι μου. Είδε την προγονή μου, άρρενος και τη ζήτησε από τη μητέρα της σε γάμο. Εκκίνη δέχτηκε. Και τότε άρρενος η καταστροφή. Με το γάμο αυτό η γυναίκα μου έγινε πειραρά του πειραρά της. Υστέρα η γυναίκα του πατέρα μου που ήταν κόρη της γυναίκας μου γέννησε ένα αγοράκι. Το

παιδί αυτό, αφού ήταν γιαδός του πειρά του ήταν αδερφός μου. Ταυτόχρονα διέμενε μόνος πάνω και εγγονός της γυναίκας μου και έπιστρέψαν πάτους του αδερφού μου. Σε λίγο γεννήσε και η γυναίκα μου έγινε αγοράκι. Ετοιμή η γυναίκα του πατέρα μου που τη τον κόρη της γυναίκας μου και αδερφή του γιαδό μου, συνέ τευτόχρονα και γιαρά του. Όσο για μένα είναι πειραρά της μητέρας μου, και του πατέρα μου, επομένως η γυναίκα μου είναι μητέρα και θεία ταυτόχρονα του παιδιού μου, ο γιαδός μου είναι αγοράκι μου, στο οποίο πάτους του πατέρα μου και επί τέλον αδερφός της γυναίκας μου. Και είναι και άλλα που δεν το έχω διαλόγει πικάμα.

Υστέρα από όλα αυτά, πιάς να μη μου στρίψεις.

Ιστορικά γεγονότα

ΤΟ ΚΛΕΙΣΙΜΟ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΠΡΕΒΕΖΑΣ, ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

(25η Οκτωβρίου 1890 - 25η Δεκεμβρίου 1890)

Tou Ierousias Iaannou A. Kollaia

Η σπουδαιότερη σελίδα της Πατριαρχικής ιστορίας στο τέλος του περα-επικρατούσες τις ημέρες εκτίνης της Εθνισμένου αμόνα, η αναφερόμενη στη σύγκτης και Ορθοδόξου ιστορίας μας, κρίωση του Πατριαρχείου με την Τουρκική πόλης μόνον πλεις Χριστιανικές της κήπου Κυβέρνηση, ήταν το ζήτημα των προνο-Τουρκικής Αυτοκρατορίας αντέδρασαν αμέν, που γενικά περιγράφω τα γεγονότα πορασιοτικά, φθάνοντας ακόμη και σ' επαρκάτω:

Η πολεμική κατά των προνομίων εκο-

ρυφώθη και η Τουρκική εξουσία - μ' αρ-

χηγό των Σουλτάνου Αμπούλ Χαμήτ Χαν - Νικοπόλεως και Πρεβέζης ο Ιωακείμ. Αυ-

κατέστη αυθαίρετη μέχρι σημείου να κλείτος, κατά διαταγή του Πατριάρχου Διονυ-

σει Σχολέας, να φυλακίζει κληρικούς και σίου, έκλεισε τις Έκκλησίες της πόλης και

λαϊκούς Δασκάλους, ν' αντικαθιστά Αρ-

χιερεῖς διὰ τῆς χρήσεως των όπλων, να ε-

φαρμάζει τον πολιτικό νόμο σε ζητήματα

καθαρά Εκκλησιαστικής δικαιοδοσίας.

Γι αυτό κι άλλα, διεμπαρτυρόθηκε με

θάρρος ο Πατριάρχης Διονύσιος, ζητών-

τας να ισχύουν τα προνόμια. Οι σχέσεις,

τότε Πατριάρχου και τουρκικής Κυβέρνη-

σης, έφταναν στο απροτώρητο. Η Χριστια-

νική Ορθοδόξης Εκκλησία, κυρύχθηκε σε

διωγμό. Ο Πατριάρχης Διονύσιος διέταξε

βα διέταξε — κατά τη διαταγή του Πα-

τριαρχείου — Ν' ασφαλιστούν οι Εκκλη-

σίες και να μη τελούνται λειτουργίες.

Την επόμενη ημέρα Παρασκευή, κι'

Στην καταδηλητική ατμόσφαιρα που

έπειραν αμόνα, η αναφερόμενη στη σύγκτης και Ορθοδόξου ιστορίας μας,

κρίωση του Πατριαρχείου με την Τουρκι-

κή Κυβέρνηση, ήταν το ζήτημα των προνο-

νο-Τουρκικής Αυτοκρατορίας αντέδρασαν α-

μέν, που γενικά περιγράφω τα γεγονότα πορασιοτικά, φθάνοντας ακόμη και σ' ε-

παρακάτω:

Έτυχε τότε, να είναι Αρχιεπίσκοπος

ηγετό των Σουλτάνου Αμπούλ Χαμήτ Χαν - Νικοπόλεως και Πρεβέζης ο Ιωακείμ. Αυ-

κατέστη αυθαίρετη μέχρι σημείου να κλείτος, κατά διαταγή του Πατριάρχου Διονυ-

σει Σχολέας, να φυλακίζει κληρικούς και σίου, έκλεισε τις Έκκλησίες της πόλης και

λαϊκούς Δασκάλους, ν' αντικαθιστά Αρ-

χιερεῖς διὰ τῆς χρήσεως των όπλων, να ε-

φαρμάζει τον πολιτικό νόμο σε ζητήματα

καθαρά Εκκλησιαστικής δικαιοδοσίας.

Το απόγευμα, ημέρα Πέμπτη και ώρα

5η έγινε από τον Αρχιερέα Ιωακείμ στο

Μητροπολιτικό Ναό Αγίου Χαραλάμπους,

Μεσπερινός και Παράκλησις, περιστοιχού-

μενος από τον κλήρο και λαό της πόλης.

Προ του τέλους, ο Ποιμενάρχης εξεφώνη-

σε επίκαιρο λόγο, συμβουλεύοντας τους

χριστιανούς να έχουνε ομόνοια και αθόρυ-

βογμό. Ο Πατριάρχης Διονύσιος διέταξε

βα διέταξε — κατά τη διαταγή του Πα-

τριαρχείου — Ν' ασφαλιστούν οι Εκκλη-

σίες και να μη τελούνται λειτουργίες.

ώρα δη πρωί, κήγε ο πρωτοπόρος Ποιμε-

νάρχης στο Ναό Αγίου Κωνσταντίνου της

πόλης μας κι εξεφώνησε Χριστοκεντρικό

λόγο, τύπο συγκινητικό, που δύοι κλαγι-

νε. Τότε, κλήρος και λαός ζητοκραύγαζαν

«ΕΛΛΑΔΑ — Κάτω οι Θεομανοί και κα-

νείς τουρκούς δεν επόλιμπος να βάλει χρή-

ματά των χριστιανών Πρεβέζανον.

Μετά το φλογερό και ζωνταντό λόγο

και τις πατρικές νουθεσίες, ο θαρραλέος

Ιεράρχης Ιωακείμ, θυαίνει έξω από την

Εκκλησία. Με δακρυσμένη μάτια έκλεισε

την πόρτα της, κι αφού έκαψε το σημείο

του Σταυρού, ανέβηκε σ' ένα ζώνη και έσκι-

νησ. Αμέσως, ακολουθούμενος απ' όλους

τους κληρικούς και Χριστιανούς, οι οποίοι

τον προέπεμψαν μέχρι της Αρχαίας Νικό-

πολης, ζητοκραύγαζοντες, πυροβολώντας

και πετώντας τις σκούφιες. Στη συνέχεια

άρχισε η πορεία της επιστροφής, του λαού

της πόλης στα απίτι τους, βαθειά συγκινη-

μένοι.

Ο Μητροπολίτης Ιωακείμ, αφού ευλό-

γησε το Ποίμνιό του, συνέχισε να πάει α-

υτοεξόριστος - στο Μοναστήρι των Αγίων

Αποστόλων, δίπλα στη σημερινή Σαμψούν-

τα. Εκείνος, συνοδευόμενος από τον Διά-

κονο και Κλητήρα με όπλα και πολλοί νέοι

Πρεβέζιανοι, οπλισμένοι έφτασαν στο Μο-

ναστήρι.

Εκεί, απομονωμένος από το ποίμνιο

Του, περνούσε τον καιρό, διαβάζοντας και

προσευχόμενος. Μόνος Του, μάζει λάχα-

να κι έτρωγε για φαΐ με ψωμί καλαμποκίσιο

Ενώ κυβερνητικοί άνθρωποι, Τουρκοί

φύλαγαν Αυτόν να μην τολμήσει κανένας

κληρικός ή Χριστιανός να μιλήση μαζί

Του...

Στη Πρέβεζα, τότε, απ' αυτή την αι-

τιά, συνέλαβαν πάντες συνοδούς του αρχι-

ρεών: Χαράλαμπο Τόλια, Κωνσταντίνο

Λουκά, Σπυρίδιονα Λουκά, Χρήστο Ζήκα

και Αλέξιο Ντύνη. Αυτοίς έστειλαν με

τουρκική συνοδεία, οδοιπορικώς στην

Κωνσταντινούπολη. Και πέρασαν μεγάλο

διαγόμο στο δρόμο, κι' εκεί στη φολακή,

που ήταν κλεισμένοι. Τους αφήσαν ελεύ-

θερους, όταν άνοιξαν οι Εκκλησίες....

Η Τουρκική κυβέρνηση, με την σταθε-

ρή στάση του Πατριάρχου Διονυσίου, δη-

λώσει με Υπουργικό τρόμπια, ότι τα προνό-

μα παραμένουν στεβαστά. Ήταν την 25η

Δεκεμβρίου 1890, πριν τηλεγράφημα στον

Αρχιερέα Ιωακείμ, με το οποίο διατάζονταν ν' ανοίξουν οι Εκκλησίες, της Επαρ-

χίας Νικόπολης και Πρέβεζας.

Αμέσως, τότε, επέστρεψε από την αι-

τοεξορία Του ο μαζητής Ιεράρχης, ως αγ-

γελιοφόρος. Στο ακουσμα ότι έρχεται στη

πόλη, κλήρος και λαός τρέχει με χαράκι

συγκίνηση να τον υποδεχθεί.

Ήρθε το βράδυ, την 25η Δεκεμβρίου, ημέρα Τρίτη και ώρα 6η και την επόμενη

26η, ημέρα Τετάρτη, άνοιξαν οι Εκκλη-

σίες.

Από χαράματα, οι καμπάνες χτυπού-

σαν χαρμόσυνα, ενώ οι χριστιανοί σταυρο-

κοπούνται και ζεγούνται στους δρόμους; Πηγαίνουν να εκκλησιαστούν και πανηγυ-

ρίζουν τα χθεινά Χριστούγεννα, που δεν

γιόρτασαν. Να παρακολουθήσουν τη Θεία

Λειτουργία, μετά από δύο μήνες κλείσιμο

των Εκκλησιών.

Πρεσβύτερας Ιωάννης Α. Κόλλιας

Εφημέριος Νικοπόλεως - Πρεβέζης

Η Εκκλησία εκτισθή, το 1852 και εγκαινιάσθη το

1856. Χτισμένη με πέτρα και με θόλωτη πιστοπα-

θυρά. Βιολική μονόκλη με ξύλινη στέγη και εραμ-

οφή. Ατλάς ζωλόγονος, πέτρα, Αρδηρικό Βρό-

νο, Αμβένα και οικόνες. Εδώ λεπτομέρειας και κήρυ-

ζε ο Άγιος Κοσμάς ο Αιταλός.

ΕΧΙΝΟΚΟΚΚΙΑΣΗ — ΥΔΑΤΙΔΩΣΗ

Γιάννης Κωνσταντάκης
Κερνιάτρος

Εχινοκοκκίαση είναι αρρώστεια παρασιτική και μεταδίδεται από το σκύλο κατά κύριο λόγο ή το λύκο, και το τσακάλι πιο σπάνια σε διάφορα ζώα οικόσιτα και μη, όπως επίσης και στον ανθρώπο.

Συνήθως προσβάλλει τα παιδιά, γιατί αυτά τις περισσότερες φορές παιζουν και χαίδευουν τους σκύλους χωρίς αυτό να σημαίνει ότι και οι μεγάλοι δεν προσβάλλονται από τη φοβερή αυτή αρρώστεια.

Ο εχινόκοκκος είναι παράσιτο, το οποίο αγήκει στην παρασιτική οικογένεια των ταινιών.

Απ' αυτόν υπάρχουν δύο είδη, *Echinococcus Granulosus* και *Echinococcus Sibiricus*?^h *Multiocularis*. Το μεν πρώτο είδος έχει κοσμοπολιτική εξάπλωση δηλ. βρίσκεται σ' ολόκληρο τον κόσμο, το δε δεύτερο λείπει από τη χώρα μας, ενώ το συντούμε στη Γερμανία, Ελβετία, Αυστρία, Γαλλία, Ιταλία, Μ. Βρετανία, Τουρκία, Σοβιετική Ένωση, Ν. Ζηλανδία, Βόρεια και Νότια Αμερική.

Ο *Echinococcus Granulosus* ο οποίος μας ενδιαφέρει, γιατί βρίσκεται στην Ελλάδα, παρασίτει με την ώριμη μορφή του στο λεπτό έντερο του σκύλου και άλλων κυνιδών. Έχει μορφή σκουληκιού και διαιρείται στη σκωληκοφαλή και 3—4 τμήματα που έρουνται αυτής, τις λεγόμενες προγλωτίδες, με συνολικό μήκος 3—7 χιλιοστά του μέτρου.

Σκύλος, λύκος, άλεπος, τσακάλι και διάφορα άλλα ζώα της αυτής οικογένειας δηλ. των κυνιδών καθώς και η Γάτα αποτελούν τους τελικούς ξενιστές του παράσιτου. Στη Γάτα και την Άλεπού δύος δεν φθάνει η ταινία στην γενετήσια ωριμότητα δηλ. δεν παράγει. Τελικοί ξενιστές λέγονται οι οργανισμοί εκείνοι, οι οποίοι φύλαξεν την ώριμη μορφή του παρασίτου, δηλ. την ταινία, επειδή το παράσιτο ακολουθεί δικό του, ξεχωριστό βιολογικό κύκλο, κατά την διάρκεια του οποίου παίρνει διαφορετικές μορφές και σε διαφορετικά ζώα, τα οποία παρασίτει. Ας πάρουμε για παράδειγμα ένα σκύλο (τελικός ξενιστής) ο οποίος έχει προσβληθεί από εγκόκκο.

Μαζί με τα κόπρανά του θα αποβάλλει και τα τελευταία τμήματα της ταινίας του εχινόκοκκου το οποία είναι ώριμα και περιέχουν ένα πλήθος από έμβρυοφόρα αυγά, 400—800 περίπου. Βγαίνοντας στο περιβάλλον, τα παραπάνω τμήματα τα οποία δύος είπαμε, επιστημονικά ονομάζονται προγλωτίδες, διασπώνται κάθε από την επίδραση μηχανικών παραγόντων, π.χ. όταν τα πατήσουμε και κατ' αυτόν τον τρόπο ελευθερώνονται τα έμβρυοφόρα αυγά που βρίσκονται μέσα στην προγλωτίδα. Τα αυγά αυτά είναι πάρα πολύ ανθεκτικά και για να σας δώσω μια μικρή ιδέα της αντοχής τους θα σα πω ότι, μπορούν ν' αντέξουν και να ζήσουν για 12 μέρες σε πλή-

ρη ζηρασία, για 15 μέρες μέσα στο νερό, για όλη τη διάρκεια του χειμώνα κάτω από παχύ στρώμα χιονιού και όταν ακόμα η θερμοκρασία πέφτει στον 37 μέχρι 30 βαθμούς Κελσίου κάτω από το μηδέν.

Η διασπορά των αυγών του εχινόκοκκου στο περιβάλλον γίνεται με το νερό, τις ωγύες, τις καταρίδες, τους αρουραίους και τους ποντικούς γενικά και κατά μικρότερο ποσοστό με τον αέρα.

Τα αυγά αυτά που εισέρχονται στον οργανισμό των παριπλάνων εντόμων και ζώων, αποβάλλονται από αυτά μαζί με τα κόπρανά τους, χωρίς να έχουν υποστεί την παραμικτή αλλοίωση ή εξέλιξη και έτσι μεταφέρονται σε μεγάλες αποστάσεις από το σημείο που τα πήραν.

Αν τώρα τα αυγά τα καταπιούν με οποιοδήποτε τρόπο οι λεγόμενοι ενδιάμεσοι ξενιστές όπως λόγου χάρη ο άνθρωπος, το πρόβατο, τα βοοειδή, η κατσίκα, το γουρούνι κλπ. θα φθάσουν στο στομάχι τους, όπου κάτω από τη δράση του λεπτικού τους υγρού θα σπάσει τη μεμβράνη που τα περιβάλλει και έτσι ελεύθερα πλα θα λάνε στον εντερικό τους σωλήνα. Εκεί θα μεταβληθούν, σε έμβρυα εξάκανθα δηλ. θα έχουν 6 άγκιστρα στο κεφάλι τους, τα οποία αφού διαπεράσουν τα τοιχώματα του εντέρου, θα εισέλθουν στην κυκλοφορία του αίματος και θα εγκατασταθούν στο σηκώτι γιατί αυτό είναι το πρώτο όργανο που θα συναντήσουν στο δρόμο τους. Αν τώρα μπορέσουν και ζεπεράσουν το εμπόδιο του σηκωτιού, τα εξάκανθα έμβρυα, συνεχίζουν πάντοτε μέσω της κυκλοφορίας του αίματος την μετανάστευσή τους και μπορούν να φθάσουν και να εγκατασταθούν κατά κύριο λόγο στους πνεύμονες και πιο σκλήρια στα νεφρά, την καρδιά, τον εγκέφαλο, τα οστά κλπ.

Λεσχό τελικά εγκατασταθούν, τα έδυσαν της ταινίας, σε ένα όργανο, μετά μορφώνονται σε ιδιαίτερες κύστες οι οποίες 6 περίπου μήνες μετά από την εγκατάστασή τους φθάνουν το μέγεθος φουντουκιού, ενώ μετά από χρόνια και αφού βρεθούν σε πλήρη ανάπτυξη, μπορούν να φθάσουν το μέγεθος κεφαλιού ανθρώπου. Οι κύστες αυτές περιέχουν υγρό και 32 εμβρυοφόρους σκόληκες. Σ' αυτή τη φάση του βιολογικού της κύκλου η αρρώστεια πάιρνει το όνομα της ιδιαίτερως από τις κύστες που την χαρακτηρίζουν.

Τορά αν τα σπλάχνα ενός ζώου που είναι μολυσμένα και φέρουν κύστες εχινόκοκκου, δοθούν σαν τροφή στο σκύλο, το λύκο κλπ. τότε οι κύστες αυτές θα φθάσουν στο στομάχι, θα σπάσουν από τη δράση του γαστρικού υγρού και οι έμβρυοφόροι σκόληκες που περιέχουν, θα ελευθερωθούν, θα εγκατασταθούν στο λεπτό εντέρο, και θα αναπτυχθούν σε ώριμα παράσιτα περίπου σε 45 μέρες, δηλ. θα γίνουν ταινίες, τις οποίες μαζί με τα κόπρανα του ζώου, θα αποβάλλουν και το τελευταίο άριμο τμήμα τους (προγλωτίδα) που είναι γεμάτο αυγά και ο κύκλος θα επαναληφθεί.

Η μόλυνση στον άνθρωπο γίνεται με την εισαγωγή αυγών εχινόκοκκου, στο πεπτικό του σύστημα.

Τα αυγά αυτά μπορούν να εισαχθούν ως εξής:

1. Με την κατανάλωση ιωμάν χορταριών, τα οποία είναι μολυσμένα και δεν έχουν πληγεί αρκετά.

2. Με την κατανάλωση φρούτων, ειδικά φράουλας, που είναι επίσης μολυσμένα και έχουν πληγεί ανεπαρκώς.

3. Με την κατανάλωση νερού μολυσμένου, το οποίο έχει μικρή ή ελάχιστη

ροή ή είναι στάσιμο.

4. Με το χάιδεμα σκύλων οι οποίοι είναι μολυσμένοι και φιλοξενούν τα αυγά της τανίας στο τρίχωμά τους γιατί οι σκύλοι έχουν τη συνήθεια να γλύφουν τον πρωκτό τους και μετά το τρίχωμά τους, έτσι που μεταφέρουν τα αυγά από τον πρωκτό στο σώμα και στο τρέχωμα.

Ο εχινόκοκκος στον ανθρώπο μπορεί να προκαλέσει πολλές και ποικίλες παθήσεις, ανάλογα με το δργανό που προσβάλλει όπως π.χ. κήρωση του ήπατος, πικάδη πτκατίτιδα, περιτονίτιδα, βρογχόπνευμονίκος και προκάρδιος πόνους, επίμονο βήχα, δύσπνοια, αιμοτύπσεις αρνητικές κατά KOCH, πικάδη βρογχοπνευμονία, εγκεφαλικές διαταραχές, παραλύσεις, παρέσεις και άλλες διαταραχές του περιφερειακού νευρικού συστήματος, πιούδη νεφρίτιδα κλπ.

Η κλινική διάγνωση της αρρώστειας είναι δύσκολη και μόνο η χρήση των ακτίνων X (ακτινοθεραπεία, ακτινογραφία) μπορεί με βεβαιότητα να μας οδηγήσει σ' αυτή, όπως επίσης ίσως και η εχινόκοκκοντίδραση εκτροπή τοις συμπληρώματος, δερμοαλεργική δοκιμή.

Η θεραπεία με τη χορήγηση διαφόρων φαρμάκων δεν δίδει κανένα αποτέλεσμα και έτσι μόνο η χειρουργική επέμβαση απομένει σαν θεραπευτικό δραστικό μέσο κι αυτή, σταν πραγματοποιείται έγκαιρα.

Η Ελλάδα δυστυχώς κατέχει την πρώτη θέση μεταξύ των μολυσμένων από εχινόκοκκο χωρών (άλλο ένα βλιβέρο ρεκόρ) και μόνο ορισμένες χώρες της Νότιας Αμερικής την υποσκελίζουν.

Ενδεικτικά σας αναφέρω ότι σε 100.000 κατοίκους, χειρουργούνται κάθε χρόνο για εχινόκοκκίαση και κατά μέσο όρο:

1. στην Ελλάδα 15,5 άτομα, 2. στην Ισπανία 0,8, 3. στην Ιταλία 1,44, 4. στην Γιουγκοσλαβία 1,8, 5. στην Αργεντινή 3,8, 6. στην Ουρουγουάη 16,2 κλ. Από τις χειρουργικές επεμβάσεις που γίνονται το 4-5% από αυτές αποβαίνει μοιραίο για τος πάσχοντες και έτσι στην Πατρία μας πεθαίνουν από εχινόκοκκο κάθε χρόνο 70 περίπου άτομα δηλ. αυτό σημαίνει ότι χειρουργούνται για εχινόκοκκο 1400 περίπου άτομα. Εκτός από την κοινωνική σημασία που έχει η αρρώστεια με τον θάνατο τόσω ανθρώπων, αξιοσημείωτη είναι και η οικονομική πλειάρα του θέματος, δεδομένου ότι η προκαλούμενη κάθε χρόνο ζημιά στον οικονομικό τομέα, ανέρχεται περίπου σε 200 - 300 εκατ. δρχ. αν ληφθούν υπόψη οι ημέρες νοσηλείας, (125 από την έναρξη των και μέχρι της εξόδου), τα χαμένα ημερομίσθια, τα έξοδα νοσηλείας και ο αριθμός των περιπτώσων. Εξετάζοντας τώρα την ζημιά που υφίσταται η Εθνική μας Οικονομία από την εχινόκοκκίαση των οικοσίτων παραγωγικών ζωών σας αναφέρω ότι σύμφωνα με στοιχεία της Υπηρεσίας Κτηνιατρικής, του Υπουργείου Γεωργίας, το 60% των ενήλικων προβάτων, το 49% των ενήλικων βοοειδών ελεύθερης βόσκησης, το 25% των αγελάδων βουοτασίων και το 10% των ενήλικων γιδιών είναι προσβλημένο από την αρρώστεια. Αυτό σημαίνει ότι η επήμεια ζημιά της Εθνική μας οικονομίας κατά τομέα έχει ως εξής:

1. Στον τομέα της κρεατοπαραγωγής όπου του βάρος των προσβλημένων ζωών υφίσταται μείωση κατά 16% περίπου, η ζημιά ανέρχεται στο ύψος των 828 εκατ. δραχ. περίπου.

2. Στον τομέα της γλακτοπαραγωγής όπου αυτή υφίσταται μείωση μέχρι και 70% η ζημιά ανέρχεται στο ύψος των 1350

εκατομ. δρχ. περίπου.

3. Στον τομέα παραγωγής μαλλιών - τρίχας όπου η μείωση της εγγίζει το 40%, η ζημιά ανέρχεται στο ύψος των 720 εκατ. δρχ. περίπου.

4. Σ' ότι αφορά την οικονομική ζημιά από την κατάσχεση και καταστροφή των προσβλημένων από εχινόκοκκο σπλάχνων αυτή ανέρχεται στο ύψος των 1.212 εκατ. δρχ. περίπου.

Συνοψίζοντας λοιπόν τις κατ' έτος οικονομικές ζημιές που προκαλεί η εχινόκοκκίαση του ανθρώπου και των ζώων διαπιστώνουμε με έκπληξη και πικρία ότι αυτές νέρχονται στο κοστό των 4.410 εκατ. δρχ. περίπου για την χώρα μας.

Αναλογιζόμενοι τώρα μαζί με τις παραπάνω οικονομικές ζημιές και την κάθε χρόνο απώλεια 70 ατόμων περίπου, σχηματίζουμε την γνώμη ότι η πατρίδα μας πληρώνει βαρύτατο τίμημα στη σοβαρή αυτή παρασιτική αρρώστεια που λέγεται εχινόκοκκιση - ιδιαίτερως.

Τι πρέπει λοιπόν να γίνει για να καταπολεμηθεί η αληθινή αυτή μάστιγα που προκαλεί κάθε χρόνο, υπερδεκαλάσιμες ζημιές από την αλατούμενη δαπάνη για την εφαρμογή και του πιο φιλόδοξου πργράμματος για την καταπολέμησή της;

Ηδη η Κτηνιατρική Υπηρεσία του Υπουργείου Γεωργίας έχει επεξεργασθεί πρόγραμμα κατάλληλο για την εκρίσεω

του εχινόκοκκου το οποίο αναμένεται το συντομότερο δυνατό να εφαρμοσθεί.

Εμείς εδώ σήμερα ως κροταπιάθησουμε να απαριθμήσουμε τα προφυλακτικά μέτρα που μπορούμε άμεσα να λάβουμε, για να αποφύγουμε την μόλυνση μας από τα ευθριούρα αυγά της τανίας των εχινόκοκκου και τα οποία συνοψίζονται στα εξής:

1. Τα φαγώσιμα χόρτα να πλένονται σχολιαστικά και να καταναλώνονται αφού πρώτη βρύστούν.

2. Να αποφεύγεται με επιτάλμα τη στενή επαφή με τους τελικούς ζενιστές του παρασίτου που είναι οι σκόλοι.

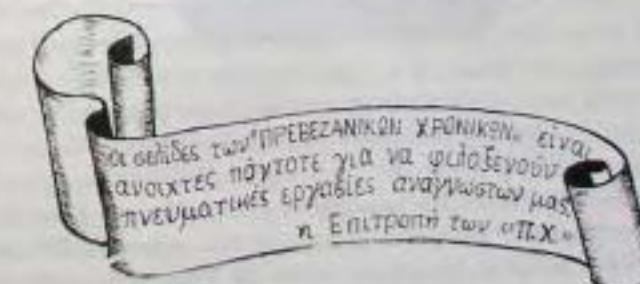
3. Να μη χρηγούμε σε σκύλους σπλαχνά τα οποία είναι μολυσμένα με κύστες της τανίας.

4. Να υποβάλλουμε τους σκύλους μας σε αντιεχινόκοκκη θεραπεία κάθε 40 τουλάχιστον μέρες, με ειδικά χάπια τα οποία χορηγούν δωρεάν οι Κτηνιατρικές Υπηρεσιακές μονάδες.

5. Να μη διατηρούμε στα σπίτια μας σκύλους χωρίς σοβαρό λόγο.

6. Να εξοντώνουμε, όπου τους συναντούμε, τους μηχανικούς φορείς διασποράς των ευθριούρων αυγών, όπως είναι π.χ. οι μύγες, οι κατσαρίδες, οι αρουραίοι κλπ.

και 7. Το τελευταίο στη σειρά αλλά πρώτο σε μέτρο είναι να πλένουμε καλά με σαπούνι τα χέρια μας, πριν το φαγητό.

Ηλία Βασιλά

ΑΜΠΕΝΤΙΝ ΝΤΙΝΟ ΜΠΕΝΗΣ Και η φάρα του 1838 – 1908

(Ένας Έλληνοαλβανός πρωτοποριακός ζωγράφος)

Μικρό βιογραφικό

Έχει προσέδιο ένομα και σύζυγός της ο Αμπεντίν Ντίνο Αλβανός "Ελλήνας θάλασσας Τούρκων", όπους ήταν το δεύτερο σε σπέρμα, πώς έγινε ένας από τους μεγάλους ζωγράφους πανάκου στην Ελλάδα του μεγάρου Γ'. Μελάχιον.

ΑΜΠΕΝΤΙΝ ΝΤΙΝΟΣ

"Από την οικογένειαν της οικογένειας της Μαρίας;
(Σερή: 'Άλλη Ντιναία') στην Λέσβο, Μεσογειακή

(Βασιλίσσες, Σελίς 4) άπ. 1 - 14 "Απρόσιτος, Η ένθεση, πινάκους άκουσιαρέλ-
λης έδειχνε μετά καλλιτεχνική ιδιαίτεροτης τον πρωτοτυπού. Σε κάπου 100
πινάκους διαπιστώνεται πάντας ίκανότητα, κυρίως από την εύθυνη,

έγγραφα με τὸν ἀρθρονον φυσικό τους πλοῦτο. Είναι δύσκολο έργο ή γραπτή
ρας ν' ἀποδώσει τέλεια στὸ ξύλο ἢ τὸ μυσαράκη, τὸν ἀπέραντο φυσικὴ γραμμα-
τισμὸν τῶν φυσικῶν λουλουδίων. Λίγη τὸ ἐπέτυχε ή καλλιτέχνης, μὲ γάρη καὶ
δροσική σὲ μεγάλο βαθμό.

Ταυτόχρονα μὲ τὴν παραπάνω ἔκθεση, παρουσιάσθησαν στὸ καλλιτεργικὸν
κόσμο καὶ στὸ κοινὸ ποὺ παρακολούθει ἔκθεσις Ζωγραφικῆς, στοὺς ἀρμο-
σιαγράφους, στὴν ίδια σάλα, ἔργα γελοιογραφίας καὶ πολιτικὰ σκίτσα τῶν πο-
λιτικῶν τῆς ἐποχῆς ἀπὸ τὸ 1928 - 36, τοῦ 'Άλλη Ντίνο Βένη, ἀδελφοῦ τοῦ
'Αμπεντίν, ποὺ τὰ ἐδημοσίευε, στὴν ἐρημερίδα «Πρωτα» σὰν τακτικὸς γελοιο-
γράφος ἐμμισθίος συνεργάτης τῆς ἐκείνης ἐρημερίδας. "Ἄς πάρομε
διμας τὴν Ιστορικὴ σειρὰ τῆς μεγάλης ταυφλικάδυκης οἰκογένειας τῶν Ντίνο.
Ίσως ἡ Ιστορικὴ αὐτὴ μου ἀναδρομὴ νὰ μήν εἶναι ἐπαρχίας καὶ πόλης. Θὰ
ἔκθεσω τὰ πράγματα μὲ δοσα στοιχεῖα συγκέντρωσα. Καὶ ἀπὸ τὶς στῆλες τοῦ-
τος εὐχαριστῶ τὴν κόρη τοῦ 'Άλλη Ντίνο Σαφέτ, σύζυγο Μαυρομάτη, παλαιά
μου μαθήτρια στὸ Γυμνάσιο τῆς Πρέβεζας γιὰ τὶς πληροφορίες ποὺ μοῦ ἔδωσε.
Είναι γνωστόν, δοσι φυσικὰ τὰ ξέρουν, πᾶς μετά τὰ 'Ορλεσικά (1768 - 1774)
συνθήκη Κιουτσούκ Καΐναρτζή (1774) μεταξὺ τῶν ἐμπολέμων Μ. Αλκατερί-
νης Ρωσίας καὶ Σουλτάνου Τουρκίας - τότε ποὺ ὅδρασε θέντικὸν ἡ ιεραπόστολος
Κοσμᾶς ὁ Αιτωλός, σὰν κοινὸς πράκτωρ Τσαρίνας καὶ Πατριαρχείων - καὶ
μετά μὲ τὰ Κατσωνικά 1787 - 1791, τέλος εἰρήνη 'Ισσου 1792, μεγάλοι
ἔξισταμισμοὶ ἐπακολούθησαν στὴν περιφέρεια τὴν τόσα πλούσια τοῦ Καλαμῆ
(Θύραμις) καὶ 'Αχέροντος. Ήταν τόση ἡ πίεσις τῶν Μουσουλμάνων Τούρκων
ντόπιων ταυφλικάδων στοὺς χριστιανοὺς τῶν μερῶν νὰ τοὺς πάρουν τὰ πλού-
σια γωράφια, ώστε πολλοὶ ἔξισταμισμοὶ. Ο Ιστορικὸς Παπαρρηγόπουλος
μᾶς γνωρίζει διτι κάποτε ἔβαλαν προθεσμία, μερικοὶ ἐκεὶ χριστιανοὶ, πῶς ἐν ὁ
Πανάγιος Θεός δὲν τοὺς γλύτωνε, ἀπὸ τὴν τυραννία καὶ καταπίση τῶν μου-
σουλμάνων ἀγάδων συντοπιτῶν, θὰ ἀλλαξιοποιοῦσαν. Καὶ δὲν περινοῦσε ἡ
προθεσμία, ἀτυχῶς ἀσπαζόταν τὴν θρησκεία τοῦ Μωάμεθ καὶ ἦσαν έσωζαν
τὰ ιτήματά τους. Μεταξὺ τῶν μεγάλων οἰκογένειῶν χριστιανῶν ποὺ ἐμαγά-
ρισαν (ἀλλαξιοποιήσαν) ήταν τῶν Ντιναίων καὶ 'Εδμάζ μπέν. Τὰ ιτήματά
τους, ταυφλίκια, οἱ Ντιναίοι τὰ διέσωσαν μέχρι τοῦ 1928 ὅπότε τὰ ἀπάλλαξε
τῆς δουλείας ὁ Βενιζέλος παραχωρώντας τὰ ιτήματα στοὺς χριστιανοὺς καλ-
λιεργητάς. «Ἐμεινα φτωχὸς καὶ πόνης, κύριε 'Ηλία, μοῦ ἔλεγε τὸ 1928 ὁ
'Άλλη Ντίνο, μᾶς πῆραν τὰ ιτήματα μὲ ἀλάχιστη ἀποζημίωση καὶ τώρα κάνω
τὸν δημοσιογράφο, σκιτσογράφο στὴν «Πρωτα». Οι λεγόμενοι Τσάμηδες
Τουρκαλβανοὶ ἔχουν οἱ πλειστοὶ προγόνοις χριστιανούς. Η οἰκογένεια τῆς
Πρέβεζας Μπορποτσάρη ἔχει μακρινοὺς συγγενεῖς 'Αλβανοὺς στὴν περιοχὴ
Αύλωνος. "Οσοι χριστιανοὶ δὲν ἥθελαν νὰ ἀλλαξιοποιήσουν στὴν Νότιο 'Αλ-
Αύλωνος. Οσοι χριστιανοὶ δὲν ἥθελαν νὰ ἀλλαξιοποιήσουν στὴν Πρέβεζα ἢ Πάργα ἢ Βόνιτσαν ποὺ ἔσαν βενετικὲς

κτήσεις (1716 - 1797), οπους έγκαθίσταντο. Το 1929 - 30 οι τότε βουλευτές Γ. Περογιάννης και Ι. Κοκκινάτος της Ηρέζες έκαναν διάζημα στήν τότε Κ.Τ.Ε. Τούρκου, όπως ήγινε με άλλους μουσουλμάνους άλλουν περιοχών της Ελλάδος. Έκει φηφίζονταν οι Λαϊκούς μουσουλμάνους άλλουν περιοχών της Ελλάδος. Η αίτηση αυτή των βουλευτών άπορρίφθηκε Τούρκος τού Λαϊκού ιδρυματος. Η αίτηση αυτή των βουλευτών άπορρίφθηκε Τούρκος τού Λαϊκού ιδρυματος. Η αίτηση αυτή των βουλευτών άπορρίφθηκε Τούρκος τού Λαϊκού ιδρυματος.

Άλκη Ντίνος μπέτη (1891-1938)

τες, πολλοί μάλιστα πρώην Χριστιανοί. Αύτοι μαζεύοντας διά Βενιζέλος ήλεγχε δριμύτετα τούς ώς ίνω βουλευτάς, διότι το διάβημά τους στήν Κ.Τ.Ε. έκαναν, χωρίς τήν γνώση, του. Το γεγονός τούτο το ξέρω και το άκουσα διδούς έτη στόματος Ι. Κοκκινάτου, βουλευτή. Χριστιανική καταγωγή της φάρας των Ντιναίων, μαρτυρεῖ ρωμεύ ή προσωνυμία Ντίνο, τήν όποιαν ζηλότυπα διετήρησαν μέχρι σήμερα. Κωνσταντίνος (Ντίνος) είναι διάποτατος πρόγονος της φάρας αυτής.

'Άλλα διά όρχισον άπει τους γνωστούς της νεώτερης έποχης. Μετά το

άποτυχον κίνημα τοῦ Γκιάνη - Άλκη Γκιανέτης άλιθωνο φιλάρχου, το 1847, συνεργαζομένου με τὸν Καλέττη, γιὰ τὴν ἀνεξαρτησίην και ἀπόσπασην τῆς Αλβανίας ἀπὸ τὴν Σουλτανικὴν τῆς Ηλήσης αὐτοκρατορία, ζρυτος ἄγριο κινηγήτη και τῶν συνεταίρων και συνεργατῶν τοῦ Γκιάνη Λέκα Αλβανῶν. Τότε, το 1850, βρισκόταν στήν Ηρέζες διαγρατοποιεὶς Αγμέτ Ντίνο. Αύτος γιὰ νὰ δοῖσε τὴν πιστὴ του στὸ Σουλτάνον και τὸ 'Ισλάμ ἀπεράσπισε νὰ κτίσῃ δὲ ίδιους τζαρι τῆς συνοικίας τῆς 'Αγίας Παρασκευῆς τῆς Ηρέζες διποὺ είχαν ἐγκατασταθῆ ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Άλκη Πασοῦ οἱ ἐκδιωγμέντες τουρκαλβανοὶ τῆς Νίβιτσας και 'Αγίου Βασιλείου τῆς νότιας Αλβανίας η Β. Ήπειρου (τὸ 1812 - 18). Ενα τζαρι ὑπῆρχε τότε στήν Πρέβεζα τοῦ 'Αγίου Ανδρέα παλαιὸς μετατρεπεὶς χριστιανικὸς ναός μέσα στὸ βενετούλικο Κάστρο διοικούμενο τὸν Μωάμεθ, οἱ οικογένειες τῶν τούρκων ἀξιωματικῶν.

Ο Αγμέτ Ντίνο, λοιπόν, ἔκτισε τὸ 1840 τὸ Γενι τζαρι (νέο τζαρι), γάρων τῶν μουσουλμάνων τῆς συνοικίας 'Αγίας Παρασκευῆς. Σώζεται ἡ 'Αραβικὴ ἐπιγραφὴ τοῦ κτηρίου, ἀπὸ τὸ ὄποιον πρὸ πολλῶν ἑτῶν τὸ 1927 ἀρέρεσαν τὸν μιναρέ οἱ 'Ελληνικὲς ἀρχές. Τὸ ίδιο ἐκαμπιν καὶ στὸ παλαιὸ τζαρι τοῦ 'Αγίου Ανδρέα, κατεδαφίσαντες τὸν μιναρέ, ἐπορθήθασα δμωὰν' ἀνεβῶ τὸ 1928. Περισσότερο δὲν ξέρω γιὰ τὸν Αγμέτ Ντίνο. Τὸ Γενι τζαρι ἐγράψιμενος καὶ ὡς δημοτικὸ 'Ελλην. συγιεῖ καὶ Γυμνάσιο, 1929 - 1935, ὅπου ὑπηρέτησε δι Εὐρωπαϊκῆς Σούρλας.

Ο Αγμέτ πέθανε τὸ 1850 η. 51 στὸ Ίδινο τῆς Μ. Ασίας, ὡς νομάρχης πιθανῶς, ἀπὸ τὴν ἐπιδημία τῆς πανούκλας, κατὰ τὴν πληροφορία τῆς Σαχέτ Ντίνου Μαχρομμάτη.

Τέκνα τούτου είναι διά Αμπεντίνη πασσᾶς Ντίνο. Γεννήθηκε τὸ 1838 πέθανε τὸ 1908. Διετέλεσε βαζῆς Αγκύρας τὸ 1888 - 90 η μᾶλλον Κιοσερίας. Έκει ἐνεργοῦσε τότε ἔρευνες δι Καθηγητῆς Καρολίδης γιὰ τὰ ἔρευνα τῶν ναῶν τῶν Κομάνων, ὅπου ὑπάρχουν περίφημες χριστιανικὲς τοιχογραφίες στὰ βράχια σπηλαίων πρωτοχριστιανικῶν ναῶν.

Τὸ έργον αὐτὸν τοῦ Καρολίδη, ἐπιγράφεται τὰ «Κό μανα τῆς Καππαδοκίας καὶ τὰ ἔρευνα αὐτῶν», Παύλου Καρολίδου, ἐν Αθήναις τυπογραφείον Νικολάου Λαζαρίου 1892.

Τὸ έργον τούτο τὸ ἀφίερωσε δι Καρολίδης στὸν Αμπεντίν Ντίνο μὲ τὴν ἑτῆς ἐπιγραφὴν: «Τῇ αὐτῷ Σεβαστῆ ἐξουσίητι τῷ μουσοτερῆ καὶ φιλομόσῳ Αβεντίν Πασοῦ τοπάρχῃ τῆς Γενικῆς Διοικήσεως Αδάνων τιμῆς καὶ σεβασμοῦ ἐνεκεν τὸ πονημάτιον τόδε ἀντιθέματι.

Ο Αμπεντίν ως νομάρχης Κιοσερίας καὶ ἐπειτα Αγκύρας παρέσχε κάθε εύκολιαν στὸν Καθηγητὴν ΙΙ. Καρολίδη, νὰ μελετήσει τοὺς πρωτοχριστιανικῶν τῶν βράχων ναῶν τῆς Καππαδοκίας.

Τὸ 1888 γίνεται βαζῆς Αγκύρας, τὸ 1900 βαζῆς Αδάνων, τὸ 1905

βαθής τῶν νήσων τοῦ Αιγαίου μὲν ἔδρα τὴν Ρόδο, τὸ 1907 βαθής Σμύρνης.

Εἶτε τελεύταις τὰ Ζωακινίαν μὲ συμμαζητήσην τὸν 'Αλ. Ηάλην, κατεῖχε ἀποικίστως τὰ Ἑλληνικά καὶ ἐδημοποίησε ποιητική συλλογήν.

Τὸ 1908 δὲ μέγας θεῖος, πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως τῶν νεοτούρκων, ἐπὶ Σουλτάνην Ἀβδούλ Χαμίτ Νέν, μπλέγεται σὲ νέα ἀποσχιστικήν κίνησιν ἀπὸ τὸ Σουλτάνην Ἀλβανῶν ρυτάρχουν. Βιογραφέμενον καὶ συνεργαζομένων μὲ τὸν 'Ιππειρον, Κομιτάτουν Ἀλβανῶν. Εὔαριστον ρόλον ἔπαιξε σ' αὐτῷ ὁ Βασιλεὺς Μπάλκος, Πρεβέζηνος τελειόρωτος Ἱερατικῆς σχολῆς Χάλκης (1876-

'Ο ζωγράφος 'Αρβανίτης Νένος Β'

1943), τοῦτο μεθίνον ὁ Χαμίτ ἀπὸ τὴν μωσαϊκήν Ἀστυνομία του ('Αρτζοχάλια) τὸν ἐκάλεσε σὲ ἀκρόπολην καὶ τὸν δηλητηρίσεις μὲ τὸν καφέ, ποὺ τὸν πρόσφερε. Η ποιητική συλλογή τοῦ 'Αρβανίτη Νένος φέρει τὸν τίτλον:

Ποιήματα συντεθέντα ὑπὸ 'Αρβανίτην Πασοῦ Νένου

Νεμάρχου Αγρίου

'Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1888

'Ἄδειχ καὶ ἐγκρίσεις τοῦ Λύτορον. 'Υπουργεῖον τῆς Δημοσίας ἐκπαιδεύσεως (ὑπ' ἀρ. 666 καὶ ἡμέραν. 8 Σεπτέμβριον 1906) 'Ο.χ. Βασιλ. Κρανίτης ἔξεδωκε

τὸ 1976 ἐνα ἀνθολόγημα μὲ τὸν τίτλον Θεοπατεῖται ἡγεμονία Σούδου. Στὴ 355η, τοῦτο περιέχεται ἀπάντηση τῶν ποιημάτων τοῦ 'Αρβανίτη Νένου καὶ σύντομα βιογραφικά στιγμές.

Στὴν ἐργμερίδα «Μακεδονίαν θεοπατεῖται» 24-6-1953 δημοπειστατεῖ ἐπιστολὴ Λ. Κασθαντζήγου γιὰ ἐπαναπατακτικὲς ἐκδηλώσεις τῶν 'Αρμενίων εἰς τὰς τὸν ἀνατολικὲς ἐπαρχίας τῆς Τουρκίας, ἵνα οἱ 'Αρμενοί εἴγησαν τὴν πλειοψηφίαν (1888 - 1889).

Οἱ 'Ελλήρες τῆς Καυκαρείας φοβίστηκαν τοῦ ἡ κίνηση. Ήλ. εἶχε συνέπειας γιὰ διόπει τοὺς χριστιανοὺς τῆς περιοχῆς. Η ἐπέμβαση, καὶ φιλοχριστική στάση τοῦ 'Αρβανίτη, νομάση, Καυκαρείας, ἐπρόλαβε τότε γνωμώτερους διαγ- μούς καὶ σχγές.

Συνελήφθησαν τότε οἱ ἥγετες τῶν 'Αρμενίων ἐκ τῶν ὅποιων πολιοὶ ἐτουφεκισθῆσαν ἢ ἀπαγγειούσθηκαν καὶ ὁ 'Αρβανίτης ἐνίργησε νὰ δοθῇ ἀμη- στεῖα σὲ πολλοὺς κρυπτομένους στὲ βουνά καὶ σὲ 50 μαθητάς. Τὴν μέρα τῶν Χριστουγέννων 1889 συντάλεσε 'Ελλήρας 'Αρμενίους καὶ τούρκους προσ- χοντας στὸ διοικητήριο ἀπὸ ἔξι καὶ τοὺς ἔξι γῆραστοὺς τῶν σούλατ- κοῦ φιρμανίου τῆς ἀμυνηστείας, ὅτι ἀπὸ μεγαλύτερού τοῦ δηλ. ἀπὸ φόβο ὁ Σουλτάνος ἔδωσε ἀμνηστεία καὶ τοὺς συνέστησε ἡσυχίαν, ἐπέβαλε διουνιάν, ἰσοπολετείαν καὶ τάξη καὶ ὁς νομάρχης Ἀγρίους καὶ ὁς βαθῆς Ἀλίσσου καὶ Σμύρνης καὶ Ρόδου. Κάποιος ἀπὸ τὸ ἀκροστήριο πατέτη τὴν συγκέντρωση τῶν Χριστουγέννων (1889) τὸν 'Αλβάνων, παρετίρησε διὰ τὸ σήμα τοῦ 'Αλβανούς καὶ ἀπόρριψε τὸν Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν. Γνωστὸν ἐκ τῆς βιζαντινῆς ιστορίας διὰ τὴν περιφέρεια τῆς Κύπρου, δινομάζεται Μικρὰ Αρμενία. Τὸ ἔαρ τοῦ 1894, ἔγιναν καὶ Ελλες σφαγές 'Αρμενίων καὶ καταστροφὴ πολλῶν 'Αρμενικῶν χωρίων. Νέτες μεγάλες σφαγής τῶν 'Αρμενίων, στὴν Κι- λικίαν καὶ Κωνσταντινουπόλει, ἔγιναν τὸν 1895 καὶ πολλές φοβε- ρές τὸ 1915.

Παιδί τοῦ 'Αρβανίτη (1838 - 1908) είναι οἱ Ρασήχ (1875 - 1928) καὶ ἡ Φατιμέ, ἡ ὄποια βαπτισθεῖσα ἔλαβε τὸ δινομά Μαρία καὶ ἐπέργη σύζυγο τὸν 'Ιω. Τσαλόγλου θανόντα τὸ 1939 ἐτῶ 65. 'Ο Ρασήχ Νένος εἶχε γραμματική τὸν 'Ιω. Τσαλόγλου ἀπὸ τότε ποὺ ἡ πρῶτος διετέλεια ἴσουρης τῶν Οἰκουμε- νῶν (τοῦ Θησαυροφυλακείου) στὴν Πόλη ἐπὶ Σουλτάνου Χαμίτ, τὸν κράτησε καὶ στὴν Πρέβεζα ὡς συνταξιούχος γιὰ γραμματικὸν τοῦ.

Τέκνα τοῦ 'Ιω. Τσαλόγλου είναι οἱ Κωνσταντίνος ἐκδικτής ἀντιπατσιάδης ἀγωνιστής στὸν καιρὸ τῆς Κατοχῆς 1940 - 1945, ἐξάρετος τόρχος δημοσι- γράφος στὴν 'Εργμερίδα «Καθηγερίνη» τῶν 'Αθηνῶν καὶ ὁ 'Αντόνης, ποὺ σκοτώθηκε στὸν ἐμφύλιο πόλεμο (1946 - 1949) στὴν Ηλεκτόνησο. Καὶ οἱ δύο ἀδελφοὶ ήσαν ἐκδεκτοὶ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Τραγούδια-ποίηματα στὶς Ἑλληνικῆς στὴν Δημοτική δημοτική έγραψεν καὶ ὁ

Πατήσι, έπεις μέχε της προφοράς ὁ ἐπιστολογράφος «Βόρειος» στὴν ἑρμηνεία «Μακεδονία» τῆς θεοφάνειας 14-6-1953.

Παιδεῖ τοῦ Ριττοῦ Ντίνο είναι 1:6 'Αλέξ. Ντίνο (1801-1863). Εποκή
δασ πολιτικής έποιησε στήν Γαλλία, διλλ' απογελήθηκε πολὺ μὲ τὴν σκι-
στογράφιαν, σὰν κινητόδικας έγινεν ταύτη τέχνης ἔξαιρετικὸς ἀπὸ τὸ ὑπόσημο ἀπο-
λογίστη τῶν Ἑμιοίσθιας - σκιστογράφων συνεργάτης τῆς ἐργασίας τῶν 'Αθηνῶν «Πρω-
ταρχοῦ». Όταν τὰ κινητά τῶν Ντίνων και τὰ ταινία τους ἀπαλλοτριώθηκαν
στήν Τσαμουρίδη και ἐλλαχοῦ στήν 'Ελλάδα υπέρ τῶν 'Ελλήνων ἄγροτῶν και

مغارف خاتر سیلیه سلک کی پوز اتنی کی ویرانی
و ۶۰۰ مس نہ تاریخی و ختمانی اور یونہ اشیو جن.
طبع اوئندی، مندرجات، عہدے و سازی ریاستہ عاذ اغمرہ
والیں یادین پاٹکلک یوں لسانندہ بیڑوںی الشاررو۔

ПОІНМАТА

SYNTEGENTA

THE
MURKIN STATES, ILLINOIS

МОСМАРКУЛ АЛСАРАЗ

"Mögl. war Syringitis und A.R.T." (S. 194). Kontrastierung
der Anteile mit Tabelle 3 (Tafel 139b).

EN KONITANTINOTPOAEL

1878

ANSWERING YOUR QUESTIONS ABOUT CYBER

έμεινε ο τωνάρχος. Ο Σπύρος Μελάς έγραψε και έκτιμουσε πολὺ τὸν Ἀλῆ Ντένο καὶ ἔκατος μαζί του καὶ φύλοξενήθηκε στὴν Πρέβεζα τὸν Ὁκτώβρη καὶ Δ/θριο τοῦ 1913, διὰν ἤρθε ὡς πολεμικὸς ἀνταποκριτής τῆς «Νέας Ἡ-ρακλεᾶ» στὴν Ἡπείρο. Τὸ 1934 ἐνες μουσικοφιλολογικὸς διμήλος τῆς Πρέβεζας ἀνέβασε μιὰ τοπικὴ ἐπιθεώρηση στὸν κινηματογράφο «Τιτάνια». Τὰ τραγούδια ἔκαμε ὁ λόγιος καὶ δημοσιογράφος Ιωάννης Τάλλαρος, τὴν μουσικὴν ὁ Εξοχος μουσικοσυνθέτης καὶ μαθήτρος Ηρεβεζάνος δασκάλου Κίμων Μακρῆς καὶ τὰ σκηνικά, τοπια τῆς Πρέβεζας στὸ γαρέτι ρολὸς ἄσπρο, ὁ Ἀλῆ Ντένο. Ήταν

Τοις επαναγεννητικούς Επίτευξ της Σαχαρίδης Ηλεκτροτονίας γίγαντες ήταν τα
θερμόνερόφατα, που αποτελούνται από μεταλλικές πλάκες.
Η σχεδίαση των Σαχαρίδης θερμόνερόφων περιλαμβάνει και την παραγωγή
προϊόντων της Ηλεκτροτονίας και Αλεπούντων διάφορων υπόγειων συστοιχιώσεων της Κυ-
βήσεως, από την οποία Γ. Μαζί (ΙΙ, Συζήσεις 4) έστησε θερμόνερόφατα και διάλυσε την Αλεπούντων
Φ. 14. Ιανουαρίου.

2. Ηλίας γιας του Πατέρα, σύντοκος Αριστού (1892 - 1956). Ενθουσιώδαι πεζίας του και διαπρόσθιτος θύγατρος, έκπτωσημένος αναρτημένος στην ελάχιστη της Καταγραφή του 1918 - 20 και φωτογραφίες από πατέρες κινηματογραφικών σόουν, του έγραψε πάλι Κονσταντίνον/πολιχ. Θεωρείται πάντα ότι τών πρεσβυτών παραγόμενων και συγκονιγράφοντων κατά διπλασία τοις Τουρκικούς Κινηματογράφους.

3) Κύρη του Πατρικού είναι η Λεοπάρδη (1803-1968). Έζωσε στην Καρπαθοκαπιτανία, έπαιξε και πέθανε. Κάποια πληροφορία δεν δικαιάει την Ατατούρκ την ικανότητα να θεωρήσει μια ιμπροβάτη την ζωή του.

4) Για τον Ράστη είναι κατ' Αγρέτ Ντίνο, 1899 - 1975, ο δραματικός ποιητής γραμμάτων. "Είχε τοποθετήσει στη 'Λάρνα, έπιβλεψε την κτηματική παρονομία της οικογενείας, που είχε διεκπεραιώσει ως βασική 'Λάρναν & Λαζαρενίδη".

5.) Τελευταίος έπιζην Νέιν είναι δ' 'Απερτόν Νέον δ' Β' γεννημένος πήγε Κανάπελη, Ασημένιθυρα μὲ τὴν γελοιογραφία καὶ τὴν Κεραμικὴ πλάστιν λεπτήρια, Πικάσο. Διεκδίκητος καὶ ὡς σπουριογέράρχος καὶ σκηνοθέτης στὸν κινηματογράφο. "Εκθεσι, πινάκων ζωνταρέσιας; πλιστων λουλουδιών; Έκχει, ὡς λέγει άνωστέρω, ἀπὸ 4 - 14 Απριλίου 1978 στὴν σάλα Γ. Μελά. (Βασιλίστης Σύρις 4), δημιουργία Σαράτη Σάββατη, σχίσσον καὶ γελοιογραφίδων τοῦ πατέρα της 'Αλέξη Νέιν.

Αναθύεις τοῦ Αμπετού Νέτου τοῦ Λ' είναι ἡ Χουστόν πατέρις ἔχων πολλά κτήματα στὴν Πρέβεζα, βόλλα στὴν Μίστρα, καὶ μάγχρο τὸ παλιὸ Δημαρχεῖο (1917 - 1928). Έκεῖ στὴ θέση τούτου εἰσεδομεῖθηκε ἑνα σχολικὸ Δημοτικὸ Διδακτήριο (1960). Νεαπόλι καὶ Τζερί καὶ Τζεμιλέ, είναι πατέρις τοῦ Χουστόν πατέρα.

Στή λεγόμενη Βούλλη τῶν Λαζάρων (Μάιος 1916 - 1919), δὲ ΛΑΖΑΡΟΥ
εἶχεν ἐκπληρῆ βουλευτή τῆς μασσούλιανοίς μετανότητας Τσαμουρίδης. Τὸν
Ουριέμαν καὶ αὐτοκινηταστήματον μὲ δύσκολο καὶ Ἐλληνικὴ στρατιωτικὴ στοιχίη
1919 - 22. Είχε γίνει τότε τοπικὴ ἐπιστράτευση τῶν Μασσούλιων γιατὶ
εἶχεν ἀρχισεῖ τὸ Ἰταλικὸν διεισδυτικὸν στρατό Αθηνών, κατὰ τὸ προγρόγραμμα τῶν
Λιβαδίων Ηπείρου τῆς ἀρχικας Ρέθυμνης καὶ τὴν κατεστροφὴν τῶν 70 Ἡπειρ.
πόλεων μετά τὸ μάγιο τῆς Πεδιάδος (168 π.Χ.).

Τι δεν μας τέλειωσε τέλος τον Αυτοκράτορα Ναζί Λευτέρη τον Α.

τοῦ μεγάλου Βεζύρη τοῦ Σουλτάν Χαμήτ σπουδών τοῦ ἐπικευσμένου ἀπὸ καταστροπῆς σπισμὸς στὴν Νίο τὸ 1881 :

Λυπήσου ἀσπλαχνεῖ Θεό, τὴν τάλαινά σου Χίο
τὰ τέκνα τῆς τὰ ὄφρανά, τὰ περιπλανημένα
λυπήσου καὶ ἂν σ' ἔφταιξε τὸ δάκρυ της τὸ κρύο
λυπήσου τόσα δραφανά ποὺ δὲν ἔχουν κανένα.
"Αν ἡ καρδιά σας ἀνθρωποι αἰσθάνεται εὐσπλαγχνία
ἴσου τὰ τόσα θύματα ποὺ τρέμουν καὶ πεινοῦνε
συνδράμετε τὰ ὄφρανά, τ' δστεγα, τὰ κρύα
μήν τὰ ὑφῆντ' ἔρημα στοὺς δρόμους νῦ χαθοῦνε.

"Απὸ τὴν ἔφημεριδα «Θεσσαλονίκη»
Τυπογραφὴ Βόρειος 14-6-1953.

Τὸ παραπίνον ποίημα δημοσιεύεται ἐν Ἀμπεντίν στὴν Συλλογὴ τοῦ 1888,
μὲ νέαν κάπως μαργάρη καὶ βαθύτερη φύλασσικὴ θεώρηση, στὴν σελ. 11· τίτλος
Σεισμὸς τῆς Νίου. Ἰδού μερικοὶ στίχοι:

Χίος νησὶ περήφανο, Χίος μὲ τόση χάρη
ἄν κοι ζυπνήσῃς τὶ θῦ δῆς, οἱ φοβεροὶ σπασμοὶ σου
σ' ἔκρημνισαν σ' ἔρημωσαν, τῆς θάλασσας καμάρι
καὶ σοῦ κλονίζουν τὴν καρδιά, νῦ δράζουν τὴν ψυχή σου.

Ἄδελφος τοῦ Ἀμπεντίν τοῦ μεγάλου Βεζύρη τοῦ Σουλτάν Χαμήτ ἦταν
καὶ ὁ Βεζέλι διακένων τοῦ Πρέβεζαν, καρπούμενος τὰ μεγάλα τοιφλήκια του.
Γίος τούτου είναι ὁ Κουστέν πασᾶς, τὸν θυμάματι, ὁ ὅπος ἐτάχθηκε μαζὶ μὲ
τοὺς γιους του Ντεμπέλ καὶ Τζεμίλ, στὸ πλευρὸ τῆς Ἰταλίας ὅπου κατέλαβαν
τὴν Ἀλβανίαν τὸ 1939. Εἶχε σύζυγο Χριστιανή τὴν Κυρά Κατερίνα Πρεβεζάνα,
τὸ γένος Λαμπρακούδη. Τὰ τέκνα τῆς Τζεμίλ καὶ Τζεμιλή ἔφεραν καὶ χρι-
στιανικά διόδια Γεώργιος καὶ Ὁλγα τῶν τότε βασιλέων μας.

ΗΛΙΑΣ ΒΑΣΙΛΑΣ

Σημ. Γιὰ τὴν ζωὴ καὶ τὸ έργο τοῦ σκιτουργέρου Ἀλῆ Νείνο Βέρ., (1891 - 1938),
Ἑγγάριχ ἔρθρο στὴν ἑταῖρά την Πρεβέζης - Βήμα Πρεβέζης τὴν 18-5-1959. Ὁ εἰδικός
τεχνοκρατικὸς διεύναστος Ζαχ. Παπαντωνίου, διευθυντὴς τῆς Ἐθνικῆς Πινακοθή-
κης ποὺ ἐκρινεῖσθαι στὸ «Ἐπειθέρο Βήμα» Ἀθηνῶν τὴν 8-11-1938 τὸν τεχνοτροπίκον τοῦ "Ἀλῆ,
Νείνο μπά", κατατίθει: «Πήτη ένας Ἀλβανὸς ποὺ δὲν εἶχε δόλο οὐδενικὸ ἱπέναιο του
παρὰ τὸ θάρρος γράμμα τῆς πρωτοράξης. Εύγενεστάτη, αριστοκρατικὴ μορφὴ, εἶχε λάβει
σύζυγόν του τὴν "Ἀλμπε, Χριστιανή καλλιτέχνη" στὴν Βόρην.

No: 333
Θεμ: 110-24.1986

ΕΝΩΣΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝ)ΜΩΝ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

Συνεταιριστική Οργάνωση στην υπηρεσία

του γεωργοκτηνοτρόφου

Για διακίνηση - Για επεξεργασία Για προμήθεια

Διακίνηση

- βαμβακιού
- καλαμποκιού
- κριδαριού
- σιταριού
- βρωσίμων ελιών
- λαδιού
- φασολιών

- σύσπορου βαμ-
βακιού
- ξήρανση καλα-
μποκιού
- συσκευασία
βρώσιμων ελιών
- συσκευασία ξη-
ρών φασολιών
- Γεωργικών εφο-
δίων
- Γεωργικών μηχα-
νημάτων
- φαρμάκων
- ζωοτροφών
- ειδών οικιακής
χρήσης
- τροφίμων

**Διαθέτει δύγχρονες εγκαταστάσεις - εργοστάσια -
SILO - αποθήκες - ελαιοδεξαμενές και καταστήματα.**

Εξυπηρετεί από τις κεντρικές υπηρεσίες στην Πρέβεζα και τα
αποκεντρωμένα παραρτήματα στο Καναλάκι, στο Λούρο και Θε-
σπρωτικό.

Συμφέρει γιατί είναι οργάνωση όλων των αγροτών

ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ: Λ. ΕΙΡΗΝΗΣ 13

ΤΗΛ. 22227 - 28693 - 28457

ΠΡΕΒΕΖΑ